

 landmacht

GEVECHTSOPERATIES

LDP II - DEEL A
GRONDSLAGEN

GEVECHTSOPERATIES

 landmacht

GEVECHTSOPERATIES

LDP II - DEEL A
GRONDSLAGEN

Illustraties omslag:

MLRS in actie (ambassade VS, Defense Section).

Leopard 2A5 in actie (Mediacentrum KL).

De uitwerking van pantserbestrijding (FEL/TNO).

Infanterie te Velde (H. Keeris, MVD-DV).

Luchtmobiele brigade in actie (Mediacentrum KL).

Achtergrondfoto:

Rivierovergang (Mediacentrum KL).

Dit boek is tevens:

Landmacht Doctrinepublicatie, deel II, GEVECHTSOPERATIES.

Het vervangt VS 2-1386, Gevechtshandleiding.

Vastgesteld door de Bevelhebber der Landstrijdkrachten op
17 maart 1998.

Een uitgave van de Doctrinecommissie van de Koninklijke Landmacht,
met medewerking van de Sectie Militaire Geschiedenis.

Foto research: SMi Gerard Jansen.

Reacties:

Landmachtstaf, Directie Beleid en Planning

Afdeling Beleidsontwikkeling

Cluster Doctrine

Prinses Julianakazerne

Postbus 90711

2509 LS 's-Gravenhage.

Druk: PlantijnCasparie Zwolle

© Koninklijke Landmacht.

No parts of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

DEEL A

GRONDSLAGEN VAN GEVECHTSOPERATIES

Woord vooraf	9
Hoofdstuk 1	
Inleiding	13
Sectie 1 - Algemeen	13
Sectie 2 - Doctrine	14
Sectie 3 - Gevechtsoperaties	15
Sectie 4 - Indeling	15
Sectie 5 - Gebruikswijze	16
Hoofdstuk 2	
Gebruik van geweld	19
Hoofdstuk 3	
Grondbeginselen van gevechtsoperaties	23
Hoofdstuk 4	
Kerntaken in het gevecht	29
Hoofdstuk 5	
Functies van militair optreden	37
Sectie 1 - Inleiding	37
Sectie 2 - Commandovoering	37
Sectie 3 - Inlichtingen en militaire informatie	48
Sectie 4 - Manoeuvre	53
Sectie 5 - Vuursteun	54
Sectie 6 - Bescherming	62
Sectie 7 - Verzorging	69

BIJLAGE A	
Commandovoeringsoperatie	79
BIJLAGE B	
Misleidingsoperatie	81
BIJLAGE C	
Civiel - militaire samenwerking	86
BIJLAGE D	
Psychologische operaties	88
BIJLAGE E	
Wegverplaatsingen in de gevechtszone	91
Hoofdstuk 6	
Troepenorganisatie en gebiedsindeling	97
Sectie 1 - Algemeen	97
Sectie 2 - Functionele indeling	97
Sectie 3 - Troepenorganisatie	105
Sectie 4 - Groeperen	109
Sectie 5 - Gebiedsindeling	111
Hoofdstuk 7	
Gezamenlijke en multinationale operaties	113
Sectie 1 - Inleiding	113
Sectie 2 - Gezamenlijke operaties	113
Sectie 3 - Multinationale operaties	118
Hoofdstuk 8	
Operationele planning voor post - conflictoperaties	129
Sectie 1 - Inleiding	129
Sectie 2 - Kenmerken	130
Sectie 3 - Planning	133
Sectie 4 - Uitvoering	137
Sectie 5 - Functies van militair optreden	137
Begrippen-, woorden- en afkortingenlijst	W - I
Index	I - I

DEEL B

GEVECHTSOPERATIES TEGEN EEN REGULIER OPTREDENDE VIJAND¹⁴³

Hoofdstuk 9

Grondslagen van reguliere gevechtsoperaties	143
Sectie 1 - Algemeen	143
Sectie 2 - Kenmerken van reguliere gevechtsoperaties	143
Sectie 3 - Beweeglijke oorlogvoering	145
Sectie 4 - Gevechten	152
Sectie 5 - Invloed van weer en terrein	158

Hoofdstuk 10

Operationeel raamwerk	165
Sectie 1 - Inleiding	165
Sectie 2 - Diepe operatie	166
Sectie 3 - Achtergebiedsoperatie	173

BIJLAGE A BIJ HOOFDSTUK 10

Schematisch overzicht	181
-----------------------	-----

BIJLAGE B BIJ HOOFDSTUK 10

Voorbeeld	183
-----------	-----

Hoofdstuk 11

Aanvallend gevecht	185
Sectie 1 - Algemeen	185
Sectie 2 - Kenmerken	186
Sectie 3 - Planning	189
Sectie 4 - Uitvoering	198
Sectie 5 - Functies van militair optreden	203
Sectie 6 - Aanval in bossen en oorden en bij verminderd zicht	213
Sectie 7 - Achtervolging	220

Hoofdstuk 12

Verdedigend gevecht	225
Sectie 1 - Algemeen	225
Sectie 2 - Kenmerken	225
Sectie 3 - Planning	227
Sectie 4 - Uitvoering	241
Sectie 5 - Functies van militair optreden	248
Sectie 6 - Verdediging in bossen en oorden en bij verminderd zicht	256
Sectie 7 - Optreden bij omsingeling	264

Hoofdstuk 13	
Vertragend gevecht	27 I
Sectie 1 - Algemeen	27 I
Sectie 2 - Kenmerken	27 I
Sectie 3 - Planning	274
Sectie 4 - Uitvoering	28 I
Sectie 5 - Functies van militair optreden	289
Sectie 6 - Verdediging in bossen en oorden en bij verminderd zicht	29 5
Hoofdstuk 14	
Optreden in overgangssituaties	297
Sectie 1 - Inleiding	297
Sectie 2 - Opmars	297
Sectie 3 - Ontmoetingsgevecht	304
Sectie 4 - Aflossing	308
Sectie 5 - Contact maken met eigen troepen	323
Sectie 6 - Afbreken van het gevecht	325
Hoofdstuk 15	
Optreden onder bijzondere omstandigheden	333
Sectie 1 - Algemeen	333
Sectie 2 - Overschrijden en doorbreken van hindernissen	333
Sectie 3 - Optreden bij extreme koude	346
Sectie 4 - Optreden in woestijngebieden	350
Sectie 5 - Optreden in oerwouden	355
Sectie 6 - Optreden in polderland	358
Sectie 7 - Optreden in bergland	360
Hoofdstuk 16	
Luchtlandingsoperaties	367
Sectie 1 - Inleiding	367
Sectie 2 - Kenmerken	367
Sectie 3 - Planning	370
Sectie 4 - Uitvoering	372
Sectie 5 - Functies van militair optreden	379
Hoofdstuk 17	
Luchtmobiele operaties	385
Sectie 1 - Inleiding	385
Sectie 2 - Kenmerken	386
Sectie 3 - Planning	389
Sectie 4 - Uitvoering	394
Sectie 5 - Functies van militair optreden	395

Hoofdstuk 18	
Luchtgemechaniseerde operaties	401
Sectie 1 - Inleiding	401
Sectie 2 - Kenmerken	402
Sectie 3 - Planning	403
Sectie 4 - Uitvoering	404
Sectie 5 - Functies van militair optreden	406

Hoofdstuk 19	
Amfibische operaties	411
Sectie 1 - Inleiding	411
Sectie 2 - Kenmerken	411
Sectie 3 - Planning	412
Sectie 4 - Uitvoering	415
Sectie 5 - Functies van militair optreden	415

Hoofdstuk 20	
Speciale operaties	419
Sectie 1 - Inleiding	419
Sectie 2 - Kenmerken	419
Sectie 3 - Planning	423
Sectie 4 - Uitvoering	423
Sectie 5 - Functies van militair optreden	225

Begrippen-, woorden- en afkortingenlijst	W - I
---	-------

Index	I - I
--------------	-------

DEEL C

GEVECHTSOPERATIES TEGEN EEN IRREGULIER OPTREDENDE VIJAND

Woord vooraf

De vernieuwde doctrine van de Koninklijke Landmacht is in hoofdlijnen beschreven in de Landmacht Doctrinepublicatie deel I (Militaire Doctrine). Bij het verschijnen van die publicatie is aangekondigd dat een aantal onderwerpen zou worden uitgewerkt in vervolgpublishaties. Voor u ligt de eerste van deze verdere uitwerkingen, te weten de Landmacht Doctrinepublicatie deel II, 'Gevechtsoperaties'.

Ook deze doctrinepublicatie is tot stand gekomen met inachtneming van de vigerende NAVO-documenten. In verband met de samenwerking in het Duits/Nederlandse legerkorps is bij het schrijven ervan voorts bijzondere aandacht geschonken aan relevante Duitse voorschriften. Waar nodig heeft tevens afstemming plaatsgevonden met de Koninklijke Luchtmacht en met het Korps Mariniers. Deze benadering staat borg voor de zo noodzakelijke eenheid van opvatting in nationaal en internationaal verband.

De doctrine voor gevechtsoperaties is gestoeld op de beginselen van manoeuvre-oorlogvoering en opdrachtgerichte commandovoering. Toepassing van deze doctrine vergt zelfstandigheid, creativiteit en flexibiliteit op alle niveaus, goed getrainde troepen die het vereiste tempo kunnen realiseren en decentralisatie van de uitvoering, zodat op het gevechtveld adequaat kan worden gereageerd op kansen en bedreigingen.

Eenheid van opvatting en onderling vertrouwen vormen noodzakelijke voorwaarden om deze doctrine met succes te kunnen toepassen. Aan de hiervoor genoemde vereisten kan niet zomaar worden voldaan; het vergt een actieve benadering in de opleiding en training, van personeel en eenheden. Commandanten op alle niveaus spelen hierbij een leidende rol.

De Bevelhebber der Landstrijdkrachten,

M. Schouten
luitenant-generaal

Krijgshistorische voorbeelden

In deze Landmacht Doctrinepublicatie zijn verscheidene krijgshistorische voorbeelden opgenomen. Zij hebben in de eerste plaats een illustratieve functie om de lezer de realiteit van de toepassing van doctrine duidelijk te maken. Het is geenszins de bedoeling dat met de krijgshistorische voorbeelden de juistheid van de doctrine wordt bewezen. Zij geven slechts aan hoe in het verleden en in een bepaalde situatie het toepassen of het ontbreken van doctrine heeft uitgewerkt. In de tweede plaats beogen de krijgshistorische voorbeelden de lezer te stimuleren zich in de materie te verdiepen, zodat meer inzicht in de achtergronden en de toepassing van deze doctrine voor gevechtsoperaties wordt verkregen.

1 Inleiding

Sectie 1 - Algemeen

0101. De doctrinepublicaties van de Koninklijke Landmacht zijn een **leidraad voor de planning, voorbereiding, uitvoering en afronding van militaire operaties** in tijd van vrede, tijdens een gewapend conflict en in tijd van oorlog. Elke militaire operatie wordt in beginsel uitgevoerd door gezamenlijk (*joint*) optreden van ten minste twee krijgsmachtdelen. De kans op een gezamenlijk optreden van twee of meer Nederlandse krijgsmachtdelen is gering, want de Nederlandse krijgsmacht voert operaties vrijwel altijd uit in multinationaal verband. Deze publicatie richt zich op de inzet van de landcomponent in dat kader.

0102. Deze publicatie beschrijft de **doctrine** voor het optreden in gevechtsoperaties op tactisch niveau. **Gevechtsoperaties** zijn alle militaire operaties, waarbij:

- ten minste één van de strijdende partijen niet instemt met de inzet van de troepen
- de doelstelling wordt bereikt door het voeren van gevechten

Deze operaties hebben daardoor een afdwingend karakter. Zij zullen veelal plaatsvinden op basis van Artikel 5 van het NAVO-verdrag of Hoofdstuk 7 van het Handvest van de Verenigde Naties.

0103. Een militaire operatie is onderverdeeld in drie fasen.

- a. de voorbereidingsfase
- b. de inzetfase
- c. de afrondingsfase

De **voorbereidingsfase** omvat de gereedstelling van eenheden en de verplaatsing naar het operatiegebied. In het operatiegebied worden de eenheden onder bevel van de theatercommandant gesteld (*transfer of authority*). De voorbereidingsfase vindt voor een belangrijk deel plaats op Nederlands grondgebied. De **afrondingsfase** omvat alle maatregelen na afloop van de inzet, zoals terugverplaatsing, evaluatie en personeelszorg.

Het is niet altijd mogelijk een exact tijdstip aan te geven waarop een bepaalde fase ingaat of eindigt. Op het tactisch niveau kan dit tijdstip zelfs verschillend zijn voor eenheden die aan dezelfde operatie deelnemen. Deze publicatie richt zich hoofdzakelijk op de inzetfase. De activiteiten in het kader van de voorbereidings- en afrondingsfase komen in de Landmacht Doctrinepublicatie deel IV (Nationale en Koninkrijkstaken) aan de orde.

Sectie 2 - Doctrine

0104. Doctrine is de **formele uitdrukking van het militaire denken**, geldig voor een bepaalde tijd. Zij beschrijft de aard en kenmerken van het huidige en van het toekomstige militair optreden, de wijze van voorbereiding op dat optreden in vreedstijd en de methoden om militaire operaties in crisis- en oorlogstijd met succes af te ronden. Doctrine is algemeen van aard en beschrijft grondslagen, uitgangspunten en randvoorwaarden voor militaire operaties op de verschillende niveaus van optreden.

0105. Doctrine vormt de kern van één van de componenten van **militair vermogen**, de conceptuele component. Daarnaast bestaat militair vermogen uit een mentale en een fysieke component. De mentale component bestaat uit drie elementen: de motivatie om de taak zo goed mogelijk uit te voeren, effectief leiderschap en het verantwoord organiseren van de inzet van alle personele en materiële middelen. De fysieke component - de capaciteit van de middelen of gevechtskracht - omvat personeel en materieel dat kan worden ontplooid in een (gevechts)operatie. Deze middelen worden ontwikkeld, opgeleid en geoefend in vreedstijd en aangepast voor een specifieke (gevechts)operatie wanneer een operationele inzet op handen is.

0106. Deze publicatie richt zich in de eerste plaats op het optreden op het tactische niveau door formaties (brigade, divisie en eventueel legerkorps). De publicatie geeft daarnaast ook richting aan het optreden op de lagere tactische niveaus. Daarmee ontstaat tevens een samenhangend beeld van gevechtsoperaties.

Sectie 3 - Gevechtsoperaties

0107. Gevechtsoperaties komen voor als **oorlogsoperaties en niet-oorlogsoperaties**. Alle oorlogsoperaties zijn per definitie gevechtsoperaties. Ook sommige niet-oorlogsoperaties zijn gevechtsoperaties, zij het dat dit meestal plaatselijk en tijdelijk het geval is. Dit kan het geval zijn bij een vredesafdwingende operatie.

0108. Bij het optreden in gevechtsoperaties kunnen troepen worden geconfronteerd met twee **hoofdgroepen van tegenstanders**, die elk een eigen doctrinaire benadering vereisen:

- regulier optredende strijdkrachten
- irregulier optredende strijdgroepen

Bij het optreden tegen een reguliere vijand is er wellicht niet altijd formeel, maar wel feitelijk sprake van oorlog. Deze publicatie behandelt het optreden tegen beide hoofdgroepen van vijanden in twee afzonderlijke delen. Overigens zullen in de praktijk combinaties voorkomen.

Sectie 4 - Indeling

0109. De **Landmacht Doctrinepublicatie deel II (Gevechtsoperaties)** is de uitwerking en verdieping van de grondslagen van gevechtsoperaties, die beschreven zijn in hoofdstuk 6 van Landmacht Doctrinepublicatie deel I (Militaire Doctrine). De publicatie bestaat uit drie delen.

Het eerste deel (A) behandelt de grondslagen van gevechtsoperaties in het algemeen. Het omvat onder meer grondbeginselen, kerntaken, een beschrijving van de functies van militair optreden en de kenmerken van optreden in gezamenlijk en multinationaal verband. Dit deel behandelt tot slot de overgang naar een vredesondersteunende operatie: post-conflict operationele planning.

Het tweede deel (B) beschrijft gevechtsoperaties tegen een regulier optredende vijand, de reguliere gevechtsoperaties. Eerst wordt ingegaan op de specifieke grondslagen voor deze operaties, voorzover zij toe te voegen zijn aan de grondslagen uit deel A en waarbij wordt ingegaan op de manoeuvre-oorlogvoering en het operationeel raamwerk. Daarna behandelt dit deel de verschillende gevechtsvormen: het aanvallend, het verdedigend en het vertragend gevecht, gevolgd door het optreden in overgangssituaties. Vervolgens wordt een aantal bijzondere operatievormen behandeld, zoals operaties met bijzondere weers- en terreïnvloeden (bijzondere omstandigheden) en operaties met een bijzonder karakter (luchtmobiel optreden, amfibisch optreden, etcetera).

Het derde deel (C) behandelt het tactisch optreden tegen irreguliere strijdgroepen, de irreguliere gevechtsoperatie.

Sectie 5 - Gebruikswijze

OII0. Deze publicatie is een **handleiding** voor commandanten en staven op het formatieniveau. De toepassing is echter steeds afhankelijk van de feitelijke situatie. Deze publicatie geeft geen oplossingen; de inbreng van de commandant is hiervoor bepalend. Daarnaast is zij de basis voor alle tactische opleidingen en voor alle leidraden en handboeken. De publicatie is bedoeld om eenheid van opvatting te verkrijgen bij de voorbereiding, planning en uitvoering van gevechtsoperaties. Net als 'Militaire Doctrine' heeft deze publicatie het oogmerk het denken van commandanten en stafofficieren te stimuleren. Uiteindelijk gaat het om het met verstand toepassen van deze doctrine in een bepaalde situatie.

OIII. Landstrijdkrachten (waaronder speciale, luchtmobiele en luchtlandingseenheden) treden vrijwel nooit op zonder bijdragen van **andere krijgsmachtdelen**. Elke formatiecommandant integreert en coördineert deze bijdragen. Legerkorps- of hogere staven voeren doorgaans een gedetailleerde planning van gezamenlijk optreden uit. Legerkorps, divisies en brigades stemmen bij de planning van hun optreden de gezamenlijke aspecten, zoals offensieve luchtsteun en *airspace control*, op elkaar af. In deze publicatie is de integratie tussen het optreden van de verschillende krijgsmachtdelen en vooral het land- en luchtop treden impliciet aanwezig. Verwijzingen naar luchtop treden zijn dan ook bedoeld om dit verband te benadrukken.

OII2. Een divisie treedt doorgaans op in een groter **multinationaal verband**. De divisie kent een grote mate van zelfstandigheid en kan voor een belangrijk deel zonder steun van het legerkorpsniveau optreden. Brigades kunnen eventueel ook direct onder het legerkorpsniveau worden ingezet, zelfs als deel van een andere multinationale strijdmacht. In deze situaties wordt de brigade doorgaans versterkt.

OII3. Deze publicatie is - behalve van de Landmacht Doctrinepublicatie deel I - afgeleid van de *Allied Tactical Publication 35(B)*, '**Land Force Tactical Doctrine**'. Daarmee is inter-operabiliteit voor het optreden in gecombineerd verband verzekerd. Daarnaast is deze publicatie afgeleid van het *Heeres Dienstvorschrift 100/100*, '**Truppenführung**' (1998), voorzover niet afwijkend van de *Allied Tactical Publication 35(B)*. Hierdoor is het zonder meer mogelijk gecombineerd met Duitse troepen op te treden.

0114. In de Landmacht Doctrinepublicatie deel I worden de zes **functies van militair optreden** weergegeven als conceptueel hulpmiddel voor commandant en staf bij planning en uitvoering. De beschrijving van gevechtsoperaties voor het tactische niveau vereist echter een herkenbare benadering. Er kan daarom niet altijd inhoud worden gegeven aan de oorspronkelijke bedoeling, omdat de landstrijdkrachten niet volgens deze conceptuele functies zijn georganiseerd. Dit betekent dat zich bij de beschrijving van de functies de volgende afwijkingen van de oorspronkelijke conceptuele benadering voordoen:

- a. De functie 'manoeuvre' wordt beschreven in het hoofddeel van elke vorm van optreden in de secties 'planning' en 'uitvoering'. Planning en uitvoering geven immers richting aan het optreden.
- b. De functie 'vuurkracht' wordt beschreven als 'vuursteun', omdat de meerwaarde van het element vuurkracht in de manoeuvre tot uiting komt.
- c. De functie 'bescherming' omvat - naast algemene beschermingsmaatregelen - de geniesteun, de luchtverdediging en *airspace control*.

De overige drie functies (commandovoering, inlichtingen en militaire informatie en verzorging) worden overeenkomstig hun conceptuele betekenis behandeld.

2 Gebruik van geweld

0201. **Gebruik van geweld**, ontplooiing van aan geweld gerelateerde activiteiten en dreiging met geweld hebben sinds mensenheugenis de militaire kern gevormd van gewapende conflicten. Het gaat daarbij om een gewapende krachtmeting, die veelal gepaard gaat met verliezen aan mensenlevens, met menselijk lijden en met grote materiële schade. De gewelddadige levensbedreigende omgeving van het gevechtveld zal aan militairen altijd hoge fysieke en psychische eisen stellen. Militairen zullen zich geconfronteerd blijven zien met extreme gevaren in situaties die snel veranderen en waar chaos en onzekerheid deel van uitmaken. De fysieke kracht en morele weerbaarheid van de militair, zijn vakkennis en vaardigheden, alsmede de kwaliteit van zijn uitrusting, zullen zwaar op de proef worden gesteld. Teneinde het gebruik van geweld en de gevolgen daarvan tot een minimum te beperken, zijn internationale regels tot stand gekomen.

*Militair ereveld
Grebbeberg
Foto:
Oorlogsgravenstichting*

0202. De **inkadering van militair optreden** wordt gevormd door:

- het Humanitair Oorlogsrecht (HOR)
- politieke en militaire richtlijnen
- nationaal recht

Eén en ander komt onder meer tot uitdrukking in de geweldsinstructies.

0203. Tot het begin van de twintigste eeuw legde het toen geldende internationale recht niet of nauwelijks beperkingen op aan de bevoegdheid van staten hun geschillen met een oorlog te beslechten. De enorme tol die de Eerste Wereldoorlog heeft geëist, bracht daar verandering in en was aanleiding tot de oprichting van de Volkenbond, waarin de lidstaten afspraken restricties te stellen aan het voeren van oorlogen. In het Verdrag van Parijs (1928) kwamen dezelfde staten overeen een oorlog niet langer als politiek instrument te gebruiken. De Tweede Wereldoorlog leek een breuk met deze ontwikkeling, maar bleek uiteindelijk een krachtige stimulans deze ontwikkeling versterkt door te zetten, met als resultaat het geweldsverbod in het Handvest van de Verenigde Naties. Dit handvest verbiedt tevens het dreigen met geweld en schrijft de lidstaten voor dat voor internationale geschillen naar een vreedzame oplossing moet worden gezocht. In het thans geldende internationale recht wordt militair geweld slechts in zeer beperkte mate aanvaardbaar geacht. In de eerste plaats gaat het om de volgende gevallen:

- wanneer de Veiligheidsraad van de VN daarmee heeft ingestemd (tot herstel van de internationale vrede en veiligheid)
- ter individuele of collectieve zelfverdediging zoals bedoeld in Artikel 51 van het Handvest van de VN); Artikel 5 van het NAVO-verdrag is hiervan een uitvloeisel

In deze gevallen is geen sprake van een schending van het geweldsverbod van de VN.

Daarnaast kunnen zich uitzonderlijke situaties voordoen, waarin militair geweld een schending van het geweldsverbod zou kunnen betekenen, maar deze schending onder bepaalde, zeer nauw beschreven omstandigheden en voorwaarden, als gerechtvaardigd kan worden beschouwd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer militair wordt ingegrepen in een ander land met geen ander doel dan het evacueren van bedreigde eigen onderdanen of het uitvoeren van een humanitaire interventie.

0204. **Het Humanitair Oorlogsrecht** is de basis van het recht dat het voeren van vijandelijkheden reguleert wanneer een gewapend conflict is uitgebroken. Het legt restricties en verplichtingen op aan individuele leden en commandanten van militaire eenheden op alle niveaus. Het grootste deel van het HOR is vervat in overeenkomsten, conventies en internationale verdragen, waarvan de belangrijkste zijn het Haagse Landoorlogsverdrag en -reglement van 1907, de vier Conventies van Genève van 1949 en de daarbij behorende aanvullende Protocolen I en II. Veel regels en bepalingen in deze verdragen zijn ontleend aan het internationale gewoonterecht, dat in de loop der jaren in de praktijk is ontstaan.

Het Humanitair Oorlogsrecht heeft twee fundamentele beginselen in zich voor het gebruik van geweld: militaire noodzaak en proportionaliteit. Noodzaak betekent dat geweld alleen mag worden gebruikt als het essentieel is om het militaire doel te bereiken. Proportionaliteit houdt in dat geweld en vernietiging moeten worden beperkt tot het minimum noodzakelijke om dat doel te bereiken. Een logisch gevolg is dat bijkomende schade zoveel mogelijk moet worden beperkt.

Het daadwerkelijke gevecht mag uitsluitend tussen combattanten worden gevoerd. Gevechtshandelingen mogen alleen tegen combattanten en militaire doelen worden gericht. Onder militaire doelen worden objecten verstaan, die naar hun aard, ligging, bestemming of gebruik een daadwerkelijke bijdrage tot de krijgsv verrichtingen leveren en waarvan de gehele of gedeeltelijke vernietiging, verovering of onbruikbaarmaking onder de omstandigheden van dat moment een duidelijk militair voordeel oplevert.

0205. De **geweldsinstructies** (*Rules of engagement*, ROE) bieden commandanten richtlijnen over de aard en de wijze van gebruik van geweld binnen het politieke raamwerk. Zij worden ontworpen om te verzekeren dat politieke autoriteiten het gebruik van geweld kunnen beheersen binnen het politieke en juridische raamwerk. Geweldsinstructies informeren militairen over de beperkingen en vrijheden bij het uitvoeren van hun taken; het is geen middel om specifieke taken toe te wijzen. Zij zijn toepasbaar op zowel Artikel 5 als niet-Artikel 5 operaties. Gedurende het ontwikkelen van hun plan doen commandanten voorstellen voor aanpassing van de geweldsinstructies.

0206. **Zelfverdediging.** Geweldsinstructies beperken niet de expliciete bevoegdheid en het recht van een militair om alle beschikbare, noodzakelijke middelen te gebruiken en alle passende maatregelen te nemen om voor de zelfverdediging van zijn eenheid of van bondgenootschappelijke troepen in de directe omgeving zorg te dragen. Het betreft hier zelfverdediging tegen een vijandelijke daad (*hostile act*) of een getoonde vijandelijke bedoeling (*hostile intent*). In alle gevallen zijn de beginselen noodzaak en proportionaliteit van toepassing bij de afweging van passende tegenmaatregelen.

0207. Een **vijandelijke daad** is het gebruik van geweld door een troepenmacht, strijdende factie of terroristische eenheid (organisatie of individu) tegen eigen of bondgenootschappelijke troepen, landgenoten of bezittingen. Dat hoeft niet altijd direct gericht geweld te zijn: ook bijvoorbeeld het belemmeren van de inzet van troepen om burgers of vitaal bezit te evacueren, wordt opgevat als een vijandelijke daad. Na geconfronteerd te zijn met een vijandelijke daad, bestaat het recht proportioneel

geweld toe te passen ter zelfverdediging. Alle noodzakelijke middelen kunnen worden ingezet om de aanvaller af te schrikken of te neutraliseren.

0208. Een **vijandelijke bedoeling** is de dreiging met geweld door een troepenmacht, een strijdende factie of terroristische eenheid (organisatie of individu) tegen eigen of bondgenootschappelijke troepen, landgenoten of bezittingen en onder specifiek mandaat ook tegen die van niet bondgenootschappelijke landen. Wanneer een vijandelijke bedoeling wordt geconstateerd, bestaat het recht om proportioneel gebruik te maken van geweld ter zelfverdediging. Alle noodzakelijke middelen kunnen worden ingezet om de potentiële aanvaller af te schrikken of te neutraliseren.

0209. **Hindernissen en vernielingen.** De aanleg van hindernissen en het uitvoeren van vernielingen moeten plaatsvinden in overleg met de lokale civiele en eventuele militaire autoriteiten van het gastland en is gehouden aan de wetgeving gebaseerd op de Geneefse Conventies van 1948 en de Aanvullende Protocollen, alsmede eventuele verdragen met het gastland waar de operatie wordt uitgevoerd.

0210. Een civiele of militaire strijdgroep wordt aangemerkt als **strijdende factie** wanneer zij aan de volgende criteria voldoet:

- bestaand uit een georganiseerde, gewapende troepenmacht of paramilitaire (irreguliere) groepen
- functionerend onder een commando dat de verantwoordelijkheid draagt
- deelnemend aan vijandelikheden

0211. **Terroristische aanvallen** zijn gericht tegen een staat, met het doel:

- schrik teweeg te brengen bij bepaalde personen, groepen van personen of het grote publiek
- bepaalde politieke doeleinden te verwezenlijken
- bepaalde financiële doeleinden te verwezenlijken

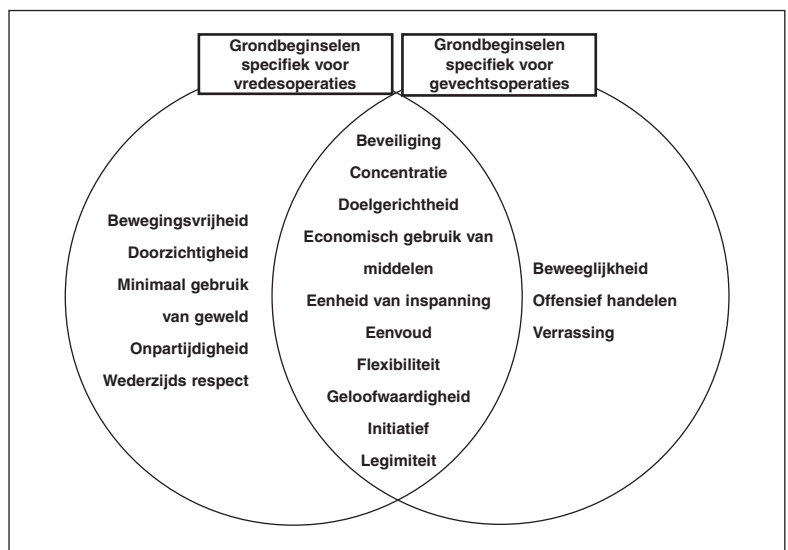
Het uitvoeren van dergelijke aanvallen door zowel combattanten als non-combattanten is altijd verboden. Het uitvoeren van aanvallen door combattanten op andere combattanten of militaire doelen, waarbij zij zich gedragen in overeenstemming met de regels van het humanitair oorlogsrecht, vallen niet onder het begrip ‘terroristische aanvallen’ en zijn derhalve toegestaan.

3 Grondbeginselen van gevechtsoperaties

0301. **Succes in een militaire operatie** komt voor een belangrijk deel voort uit een juiste interpretatie en toepassing van de grondbeginselen van militair optreden. Deze grondbeginselen zijn regels van fundamentele aard, gevormd door jarenlange militaire ervaring in het gebruik van de fysieke component van militair vermogen. Hoewel deze grondbeginselen de basis vormen voor elk militair optreden, zijn zij op zich geen direct bruikbare instrumenten voor commandant en staf. Het is echter wel mogelijk uit de grondbeginselen, een voor commandant en staf praktische toepassing af te leiden van de concepten en ideeën die erin opgenomen zijn. Als zodanig dragen zij bij aan het verantwoord organiseren van de inzet van de middelen, een onderdeel van de mentale component van militair vermogen.

0302. De grondbeginselen van gevechtsoperaties zijn regels van **fundamentele aard** voor het gebruik van militaire middelen in gevechtsoperaties op alle niveaus. Er wordt onderscheid gemaakt in:

- grondbeginselen die in alle soorten operaties van toepassing zijn (gevechts- en vredesoperaties)
- grondbeginselen die uitsluitend bij gevechtsoperaties van toepassing zijn

0303. De grondbeginselen moeten steeds in **onderlinge samenhang** worden bezien. Volledig voldoen aan het ene beginsel kan het soms onmogelijk maken een ander beginsel in acht te nemen. Toepassing van de beginselen gaat daarom noodzakelijkerwijs gepaard met een onderlinge afweging van het belang ervan voor de specifieke situatie. Bij deze afweging houdt de commandant rekening met het oogmerk van de hogere commandant, de ontvangen opdracht en de door hem te bereiken doelstelling, het verwachte optreden van de vijand en de factoren tijd en ruimte.

0304. **Beveiliging** is een essentiële voorwaarde voor het behoud van eigen middelen en vrijheid van handelen. Het is een voorwaarde voor het concentreren van de troepenmacht en het nemen van een risico buiten dat zwaartepunt. Een bepaalde mate van veiligheid wordt verkregen door het onthouden van informatie aan de vijand en door fysieke bescherming van de eigen eenheid. Beveiliging omvat het treffen van actieve maatregelen om verrassing door de vijand of andere partijen te voorkomen, zoals het fysiek beschermen van eenheden en objecten, het verzekeren van een gunstige situatie in het luchtruim, het beschermen van flanken of het gereed houden van voldoende reserves. Tevens omvat beveiliging passieve maatregelen om te voorkomen dat gegevens over eigen middelen en plannen in handen vallen van andere partijen, of dat in ieder geval te bemoeilijken.

0305. Als een beslissing wordt gezocht, moet op het juiste tijdstip en op de juiste plaats door **concentratie** een zwaartepunt worden gevormd. Dat is noodzakelijk om ter plaatse een zodanig overwicht te verkrijgen dat het gestelde doel met succes wordt bereikt. De capaciteit om de inspanning snel te kunnen concentreren hangt af van een effectief commandovoeringssysteem en een troepenmacht die zich snel kan verplaatsen. Concentratie houdt in dat men relatieve zwakte elders accepteert. Het vereist van commandanten dat zij berekende risico's nemen. Een voorwaarde is een stijl van leiding geven die het nemen van risico toestaat: opdrachtgerichte commandovoering.

0306. Ieder optreden moet zijn **gericht op een doel** dat ondubbelzinnig, duidelijk omschreven en bereikbaar is. Als een troepenmacht eenheid van doelstelling mist of het zicht verliest op wát moet worden bereikt, leidt dit mogelijk tot het mislukken van het militair optreden. Op hogere niveaus kan het doel verwoord worden in een richtlijn of directief waarin de gewenste eindsituatie wordt omschreven. Op het tactische niveau leiden ondercommandanten hun doelstelling af uit het oogmerk van de hogere commandant en uit de aan hen verstrekte opdracht. Deze aspecten hebben een centrale plaats in de beoordeling van de toestand die uiteindelijk weer leidt tot opdrachten aan het lagere niveau. Hierdoor

ontstaat een doelgericht handelen van alle niveaus die bij een operatie betrokken zijn. Het in acht nemen van dit beginsel wordt bemoeilijkt wanneer gedurende het verloop van een operatie de doelstelling moet worden aangepast. Het is evident dat in een dergelijk geval de gewijzigde doelstelling zo snel mogelijk wordt bericht aan alle belanghebbenden: hogere commandant, neveneenheden en ondercommandanten.

0307. **Economisch gebruik van de middelen** betekent dat de commandant zijn middelen steeds inzet naar soort en hoeveelheid in de juiste verhouding tot het gestelde doel. Effectiviteit staat voorop! Mede in verband met de vereiste zwaartepuntvorming dient een commandant daarbuiten een verantwoord minimum aan middelen in te zetten. Het is de uitdaging voor de commandant vast te stellen wat de juiste plaats en tijd is om succes te behalen. Alleen dan kan hij vaststellen waar hij zwak kan zijn. Op die manier wordt hij geacht ook overwogen risico's te nemen.

0308. Alle middelen en alle inspanning die voor één doel worden aangewend, dienen op elkaar te zijn afgestemd in een **eenheid van inspanning**. Hierdoor is de commandant in staat alle beschikbare militaire capaciteit (gevechtskracht) doelmatig in te zetten om zijn doel te bereiken, terwijl hij gelijktijdig zijn kwetsbaarheid voor de vijand vermindert. Daarbij beïnvloedt een samenhangend optreden het eigen moreel, de eigen geloofwaardigheid en daardoor de wil van de vijand om het conflict voort te zetten. Het moderne militaire optreden stelt hoge eisen aan het samenspel van de elementaire functies (die in hoofdstuk 5 worden behandeld). Vooral omdat steeds meer en verschillende middelen uit verschillende eenheden, nationaal en internationaal, op hetzelfde doel inwerken. Eenheid van inspanning kan onder meer worden bereikt door eenhoofdige leiding en effectieve afstemming van eigen en steunende middelen. Ook gezamenlijke doctrines dragen hieraan bij. Wanneer de middelen niet onder bevel staan, moeten de bevoegdheden en de inzet worden gecoördineerd. Eenheid van inspanning vereist training, teamgeest, een goede wil, een gezamenlijk doel, een heldere afbakening van verantwoordelijkheden, op elkaar afgestemde procedures en een begrip voor elkaars capaciteiten en beperkingen.

0309. Door de snelle opeenvolging van gebeurtenissen en de complexiteit van het moderne militaire optreden zijn chaos, stress en frictie onvermijdelijk. Dit zijn dan ook kenmerkende omstandigheden voor militair optreden. Samengestelde en moeilijk te begrijpen plannen en opdrachten vergroten de kans op verwarring. **Eenvoud** en duidelijke plannen en opdrachten daarentegen verhogen de kans op succes. Ook bij de uitvoering dient de commandant uitdrukkelijk aandacht te besteden aan eenvoud.

0310. Hoewel de door hem te bereiken doelstelling in beginsel niet wijzigt, wordt van een commandant aanpassingsvermogen verwacht om zijn plannen zo nodig bij te stellen. Het bijstellen van een plan kan nodig zijn om de inzet af te stemmen op een gewijzigde situatie teneinde in te spelen op onverwachte kansen of bedreigingen. Voorwaarden voor **flexibiliteit** zijn een juiste mentale instelling en een organisatie die snel kan voldoen aan veranderende eisen. Oorlogvoeren is vaak een krachtmeting tussen de relatieve flexibiliteit van twee troepenmachten. Een commandant kan gebruik maken van zijn eigen mentale flexibiliteit en van de scherpte en lenigheid van zijn troepenmacht om de chaos van het gevecht te benutten. Een minder capabele opponent zal dan worden overweldigd door het tempo waarin verschillende gebeurtenissen elkaar opvolgen.

0311. Gevechtsoperaties vereisen op elk niveau de inzet van een geloofwaardige strijdmacht. **Geloofwaardigheid** speelt een psychologische sleutelrol bij het succesvol verloop van een operatie. Geloofwaardigheid komt, op het tactische niveau, vooral voort uit vijf elementen: een uitvoerbaar operatieplan, juiste middelen, geoeffendheid, een hoog moreel en gedreven uitvoering. Dit laatste vergt een consequente, gedisciplineerde, nauwkeurige en effectieve uitvoering van taken.

0312. Commandanten moeten steeds trachten vrijheid van handelen te verkrijgen of te behouden door het nemen van **initiatief**. Het doel is als eerste te handelen in plaats van te reageren op acties van de vijand. Alleen door sneller te handelen dan de vijand kan diens volharding om zijn doelen te bereiken worden doorbroken. Dit sluit echter niet uit dat in bepaalde gevallen geduld moet worden bewaard. Ook hierbij is een leiderschapstijl die initiatief en dus het nemen van risico's toelaat, een voorwaarde voor succes.

0313. **Legitimiteit** heeft een juridische en een sociale component. Militair optreden dient plaats te vinden met inachtneming van regels van nationaal en internationaal recht naar 'letter' en 'geest'. Dit recht geeft zowel een kader voor militair optreden als zodanig als regels voor de uitvoering ervan. Nederlandse militairen handelen in overeenstemming met het geldende nationale recht, ook als deze militairen optreden onder verantwoordelijkheid of bevel van een internationale organisatie of anderszins optreden in geallieerd verband. Bij gevechtsoperaties staat het Humanitair Oorlogsrecht centraal. Daarnaast gelden andere, vaak geheel verschillende rechtsregels. Juridisch legitiem optreden draagt bij aan de geloofwaardigheid van de troepenmacht en aan het behoud van draagvlak bij de bevolking in het oorlogstoneel en in het moederland.

0314. De sociale legitimiteit betreft het draagvlak voor de uitvoering van de militaire operatie bij de eigen bevolking en bij de politieke leiding: de meerderheid van de bevolking en de politiek die hen vertegenwoordigt, ervaart het handelen als juist, als rechtvaardig. Sociale legitimiteit is een voorwaarde voor de voortzetting en afronding van militaire operaties. Dit aspect geldt des te meer indien een militaire operatie wordt uitgevoerd terwijl aan het thuisfront een vredessituatie heerst. Draagvlak bij de bevolking in het operatietoneel is eveneens van groot belang. Het geeft commandanten meer vrijheid van handelen en bewegingsvrijheid. Het helpt de commandant zijn aandacht te richten op de doelstelling van de operatie.

0315. **Beweeglijkheid** is noodzakelijk om de vijand op een onverwachte plaats te verrassen. Daardoor komt deze in een nadeliger situatie ten opzichte van onze eigen troepen. Dit is een voorwaarde om het behaalde succes vervolgens uit te buiten. Een soepele organisatie, gewaarborgde verbindingen en flexibele plannen zijn daarbij vereist. De mate waarin de beweeglijkheid tot zijn recht komt, hangt niet alleen af van het terrein, het vijandelijk optreden en de technische beweeglijkheid van eigen eenheden en materieel (mobiliteit), maar vooral van de beweeglijkheid in denken en doen van commandanten en staven op alle niveaus.

0316. **Offensief handelen** is het belangrijkste middel dat een commandant ter beschikking staat om effectief en beslissend op te treden teneinde zijn doel te bereiken. Naast fysieke offensieve actie vergt offensief handelen een instelling om voortdurend het initiatief te winnen en te behouden. Door te kiezen waar hij het gevecht voert, kan de commandant er zorg voor dragen dat de vijand in ieder geval een deel van zijn gevechtskracht niet op de voor hem juiste plaats tot gelding kan brengen. Ook bij verdedigende operaties moet de commandant iedere gelegenheid benutten om de vijand offensief aan te grijpen. Dit kan ook zonder manoeuvre, door inzet van vuurkracht ter plaatse.

0317. **Verrassing** is het aangrijpen van de vijand op een door hem niet voorziene plaats, tijd en/of wijze. Tevens kan de commandant middelen inzetten waarop de vijand zich niet heeft voorbereid. Verrassend optreden kan een gevecht in eigen voordeel beslissen, ook wanneer de eigen gevechtskracht geringer is. Steeds moet de commandant proberen de vijand uit zijn evenwicht te brengen door snelheid van denken en doen, geheimhouding en misleiding, als ook door variatie in de wijzen van optreden en door de inzet van onverwachte middelen.

4

Kerntaken in het gevecht

o401. Begrip van de kerntaken in het gevecht is noodzakelijk om gevechtsoperaties te kunnen uitvoeren. Deze kerntaken zijn: het **vin-****den** (*find*) van de vijand, het **binden** (*fix*) van de vijand en het **slaan** (*strike*) van de vijand. De kerntaken helpen de commandant zijn opdracht te vertalen in concrete en praktisch uitvoerbare opdrachten voor zijn ondercommandanten. Commandanten op elk niveau kunnen deze methodiek hanteren bij de planning en uitvoering van gevechtsoperaties, hoewel zij het meest effectief tot haar recht komt op het niveau van de brigade en hoger. Dit vloeit voort uit de grotere variëteit en de prestaties van de op hogere niveaus beschikbare materiële middelen.

o402. Het slaan van de vijand is de beslissende kerntaak. Vinden en binden scheppen de voorwaarden daarvoor. Gelijktijdig uitvoeren van deze kerntaken op verschillende fronten zijn - naast tempo en verrassing - methoden om manoeuvre en vuurkracht te gebruiken om de vijandelijke samenhang te verbreken. Hiermee bereikt de commandant dat de verschillende activiteiten elkaar aanvullen en versterken en dat hij al het militair vermogen geconcentreerd inzet tegen de meest kwetsbare plaats van de vijand.

o403. **Vinden** van de vijand is een continu proces dat de basis vormt voor het binden en slaan. Het doel van deze kerntaak is het vroegtijdig identificeren van de locaties waar de vijand zich ophoudt, het vaststellen van zijn capaciteiten en het achterhalen van zijn bedoelingen. Het omvat verzamelen en verwerken van gegevens met alle beschikbare verzamelorganen uit alle mogelijke bronnen. Verzamelorganen die de commandant hiervoor ter beschikking heeft, zijn onder meer:

- grondgebonden verkenningseenheden
- elektronische oorlogsvoeringseenheden
- doelopsporingseenheden
- luchtverkenningseenheden

Voorzover een commandant deze verzamelorganen niet in voldoende mate zelf ter beschikking heeft, moeten het hogere niveau en nevenen-

heden hem steunen. De vijand zal ‘vinden’ echter ook als een van zijn kerntaken beschouwen; daarom moeten tegelijkertijd maatregelen genomen worden om te voorkomen dat de vijand informatie kan verzamelen over eigen troepen.

Grondgebonden verkenningen: een onmisbaar element voor succesvol opereren.

Foto: Mediacentrum KL

Elektronische oorlogvoering: een onzichtbare hoofdrolspeler.

Foto: MVD-DWS

Schematisch overzicht van de kerntaak ‘vinden’

Doel	Methode	Opmerkingen
Het vroegtijdig identificeren van de locaties van de vijand, het vaststellen van zijn capaciteiten en het achterhalen van zijn bedoelingen.	Het verzamelen en verwerken van gegevens met alle beschikbare verzamelorganen uit alle mogelijke bronnen.	Vinden is noodzakelijk voor binden en slaan; bij ontoereikende verzamelorganen moet het hogere en/of nevenniveau worden ingeschakeld. De inlichtingenvoorbereiding van de operatie is hierop gericht. Vinden kan ook het resultaat zijn van gevechten om de vijand te binden of te slaan.

Doelopsporing met behulp van de mortier-opsporings-radar.

Foto: Mediacentrum KL

Een UAV wordt gelanceerd voor luchtverkenning.

Foto: Mediacentrum KL

Schematisch overzicht van de kerntaak 'binden'

Doel	Methode	Opmerkingen
De vijand zijn vrijheid van handelen te ontnemen.	De vijand van het bereiken van zijn doelen afhouden door: <ul style="list-style-type: none"> • verrassing • misleiding • verleiding 	De vijand is gedwongen om zijn gevechtskracht te verdelen of te spreiden om alle mogelijkheden adequaat af te dekken.
Vrijheid van handelen creëren voor de eigen eenheden om de vijand te slaan op een manier en plaats die de commandant het beste uitkomt.	Het initiatief verkrijgen en de vijand in een positie dwingen waarin hij alleen kan reageren. De vijand informatie ontzeggen en uitvoering van zijn commandoering belemmeren door controle over het gebruik van het elektromagnetisch spectrum.	Het cruciale belang van 'timing' is zodanig dat het soms noodzakelijk is om binden en slaan gelijktijdig uit te voeren. Binden verliest zijn belang zodra de vijand het initiatief heeft verloren.

0404. Het doel van **binden van de vijand** is hem zijn vrijheid van handelen te ontnemen. Op deze wijze creëert de commandant voor zichzelf vrijheid van handelen en ruimte om te manoeuvreren, zodat hij de vijand op de door hem gewenste tijd en plaats kan slaan.

Schematisch overzicht van de kerntaak 'slaan'

Doel	Methode	Opmerkingen
In een positie manoeuvreren van waaruit alle gevechtskracht kan worden geconcentreerd op de kwetsbare punten en vijandelijke eenheden, objecten en installaties kunnen worden aangevallen.	Manoeuvre als de vijand is gebonden. Het gebruik van zwak bezette of onbezette gebieden in de vijandelijke verdediging.	Dit is de beslissende kerntaak. Deze gebieden kunnen fysiek zijn (bijvoorbeeld een vakgrens) of structureel (bijvoorbeeld een zwakke schakel in een systeem).
De vijandelijke samenhang verbreken.	De vijand aanvallen door het gericht gebruik van geweld om het doel van de opdracht te bereiken. Het gebruik van beweging, misleiding, speciale eenheden, en elektronische oorlogvoering, in samenhang met de inzet van de vuursteunmiddelen.	Het slaan van de vijand is een gezamenlijke en gecombineerde actie, die goede coördinatie vereist om succesvol voldoende vuurkracht te concentreren op het gewenste punt. Het verbreken van de vijandelijke samenhang en vernietigen van specifieke elementen. Als het slaan van de vijand een langdurige inspanning wordt, moet de operatie zo gepland worden dat het cumulatief effect maximaal is. In dat geval moet elke mogelijkheid worden benut om te manoeuvreren en te slaan vanuit een andere richting.

0405. De belangrijkste activiteiten om de vijand te binden zijn de vijand te verrassen, te **misleiden** en zo uiteindelijk te **verleiden** tot een reactie die in het eigen voordeel is. Daartoe neemt de commandant steeds het initiatief en tracht dat te behouden. Dit dwingt de vijandelijke commandant in een positie waarin hij voortdurend moet reageren op het eigen optreden, zodat hij geen mogelijkheid of gelegenheid krijgt zijn eigen doelen te realiseren.

- Wanneer de tegenstander is verrast, wordt hij geconfronteerd met een onverwachte situatie, waarop hij mogelijk niet snel genoeg adequaat kan reageren.
- Wanneer de tegenstander is misleid, denkt hij te weten hoe hij moet reageren, maar die reactie is verkeerd.
- Wanneer de tegenstander wordt verleid, brengen eigen acties of informatie hem ongewild tot een reactie daarop, die achteraf in zijn nadeel blijkt te werken.

0406. Het doel van het **slaan van de vijand** is door zorgvuldig manoeuvreren de eigen troepen in een positie te brengen van waaruit zij geselecteerde elementen van de vijandelijke troepenmacht met vuurkracht kunnen neutraliseren of zo nodig zelfs kunnen vernietigen. In sommige gevallen kan het dreigen daarmee voldoende zijn om het doel te bereiken. De manoeuvre betekent hierbij meer dan zich alleen met vuur en beweging door het terrein verplaatsen. Het is het geheel van maatregelen dat de eigen gevechtskracht richt op dat punt, dat een doorslagge-

vend effect heeft. Dit betekent dat keuzen gemaakt moeten worden tussen:

- snelheid van optreden versus tijd ten behoeve van voorbereiding
- breed versus diep optreden
- concentratie van middelen versus spreiden

In ieder geval neemt de commandant een zekere mate van risico; geen enkele keuze kan hem volledige zekerheid van succes geven.

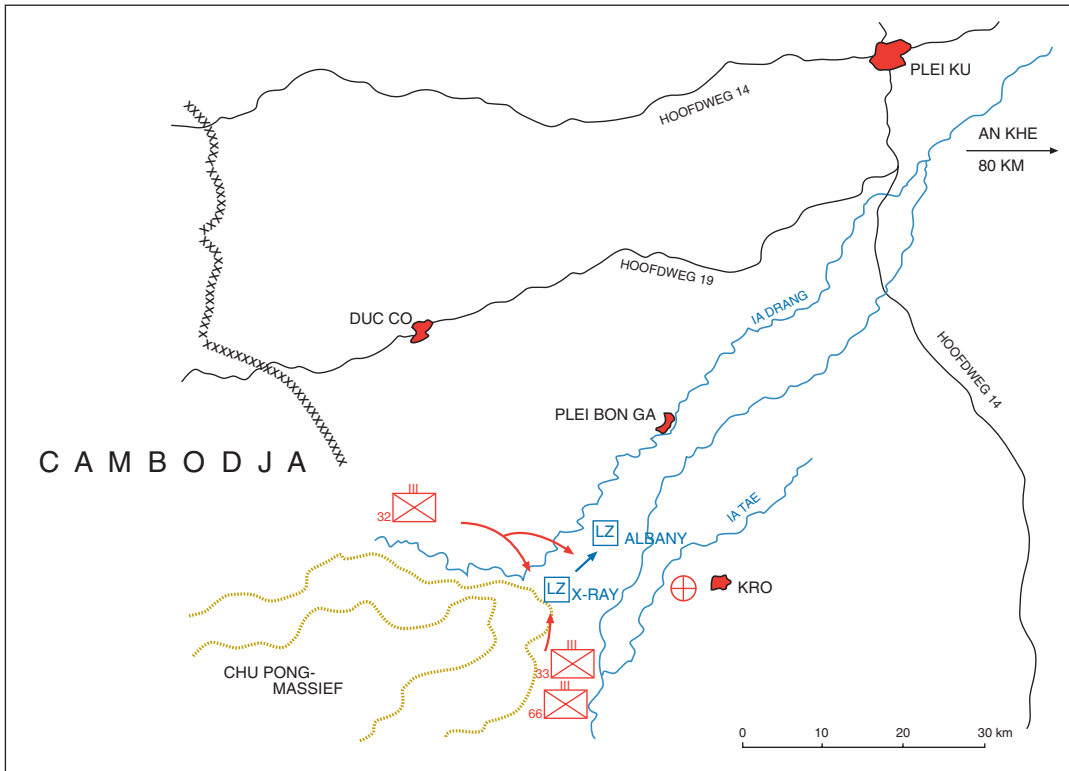
DE OPERATIE SILVER BAYONET IN DE IA DRANG-VALLEI 1965

In het voorjaar van 1965 verviel Zuid-Vietnam in een chaotische situatie. Voortdurende regeringswisselingen in Saigon en nederlagen van het Zuid-Vietnamese leger leidden er toe dat de helft van het land in handen van de Vietcong was gevallen. De Amerikaanse regering besloot voor het eerst met reguliere grondeenheden in de oorlog tussenbeide te komen. Zij vreesde namelijk dat de Vietcong, gesteund door het leger van Noord-Vietnam, een beslissende militaire overwinning zou behalen. In maart 1965 ging eerst de operatie *Rolling Thunder*, de jarenlange, bijna dagelijkse bombardementen op Noord-Vietnam, van start. Op 8 maart kwamen de eerste mariniers aan land. In de volgende maanden verliep de opbouw van de Amerikaanse legereenheden bijzonder snel. In juli kreeg de Amerikaanse bevelhebber in Zuid-Vietnam, generaal Westmoreland, van president Lyndon Johnson de vrije hand massaal troepen in te zetten. Nog datzelfde jaar waren er bijna 200.000 aanwezig.

Terwijl de Vietcong in de zomer van 1965 voortdurend aanvallen op Amerikaanse bases uitvoerde, bereidde Noord-Vietnam een groot offensief voor dat in het droge seizoen van 1965-1966 in het centrale bergland moest

*...inzet op de grond van
veel kleine eenheden...
(Foto ANP)*

plaatsvinden. Bezit van dit gebied zou het Noordvietnamese leger in staat stellen Zuid-Vietnam in tweeën te delen en de belangrijkste gebieden, de kust en Saigon, direct te bedreigen. Het zou tevens het eerste optreden worden van reguliere Noordvietnamese eenheden van divisiegrootte in Zuid-Vietnam.

Westmoreland van zijn kant onderkende het strategische belang van het centrale bergland eveneens. Op zijn aandringen werd het paradepaardje van het Amerikaanse leger, 1 Cavdiv (lumb1) onder bevel van luitenant-generaal Kinnard, juist in deze regio gestationeerd. Deze divisie kwam daar tussen juli en september 1965 aan. Zij was uitgerust met onder meer 400 transporthelikopters van de typen *Chinook* en *Iroquois* die in moeilijk begaanbaar terrein in korte tijd eenheden, voertuigen en artillerie aan de grond konden zetten. Westmoreland zag in 1 Cavdiv een bij uitstek geschikt middel voor zijn *Search-and-destroy* concept. Dit beoogde omvangrijke Vietcong- of Noordvietnamese eenheden door verrassend en snel optreden van gewone en luchtmobiele infanterie op te sporen en in het terrein te binden. Superieure vuurkracht van de artillerie maar vooral van de luchtmacht zou de tegenstander vervolgens vernietigen. Westmoreland verwachtte dat de Vietcong en het Noordvietnamese leger op den duur vanwege de hoge personele verliezen gedwongen zouden worden de strijd te staken.

De gevechten in het centrale bergland en in het bijzonder in de vallei van de rivier de Ia Drang begonnen op 18 oktober 1965 met een overval door een Noordvietnamees regiment op de basis Plei Me, waar zich een Zuidvietnamese eenheid en enkele Amerikaanse adviseurs van de *Special Forces* bevonden. Deze basis, 50 km ten zuiden van de provinciehoofdstad Pleiku, moest infiltraties

vanuit Cambodja voorkomen en beschermde hoofdweg 19, een belangrijke oost-west verbinding. Een Zuidvietnamese ontzettingsmacht, die op weg was gestuurd naar Plei Me, viel op 23 oktober in een Noordvietnamese hinderlaag. Met behulp van bombardementen door de Amerikaanse luchtmacht kon deze aanval worden afgeslagen. Op 25 oktober gaven de Noordvietnamezen hun beleg van Plei Me op.

Na het beleg van Plei Me, op 27 oktober, kreeg 1 Cavdiv van Westmoreland de opdracht de terugtrekkende Noordvietnamese eenheden op te sporen en te vernietigen. Westmoreland hoopte dat deze moderne eenheid een keerpunt in offensieve zin in de oorlog kon bewerkstelligen. Het moest de test worden voor zijn *Search-and-destroy* concept. Voor 1 Cavdiv was deze operatie de vuurdoop.

De vijand kon zich overal bevinden in een junglegebied van 2500 km². Er waren amper doorgaande wegen. De begaanbaarheid werd verder bemoeilijkt door ontoegankelijke rivierdalen en bergen. Van 28 oktober tot 14 november verkenden helikopters van het helikopterverkenningsbataljon het terrein. De Amerikanen spraken van *Saturation Patrolling*: luchtverkenningen en inzet op de grond van veel kleine eenheden in een groot gebied. De verwachting was zo de vijandelijke hoofdmacht op het spoor te komen. Wanneer zekerheid bestond over locatie van de hoofdmacht, zou een grote landingszone (LZ) ingericht worden. De Noordvietnamezen echter trokken zich juist in gespreide formatie terug en ontweken de Amerikaanse patrouilles zoveel mogelijk. Soms namen zij het initiatief met overvallingen op Amerikaanse junglekampen. In de daarin voorkomende gevechten op zeer korte afstand kon de Amerikaanse vuursteun niet worden benut. Het toeval hielp echter een handje. Een helikopterpatrouille nam een vijandelijk hospitaal waar en daar werden kaarten buitgemaakt. Met behulp daarvan konden de Amerikanen op 2 november eindelijk een Noordvietnamese eenheid in een hinderlaag lokken.

Intussen verzamelden zich drie Noordvietnamese regimenten in hun uitgangspositie voor de aanval door het centrale bergland: 32 Infreg ten noorden van de Ia Drang nabij de Cambodjaanse grens en 33 en 66 Infreg tussen de rivier Ia Drang en de oostelijke begrenzing van het massief. De troepenopbouw ontging Kinnard niet. Deze troepenopbouw viel op te maken uit inlichtingen die zijn patrouilles verzamelden, uit buitgemaakte kaarten en lag verder voor de hand omdat het onherbergzame Chu Pong-massief al decennia lang voor infiltraties was gebruikt. Bovendien was het gebied doorsneden met vele vertakkingen van de Ho Tsjì Minh-route. Kinnard besloot dan ook in het gebied een grote LZ in te richten. De werkelijke omvang van de Noordvietnamese troepenopbouw, drie volledige regimenten, was de Amerikanen echter ontgaan. Aan de rand van het massief liet Kinnard op 14 november LZ X-Ray (100 bij 200 meter groot) inrichten. Het plan was deze plaats tot uitvalsbasis voor een brigade te maken. Er konden echter slechts tien helikopters tegelijkertijd landen. Kinnard heeft later betoogd dat hij hiermee, conform het *Search-and-destroy* concept, de vijand wilde aantrekken om de slag aan te gaan. De uitvoering bleek echter een stuk ingewikkelder dan de theorie. Verschillende Amerikaanse eenheden liepen reeds de eerste dagen in hinderlagen. In allerlei kleine confrontaties hadden de Noordvietnamezen voortdurend het initiatief. Zij omsingelden de landingszone, waar vier ingegraven Amerikaanse compagnieën, onder bevel van kol Moore, met moeite standhielden. De slag om de landingszone duurde van 14 tot 16 november. Gedurende deze periode voerden de Amerikanen continu artilleriebeschietingen en luchtaanvallen uit op de Noordvietnamezen en konden de Amerikanen alleen met helikopters logistiek worden ondersteund. Enkele compagnieën werden nog tijdens de gevechten

ter versterking ingevlogen. Na drie dagen trokken de Noordvietnamezen zich terug in de jungle. Kort daarna verlieten de Amerikanen de landingszone. De zwaar getroffen brigade werd teruggehaald naar het hoofdkwartier van de divisie in An Khe. Tijdens de terugtocht van LZ X-Ray naar de nabij gelegen LZ Albany liep een Amerikaans bataljon op 17 november opnieuw in een bataljonssterke Noordvietnamese hinderlaag. Hiermee kwam het aantal Amerikaanse doden en gewonden op ruim 470. Het aantal Noordvietnamese slachtoffers schatten de Amerikanen op ruim 1800.

De laatste dagen, tussen 20 en 24 november, bestond de operatie uit de inzet van een Amerikaanse en Zuidvietnamese brigade nabij de Cambodjaanse grens om terugtrekkende eenheden van het Noordvietnamese leger op te sporen. Hoewel deze inderdaad kleine groepen vonden en aanvielen, moest de Amerikaanse legerleiding na enkele dagen vaststellen dat de hoofdmacht van de Noordvietnamezen de veiligheid van het neutrale Cambodja had weten te bereiken.

De voorstanders van het *Search-and-destroy* concept beschouwden het optreden van 1 Cavdiv als een succes. Het was immers gelukt enkele duizenden vijandelijke militairen uit te schakelen en zo een vijandelijk offensief in het centrale bergland te voorkomen. Het tij van de grondoorlog was zo in het voordeel van de Amerikanen en Zuidvietnamezen gekeerd. In deze zin vonden zij de slag in de vallei van de Ia Drang van een beslissend karakter. Westmoreland achtte twee dingen bewezen: in de eerste plaats dat een agressieve *Search-and-destroy* de enige weg naar de overwinning was en in de tweede plaats dat het concept van luchtmobiel optreden in praktijk werkte. Alleen die wijze van optreden kon garanderen dat de vijand niet alleen werd gevonden, maar in zeer korte tijd ook werd vernietigd. Op grond van deze ervaring besloten de Amerikanen door te gaan met de *Search-and-destroy* methode.

De realiteit was echter wat ingewikkelder dan deze optimistische conclusie. Gedurende de confrontaties was het initiatief overwegend in handen van de Noordvietnamezen. Zij lieten zich nauwelijks verrassen of misleiden en wisten zich, als het mis ging, na verloop van tijd steeds aan de Amerikaanse vuurkracht te onttrekken. Zij slaagden er ook in met het gros van hun eenheden uiteindelijk naar Cambodja te ontkomen. Wel leden zij bij de Ia Drang grote personele verliezen. De Noordvietnamezen besloten na het offensief in de Ia Drang vallei voorlopig af te zien van omvangrijke conventionele offensieven en zich tijdelijk op de guerrilla toe te leggen. De Amerikanen zouden ervaren dat de *Search-and-destroy*-aanpak niet doeltreffend was. Het begrip *Search-and-destroy* (vinden en slaan) geeft immers al de zwakte aan, omdat de kerntaak binden daarin ontbreekt. Het oogmerk van deze methode kon daarom onvolgende worden gerealiseerd.

Bron: G.C. Herring 'The 1st Cavalry and the Ia Drang Valley, 18 October-24 November 1965' in: C.E. Heller en W.A. Stofft "America's First Battles 1776-1965", Lawrence, 1986.

5

Functionies van militair optreden

Sectie 1 - Inleiding

0501. In dit hoofdstuk worden de zes functionies van militair optreden overeenkomstig paragraaf 0114 besproken. Daarnaast zijn er een aantal militaire activiteiten, die niet éénduidig bij één van de functionies kunnen worden ondergebracht. De samenstellende aspecten van deze activiteiten vinden immers plaats binnen meerdere functionies, terwijl een samenhangende beschrijving toch noodzakelijk is. Dit zijn: de commandovoeringsoperatie, de misleidingsoperatie, civiel-militaire samenwerking, psychologische operaties en wegverplaatsingen in de gevechtszone. Deze activiteiten zijn derhalve in bijlagen bij dit hoofdstuk beschreven.

Sectie 2 - Commandovoering

0502. **Commandovoering** (*command and control*) is het leiden en besturen van een militaire organisatie om haar doelstelling te realiseren. Het commando over een eenheid is de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid, door een hogere commandant toegekend aan één individu, om de aan hem toebedeelde troepen te leiden, om besluiten te nemen over de inzet en het bevel te voeren tijdens de uitvoering van een operatie. Naast deze bevoegdheid krijgt de commandant aanwijzingen betreffende de inzet, vaak weergegeven in een opdracht of een te bereiken doel. Commandovoering speelt de verbindende rol met de andere functionies. De elementen van commandovoering zijn:

- a. leiding geven
- b. besluitvorming
- c. bevelvoering

De commandovoeringsoperatie, waarin de capaciteit van de vijandelijke commandovoering wordt aangegrepen, terwijl de eigen commandovoeringscapaciteit wordt verzekerd, is beschreven in bijlage A bij dit hoofdstuk.

*Commandovoering:
verbindingsdienstvoertuig
met een snelle mast.
Foto: MVD-DWS*

0503. De uitvoering van de doctrine, beschreven in deze publicatie, gaat uit van het leidend beginsel van **opdrachtgerichte commandovoering**. Opdrachtgerichte commandovoering gaat onder meer uit van decentralisatie van bevoegdheden voor de uitvoering van alle militaire operaties. Opdrachtgerichte commandovoering tijdens operationele inzet komt alleen maar tot haar recht wanneer zij reeds vóór de inzet, tijdens onder meer de opleiding en training, tot gewoonte is gemaakt. Historische ervaring leert dat, vanwege de te verwachten chaos en frictie tijdens militaire operaties, besluiten het best op het direct bij de uitvoering betrokken niveau kunnen worden genomen. Opdrachtgerichte commandovoering creëert voor ondergeschikten een gevoel van betrokkenheid, bevordert de eenheid van opvatting tussen een commandant en

zijn ondercommandanten en leidt tot een zo groot mogelijke snelheid in het optreden van de eenheden. Een ander voordeel is dat alleen essentiële informatie de bevelslijn van boven naar beneden en terug hoeft te passeren. Bovendien waarborgt opdrachtgerichte commandovoering dat plaatselijke commandanten beslissingen nemen op basis van de meest recente en actuele gegevens. Daarbij worden zij geacht steeds hun verantwoordelijkheid te nemen en op eigen initiatief af te wijken van de oorspronkelijke opdracht, wanneer de situatie dat vereist; dit in overeenstemming met het oogmerk van de hogere commandant. Zodra mogelijk, stellen zij laatstgenoemde op de hoogte van hun initiatief. Voorwaarde voor opdrachtgerichte commandovoering is tevoren opgebouwde teamgeest, eenheid van opvatting, cohesie en onderling vertrouwen. Als stelregel geldt dat hoe veranderlijker de omstandigheden, hoe lager het niveau van besluitvorming moet zijn.

0504. Decentralisatie laat de ondeelbaarheid van de **verantwoordelijkheid** onverlet. Het delegeren van bevoegdheden ontheft de commandant niet van zijn eindverantwoordelijkheid: hij blijft zowel verantwoordelijk voor zijn eigen handelen als voor dat van zijn ondergeschikten. Dit betekent dat hij de uitvoering van de opdracht, op afstand, moet volgen en als het niet anders kan, moet ingrijpen wanneer het oogmerk van de operatie in gevaar komt. Er zijn daarnaast situaties denkbaar waarin de **intrinsieke vrijheid van handelen** van opdrachtgerichte commandovoering beperkt wordt. Wanneer bijvoorbeeld het politieke belang van het handelen van een ondergeschikte eenheid bijzonder groot is, kan een commandant een meer directieve commandovoering toepassen. Hoewel de commandant in beginsel gehouden is aan opdrachtgerichte commandovoering, heeft immers hij die de verantwoordelijkheid draagt, de keuze te bepalen welke wijze van commandovoering hij wenselijk acht.

Elementen van commandovoering

0505. **Leiding geven** is het bewust beïnvloeden van het gedrag van anderen om, met volledige eigen inzet, gezamenlijk het gestelde doel te bereiken. Leiderschap is de projectie van persoonlijkheid en karakter van een individu, veelal de commandant, om militairen te motiveren te doen wat van hen wordt verwacht. Het beheersen van leiderschapsvaardigheden is een eerste kwaliteit die een commandant moet bezitten om het commando te kunnen voeren; voor een eenheid is het een voorwaarde voor het behalen van succes. Er bestaat geen recept voor leiderschap, het kan niet uit een boek worden geleerd. Elke commandant zal zijn personeel op een andere wijze motiveren.

De locatie waar de commandant zich bevindt is voor effectief leiding geven van groot belang. Hij bevindt zich daar waar hij het gevecht beslissend kan beïnvloeden. Voorzover de operationele omstandigheden dat toelaten, moet hij zien en gezien worden.

0506. **Besluitvorming en bevelvoering** kunnen niet los van elkaar worden gezien. Beide maken deel uit van een cyclisch proces, dat op alle niveaus voortdurend wordt doorlopen.

0507. **Besluitvorming** (*decision making*) is een essentieel element van commandovoering. In een besluitvormingsproces wordt vastgesteld met welke wijze van optreden de meeste kans op succes bestaat. Bij het besluitvormingsproces speelt het oogmerk van hogere commandanten een centrale rol. Dit proces bestaat uit de deelprocessen:

- analyse van de opdracht
- evaluatie van de factoren van invloed
- overwegen van de eigen mogelijkheden
- nemen van een besluit
- maken van een plan

Alternatieve of aanvullende eigen mogelijkheden kunnen worden uitgewerkt in eventualiteitenplannen. Hiermee kan een eenheid slagvaardig anticiperen op kansen of tegenslagen. De besluitvorming heeft daarnaast ook een cyclisch karakter.

0508. In het besluitvormingsproces kan de **staf** de commandant ondersteunen. Om richting aan de staf te geven, verstrekt de commandant initiële en eventueel later aanvullende richtlijnen. De commandant bepaalt de diepgang van de diverse deelprocessen en wie deze processen uitvoert. Hierbij spelen de factoren beschikbare tijd, complexiteit van de operatie, ervaring van commandant en staf en de mate van onzekerheid, een belangrijke rol. Uiteindelijk neemt de commandant besluiten over de wijze van optreden. Hij ontwikkelt ook het **operatieconcept**, met daarin zijn oogmerk, het globale verloop van de operatie en het zwaartepunt. Het is de commandant die eenheden aan taken koppelt, met andere woorden: de opdrachten verstrekt aan zijn ondercommandanten. Daarmee legt hij de koppeling tussen besluitvorming en bevelvoering.

0509. **Bevelvoering** is het proces waarmee de commandant, hierbij geassisteerd door zijn staf, de activiteiten van de aan hem toebedeelde en eventueel steunende troepen organiseert, dirigeert en coördineert. Bijzondere aandacht gaat uit naar het afstemmen; het synchroniseren van de verschillende activiteiten die binnen het optreden van de eenheid plaatsvinden. Bevelvoering gaat dus over de uitvoering van de opdracht.

Het start met een operatieplan of operatiebevel waarin opdrachten en te bereiken doelstellingen voor ondergeschikte commandanten zijn opgenomen. Bevelvoering omvat:

- opstellen van bevelen
- bekend stellen van het genomen besluit aan alle belanghebbenden
- toezien op de uitvoering
- controleren en evalueren van het behaalde resultaat
- zo nodig bijsturen van de uitvoering door middel van een mondeling of schriftelijk gegeven partieel bevel

0510. Op bataljonsniveau en lager zal de commandant de verschillende functies van planning, besluitvorming, dirigeren en controleren van de troepen, zelf uitvoeren. Hij wordt daarbij gesteund door een kleine staf, die informatie verzamelt en als klankbord fungeert. Op formatieniveau is een grotere staf noodzakelijk om steun bij het besluitvormings- en bevelvoeringsproces te leveren, zodat de commandant zich met hoofdzaken bezig kan houden en op die plaats kan zijn waar hij het gevecht beslissend kan beïnvloeden.

0511. Belangrijke instrumenten voor de bevelvoering zijn plannen en bevelen. Een commandant geeft deze zowel voorafgaand aan als tijdens een operatie. De productie en verspreiding van schriftelijke bevelen is een zeer intensief en tijdrovend proces, zowel voor de commandant als voor zijn staf. Om zoveel mogelijk tempo in een operatie te realiseren, gaat de voorkeur daarom uit naar mondeling gegeven **bevelen**, zeker op bataljonsniveau en lager. Het gebruik van geautomatiseerde gevechtsleidingsystemen bevordert de snelheid en duidelijkheid in de bevelvoering aanmerkelijk. **Opdrachten** dienen kort, bondig en ondubbelzinnig te zijn en mogen de ondercommandanten geen onnodige beperkingen opleggen.

0512. Voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van de beschikbare tijd verstrekt de commandant, zodra dit mogelijk is, een **waarschuwingsbevel** aan zijn ondercommandanten. Op deze wijze kunnen de ondercommandanten reeds in een vroeg stadium van essentiële gegevens worden voorzien, zodat zij op de hoogte zijn van de komende actie en hun besluitvormingsproces kunnen starten of aanpassen. Bij voorkeur geeft een commandant een waarschuwingsbevel uit, zodra hij zijn opdracht heeft geanalyseerd. Na het besluit zal doorgaans een **operatieplan** of **operatiebevel** worden uitgegeven. Bijsturing tijdens de uitvoering van een operatie geschiedt vaak door middel van **partieel bevelen**.

0513. Een ander belangrijk bevelvoeringsinstrument voor een commandant zijn **standaard operatieprocedures** (*standard operation procedures*).

Dit zijn verbijzonderde instructies voor een bepaalde eenheid met betrekking tot aspecten van het optreden die zich lenen voor gestandaardiseerde procedures, zonder dat daarmee de effectiviteit verloren gaat. Het doel van standaard operatieprocedures is daarnaast continuïteit te verzekeren en afstemming tussen eenheden te verbeteren. Door zowel tijdens de voorbereiding als tijdens de uitvoering van een operatie te verwijzen naar standaard operatieprocedures kunnen de commandant en zijn staf de plannen en bevelen kort houden en het operationele tempo verhogen.

Beginselen van de commandovoering

0514. De in paragraaf 0503 beschreven **decentralisatie** in het kader van opdrachtgerichte commandovoering moet verzekeren dat op alle niveaus een hoog tempo van commandovoering kan worden gerealiseerd. Dit is een voorwaarde om in de besluitvormingscyclus van de vijand binnen te dringen. Het helpt de eenheid van inspanning en de samenhang in het optreden van de vijand te doorbreken.

0515. Door de decentrale aard van opdrachtgerichte commandovoering bestaat het gevaar dat de **eenheid van commandovoering** en daarmee de eenheid van inspanning verloren gaat. Het is nu juist de kunst de bevoegdheden te decentraliseren zonder de eenheid van inspanning te verliezen. Er bestaan verschillende technieken om eenheid van commandovoering te verzekeren. Een voorwaarde is een commandovoeringssysteem dat uitgaat van eenhoofdige leiding en ondubbelzinnige bevelslijnen, bevelsverhoudingen en steunrelaties. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van commandanten op verschillende niveaus moeten duidelijk zijn vastgelegd. Dit geldt niet alleen voor bevelsverhoudingen, maar ook voor steunrelaties.

0516. Het bij de besluitvorming betrekken van het oogmerk van de **naasthogere** commandant, maar ook van de commandant **twee niveaus** hoger, helpt consistentie in de doelstelling van een operatie te bereiken. Het begrijpen van de context van de operatie is voor elke commandant essentieel om doelgericht te kunnen handelen in onverwachte situaties. De afweging van de oogmerken van de hogere commandanten is een essentiële stap in het besluitvormingsproces; het is een vast onderdeel van de analyse van de opdracht.

0517. Om opdrachtgerichte commandovoering effectief te kunnen uitvoeren, moet de commandant het vertrouwen van zijn ondergeschikten genieten en moet hij andersom ook zijn ondergeschikten vertrouwen. **Wederzijds vertrouwen** betekent dat het personeel vertrouwen heeft in

de leiders van de operatie, op alle niveaus in de bevelslijn, en dat de commandant het vertrouwen heeft dat het personeel de opdracht in zijn geest uitvoert.

0518. **Wederzijds respect** is in de eerste plaats afhankelijk van de vakbekwaamheid van de commandanten. Wederzijds respect gaat bovendien verder en wordt bewerkstelligd door elkaar te kennen. Elke gelegenheid daartoe dient te worden aangegrepen, teneinde de vereiste teamgeest te realiseren. Alleen dan kan een eenheid het gevecht overleven.

0519. Opdrachtgerichte commandovoering vraagt om **tijdige en effectieve besluitvorming** op alle niveaus. Het is de kunst de omstandigheden en de momenten die om een nieuwe beslissing vragen, juist in te schatten. Ook moet de commandant zich afvragen of niet hij, maar een van zijn ondercommandanten een beslissing moet nemen. Een voorwaarde voor tijdige besluitvorming is een **ononderbroken commandovoering**. De commandant, eventueel geassisteerd door zijn staf, dient voortdurend in staat te zijn het commando te voeren over de onder zijn bevel gestelde eenheden. Een continue commandovoering betekent dat het commandovoeringsondersteuningssysteem, bestaande uit personele en materiële middelen en procedures, klok-rond kan functioneren. Ook moet dit systeem de commandovoering onder alle omstandigheden kunnen ondersteunen. Daarom worden aan dit systeem hoge eisen gesteld op het gebied van mobiliteit en bescherming. Het onderhouden van een goede verbinding is een vitale eis die de commandovoering gedurende de operatie stelt. De communicatiesystemen kunnen worden verstoord door vijandelijk vuur, door elektronische tegenmaatregelen en door de effecten van elektromagnetische puls.

DE GEVECHTEN BIJ GOOSE GREEN IN 1982

Een oordeel vellen over commandovoering is een gevoelige bezigheid. Enerzijds staat zeer veel op het spel: de commandant 'bewijst' met zijn bevelen wat hij werkelijk waard is. Anderzijds komt het rapportcijfer vaak van buitenstaanders, met name van leunstoelstrategen die in de geborgenheid van hun studeerkamer de gevechtshandelingen in alle rust nog eens op een rijtje hebben gezet. Zo heeft ook de Falklandoorlog (1982) verschillende controverses rond de commandovoering opgeleverd. De verovering van het gehucht Goose Green door het 2nd Battalion, The Parachute Regiment op 28 en 29 mei 1982 springt het meest in het oog. Deze kwestie ligt extra gevoelig omdat de bataljonscommandant, lkol H. Jones (door zijn ondergeschikten kortweg 'H' genoemd), tijdens de bestorming van een Argentijnse loopgraaf om het leven kwam. Jones ontving voor die actie postuum het Victoria Cross.

In 1995 gooide de militair-historicus Spencer Fitz-Gibbon, zelf officier in The Parachute Regiment, de knuppel in het hoenderhok. Hij ontrafelde, vooral aan

de hand van Jones' daden, op zeer kritische wijze de uitgangspunten van de Britse commandovoering. Fitz-Gibbon concludeerde dat de bestaande literatuur over de verovering van Goose Green vol onjuistheden en mythes zat en dat de Britse landmacht de verkeerde lessen uit de gevechten had getrokken. De aanval van de para's op Goose Green was niet een heroïsche en goed uitgedachte actie *'against all odds'* tegen een getalsmatig superieure en goed ingegraven vijand geweest. De aanval had evenmin de superioriteit van het stapsgewijs slijten van de vijand met scherpe aanvallen (*'close with and destroy the enemy'*) bevestigd, zoals de Britse doctrinepublicaties beweerden. De verspreid ontplooide Argentijnen, hooguit 1100 in totaal, hadden slechts sporadisch echte weerstand geboden. De meesten gaven zich spontaan of na een korte schermutseling over.

*Een Engelse para bekijkt buitgemaakte wapens.
Foto: Ambassade UK
Defence Section.*

Toch is de Britse aanval op Goose Green een dubbeltje op z'n kant geweest. Fitz-Gibbons opmerking dat de impulsieve Jones zichzelf onnodig de dood heeft ingejaagd door in z'n eentje roekeloos een Argentijnse loopgraaf te bestormen, was al tegen menig zeer Brits been. Maar Fitz-Gibbon ging nog verder. Hij stelde dat Jones' dood de commandovoering binnen het 2nd Battalion ten goede was gekomen, ja zelfs de balans in het voordeel van de para's had doen doorslaan. De autoritaire Jones was volgens Fitz-Gibbon de verpersoonlijking van de traditionele *restrictive control*-aanpak (bevelsgerichte commandovoering) geweest, die - zeker tot het begin van de jaren tachtig - op Britse stafscholen had gedomineerd. De commandant van het 2nd Battalion wilde alles zelf in de hand houden. Hij stelde een overgestructureerd aanvalsplan in zes fasen op, dat de compagniescommandanten nauwkeurig opdroeg welke vijandelijke positie op welk moment moest zijn ingenomen. Het starre aanvalsplan zonder duidelijke zwaartepunten (*'not unlike World War I'*) liep al bij het eerste contact met de vijand scheef, een geheel voorspelbare ontwikkeling volgens Fitz-Gibbon. Het gros van de Britse militairen had bij gebrek aan oriëntatiepunten al snel geen idee meer waar zij zich precies bevonden. En dit, zo benadrukt Fitz-Gibbon, *'despite clear, deliberate orders, total friendly fire superiority, no casualties and no interference from the enemy.'* Jones' persoonlijke en overheersende stijl van commandovoering (*'rank is right'*) voorkwam dat de compagnies- en pelotonscommandanten eigen initiatief namen toen de aanval van de para's dreigde vast te lopen. Dat patroon zette zich voort toen hun baas zich halverwege de aanval op Goose Green aan het front meldde om persoonlijk het gevecht te leiden. Jones raakte ingesloten, maar zelfs in deze penibele

positie blokkeerde hij alternatieve aanvalsplannen van ondergeschikten, dit alles onder het motto ‘*don't tell me how to run my battle!*’ Sterker nog, zolang de Argentijnen Jones vastgepind hielden, lag de hele aanval van het 2nd Battalion stil. De hiërarchische bevelscultuur stond onafhankelijk optreden door ondergeschikten niet toe, hoewel die de situatie veel beter konden overzien dan de onder vuur liggende Jones.

De dood van kolonel Jones bij Darwin Hill gaf zijn ondercommandanten de ruimte om het initiatief aan Britse zijde terug te brengen. Het was volgens Fitz-Gibbon een gelukkig toeval dat Jones' plaatsvervanger, majoor Chris Keeble, twee jaar bij de Bundeswehr gedetacheerd was geweest. Keeble had daar het concept van opdrachtgerichte commandovoering (*mission command*, *Auftragstaktik*) in de praktijk leren kennen. Deze aanpak, volgens Fitz-Gibbon ‘*a higher art in command*’, hecht veel minder aan strakke commandovoering en positioneel (vaak statisch) denken dan aan taken, manoeuvre en wederzijds vertrouwen. In Goose Green bleek *mission command* in elk geval veel succesvoller dan Jones' intolerante leiderschap. Keeble verlegde onmiddellijk het zwaartepunt van de aanval en delegerde de verantwoordelijkheid hiervoor naar de betreffende compagniescommandant. Die buiten de Argentijnse terugtocht onverwijd uit, een stap die de veel voorzigtigere en stapsgewijs denkende Jones volgens Fitz-Gibbon zeer waarschijnlijk niet zou hebben aangedurfd. Maar Fitz-Gibbon plaatst hierbij een belangrijke kanttekening: de Argentijnen hadden de nederlaag bij Goose Green uiteindelijk toch vooral aan hun eigen inferieure commandovoering te danken. De Argentijnse commandanten toonden zich - zo mogelijk nog meer dan Jones - exponenten van *restrictive control* en star positiegericht denken. Zich wentelend in defaitisme, lanceerden ze geen enkele tegenaanval, hoewel het Britse optreden daarvoor zeker kansen bood. Fitz-Gibbon haalt op het eind van zijn boek dan ook met instemming majoor Keeble aan: ‘*I believe the Argentinians lost the battle rather than the Paras winning it.*’

Bron: Spencer Fitz-Gibbon, ‘*Not Mentioned in Despatches - The History and Mythology of the Battle of Goose Green*, Cambridge, 1995.

Coördinatiemaatregelen

0520. Commandanten dienen maatregelen te nemen om onder alle omstandigheden de verbinding te handhaven. De verantwoordelijkheid voor het uitbrengen van verbindingen tussen **communicatie- en informatiesystemen** ligt als volgt:

- van hoog naar laag
- van links naar rechts
- van de ondersteunende naar de te ondersteunen eenheid

0521. Gebruik van **liaison** waarborgt de samenwerking die nodig is om multinationale en gezamenlijke acties uit te voeren. Voorwaarden zijn dat liaison-detachementen beschikken over:

- de vereiste taalvaardigheid
- kennis van het operationele optreden van de eenheden die zij vertegenwoordigen

- kennis van communicatie- en informatiesystemen ten behoeve van hun eigen commandoposten

0522. Er bestaan **twee methoden** om liaison uit te brengen.

a. **Op wederzijdse basis.** Het is aan te raden liaison op wederzijdse basis uit te brengen tussen hogere, lagere en aanleunende formaties of eenheden. In de volgende gevallen **moet** liaison wederzijds worden uitgebracht:

- wanneer een troepenmacht onder bevel wordt gesteld van een commandant van een andere nationaliteit
- wanneer formaties van brigade-omvang en hoger van verschillende landen naast elkaar optreden

b. **Eenzijdig.** Wanneer liaison niet op wederzijdse basis wordt uitgebracht is de verantwoordelijkheid ervoor als volgt geregeld:

- van links naar rechts
- van achteren naar voren voor eenheden van hetzelfde echelon
- van hoger naar lager bevelsniveau
- van ondersteunende naar te ondersteunen eenheid
- van aflossende naar af te lossen troepenmacht bij een aflossing

Ruimtelijke ordening

0523. Ruimtelijke ordening is het toewijzen van gebieden aan een eenheid, formatie of installatie, om tactische of administratieve redenen. Een eenheid heeft vaak niet het exclusieve gebruik van een gebied, omdat zich in hetzelfde gebied andere eenheden of bepaalde objecten met een zeker belang kunnen bevinden. De toewijzing geschiedt meestal door het aangeven van een gebied van meerdere vierkante kilometers aan een eenheid. De commandant van deze eenheid is **gebiedscommandant** van dit gebied. Deze toewijzing vraagt niet alleen een goede kennis van de eigenschappen van de betreffende eenheid, maar ook inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van het gebied. Ruimtelijke ordening is van toepassing voor het gehele toegewezen gebied van verantwoordelijkheid.

0524. Het doel van ruimtelijk ordening is:

- optimaal gebruik maken van het terrein, gebaseerd op de uit te voeren operatie
- aan de eenheid een gebied toewijzen, dat (zoveel mogelijk) voldoet aan de specifieke behoeften
- voorkomen van fricties en misverstanden tussen eenheden, die hetzelfde gebied willen gebruiken

- verzekeren dat voor elk deel van het toegewezen vak een gebiedscommandant verantwoordelijk is

0525. Ruimtelijke ordening is een **stafverantwoordelijkheid** van de G3/S3. Hij adviseert zijn commandant met betrekking tot de toewijzing van gebieden aan ondercommandanten en aan commandanten van eenheden die in het gebied van verantwoordelijkheid optreden. Deze zijn op hun beurt verantwoordelijk voor coördinatie met alle eenheden die niet onder hun bevel staan, maar wel in hun gebied moeten optreden om hun taak uit te kunnen voeren. Op hun beurt zullen zij aan hun ondercommandanten weer gebieden van verantwoordelijkheid toewijzen. Deze interne gebiedsverdeling stelt een commandant ook bekend bij zijn naasthogere commandant en aan de relevante lokale militaire en civiele instanties.

0526. Het **toewijzen van een gebied** betekent niet dat er slechts één eenheid in dat gebied mag optreden. Andere eenheden kunnen hun wensen kenbaar maken bij de hoofdgebruiker, om te verzekeren dat hun optreden dat van andere eenheden niet belemmert. Neveeneenheden moeten hun activiteiten onderling coördineren om fratricide en incidenten te voorkomen. Om bij het toewijzen en het gebruik van gebieden fricties te voorkomen, kan de commandant op basis van het operatieplan prioriteiten stellen.

0527. Het **niet-lineaire en uitgestrekte gevechtsveld** kan tot gevolg hebben dat formaties en eenheden niet aangeleund zullen optreden. Het bewust creëren en accepteren van minder bezette terreindelen, van gebieden waar alleen bewaken mogelijk is en van lange en kwetsbare aanvoerwegen, kan daardoor noodzakelijk zijn. Men moet zich er echter van bewust zijn, dat voor het gehele gebied steeds een gebiedscommandant moet zijn aangewezen. De toewijzing van deze verantwoordelijkheid is afhankelijk van de situatie en van de volgende factoren:

- toekomstige operaties
- mogelijkheden tot nabijbeveiliging
- beveiliging van het achtergebied
- mogelijkheid tot co-locatie
- mogelijkheid tot spreiding
- verbindingsmogelijkheden
- locaties van hoofdaanvoerwegen, spoorwegen, luchthavens, havens en waterwegen
- eigenschappen van de eenheden

0528. Het **plan voor de ruimtelijke ordening** is een deel van het operatieplan. Na verkenning en coördinatie met neveeneenheden, melden de

ondercommandanten hun bevindingen aan de G3/S3. Vervolgens kan een bevel worden uitgegeven, waarna alle betrokkenen eventuele wijzigingen die ontstaan als gevolg van het verloop van de operatie, melden. De G3/S3 stelt in dat geval het plan voor de ruimtelijke ordening bij.

Essentieel is dat in de loop van de operatie de ruimtelijke ordening wordt bijgehouden. Vertrekkende en komende eenheden dienen zich te melden bij de gebiedscommandant.

Sectie 3 - Inlichtingen en militaire informatie

0529. **Inlichtingen** (*intelligence*) zijn het product van het verwerken van gegevens over vreemde mogendheden, (potentieel) vijandelijke strijdkrachten en geografische gebieden waarin militair moet worden opgetreden. Het inlichtingensysteem heeft ten doel inlichtingen te verschaffen voor het besluitvormingsproces. Daarnaast verschaft het informatie over doelen, die kunnen worden aangegrepen.

De staf - en met name de inlichtingensectie - moet in staat zijn de beschikbare informatie te beoordelen en te waarderen en hiervan inlichtingen af te leiden, die aan de inlichtingenbehoefte voldoen. Dit is alleen mogelijk als er een duidelijke inlichtingenbehoefte wordt gesteld. Deze behoefte kan worden gericht door een **essentiële inlichtingenbehoefte** te formuleren, waaruit vervolgens kernvragen worden afgeleid.

0530. De analyse van de factoren van invloed over terrein en vijand in het besluitvormingsproces kan plaatsvinden in het kader van de **inlichtingenvoorbereiding van de operatie**. Dit is een dynamisch proces, dat de mogelijkheden van weer, terrein en vijandelijke mogelijkheden weergeeft. Daarnaast draagt de inlichtingenvoorbereiding van de operatie bij aan de conclusies over beslismomenten in tijd en ruimte. Tijdens het besluitvormingsproces komen de hoogwaardige doelen van de vijand naar voren uit de inlichtingenvoorbereiding van de operatie.

0531. Het **doelbestrijdingsproces** (*targeting process*) vereist snelle en accurate inlichtingen over de locaties, samenstelling, groepering, mogelijkheden en kwetsbaarheden van de vijand. Voor het verwerven van deze inlichtingen dienen verzamelorganen te worden ingezet, die de vereiste gegevens met voldoende nauwkeurigheid kunnen verzamelen. Op basis van deze inlichtingen worden in het doelbestrijdingsproces de te bestrijden doelen in tijd en ruimte geselecteerd op grond van hun kwaliteit en kwantiteit en de beschikbare bestrijdingsmiddelen. Dit doelbestrijdingsproces is daarom een gezamenlijke inspanning van

de staf, waarbij de uiteindelijke stafverantwoordelijkheid bij de G3 ligt. Op basis van de te verwachten resultaten van het doelbestrijdingsproces kan de commandant eenheden en middelen toewijzen en prioriteiten stellen.

0532. In het inlichtingensysteem kan aan een commandant een **gebied van inlichtingenverantwoordelijkheid** worden toegewezen. Binnen dit toegewezen gebied is hij verantwoordelijk voor het verwerven van inlichtingen binnen de hem gegeven mogelijkheden. De grootte van dit gebied wordt bepaald door de reikwijdte van zijn verzamelorganen. Dit gebied zal tenminste het gebied van invloed moeten bestrijken.

De totale inlichtingenbehoefte van een commandant bepaalt de grootte van zijn **gebied van belangstelling**. Dit gebied wordt niet alleen bepaald door de huidige, maar ook door toekomstige operaties. De inlichtingenbehoefte in dit gebied kan in de regel alleen gedekt worden door hogere eenheden, neveneenheden en nationale autoriteiten.

0533. Inlichtingenactiviteiten voltrekken zich in een cyclisch proces. Dit proces betreft activiteiten die worden ontplooid om te voldoen aan de inlichtingenbehoefte van de commandant, van zijn staf en van hogere, neven- en lagere commandanten. Het begin van deze **inlichtingencyclus** wordt gevormd door de inlichtingenbehoefte van de commandant, voorafgaande aan en tijdens de operatie. Op basis van de ontwikkelingen zal de commandant in de loop van de tijd zijn inlichtingenbehoefte moeten aanvullen of wijzigen. De inlichtingen worden aan de hand van nieuwe gegevens voortdurend vernieuwd, verbijzonderd en aangepast en op betrouwbaarheid en waarschijnlijkheid gecontroleerd. Het proces omvat de volgende vier stappen:

- a. **Initiëren.** Het uitvoeren van de inlichtingenvoorbereiding van de operatie, het vaststellen van de informatiebehoefte, het maken van een verzamelplan, het uitgeven van opdrachten, het doen van verzoeken aan neven- en hogere commandoniveaus en het inschakelen van andere delen van de inlichtingenorganisatie.
- b. **Verzamelen.** De activiteiten van verzamelorganen en het verzenden van de verzamelde gegevens naar de verwerkingscentra en -cellen binnen de inlichtingenorganisatie.
- c. **Verwerken.** Het omzetten van gegevens naar inlichtingen door de gegevens te registreren, evalueren, analyseren, integreren en interpreteren.
- d. **Verspreiden.** Het tijdig versturen van inlichtingen, in de gewenste vorm, via elke geschikte weg naar hen die er behoefte aan hebben.

0534. Het verzamelen van gegevens geschiedt door verzamelorganen, die daartoe van hun bronnen gebruik maken. Activiteiten die in dit verband ontplooid worden, zijn:

- bewaking
- verkenningen in de diepte
- gevechtsverkenningen
- doelopsporing

*Inlichtingen en militaire informatie: het verkenningervoertuig Fenek.
Foto: Mediacentrum KL*

0535. Het systematisch **verzamenen van gegevens** is binnen de NAVO geformaliseerd in de procedure *collection co-ordination and intelligence requirements management* (CCIRM). Ieder tactisch niveau gaat na welke inlichtingen beschikbaar zijn of met eigen verzamelorganen kunnen worden verworven. Indien men niet over de gewenste verzamelcapaciteit beschikt, wordt een verzoek om inlichtingen (*intelligence request*) aan de hogere of neveneenheid gedaan. Het controleren van de voortgang van de verzoeken om inlichtingen en het sturen en coördineren van de verzamelorganen wordt bij elke staf door de inlichtingenorganisatie gedaan met een verzamelplan. In dit plan zijn de inlichtingenbehoefte van de commandant, de informatiebehoefte van de inlichtingenorganisatie en andere verzoeken en opdrachten om inlichtingen, in volgorde van prioriteit opgenomen.

0536. Het verwerven van inlichtingen in het gebied van inlichtingenverantwoordelijkheid vereist bijzondere aandacht voor de indeling van verzamelorganen, in het bijzonder van de inlichtingeneenheden. Daarmee kan een economisch gebruik van deze schaarse middelen worden verzekerd en ongewenste redundantie worden voorkomen. Verzamelorganen van het operationele niveau zijn vaak niet in staat tij-

dig voldoende nauwkeurige gegevens te verzamelen om in de inlichtingenbehoefte van de commandant te kunnen voorzien. Hierdoor zal het noodzakelijk zijn voor de aanvang van een operatie verzamelorganen te ontplooiën. Deze systemen treden dan op onder functionele leiding van de G2/S2, die daarbij op divisie- en legerkorpsniveau wordt gesteund door een verwerkingscentrum (*all sources intelligence centre*).

0537. Er kunnen vier categorieën inlichtingen worden onderscheiden:

- a. *human intelligence* (HUMINT): inlichtingen afkomstig van menselijke bronnen
- b. *signal intelligence* (SIGINT), onder te verdelen in:
 - *communications intelligence* (COMINT): inlichtingen afkomstig vanuit elektromagnetische communicatie-uitzendingen of communicatiesystemen
 - *electronic intelligence* (ELINT): inlichtingen afkomstig vanuit elektromagnetische niet-communicatie-uitzendingen
- c. *imagery intelligence* (IMINT): inlichtingen afkomstig vanuit beelden van fotografische, radar-, optronische, infrarood, thermische en multispectrale sensoren
- d. *acoustic intelligence* (ACINT): inlichtingen afkomstig vanuit akoestische bronnen

DE SLAG BIJ SOLLUM IN JUNI 1941

De situatie bij het Duitse Afrika-Korps tot juni 1941

Het Duitse Afrika-Korps werd onverwachts voor het Duitse leger begin 1941 geformeerd en naar Noord-Afrika overgebracht. Hierdoor was het principe, dat reeds in vreedstijd inlichtingen verworven worden over mogelijke operatietonelen, in dit geval niet gevolgd. Bij aankomst in Tripolis moest de G2 van het Afrika-Korps daarom uitgaan van het door de Italianen opgebouwde vijandbeeld.

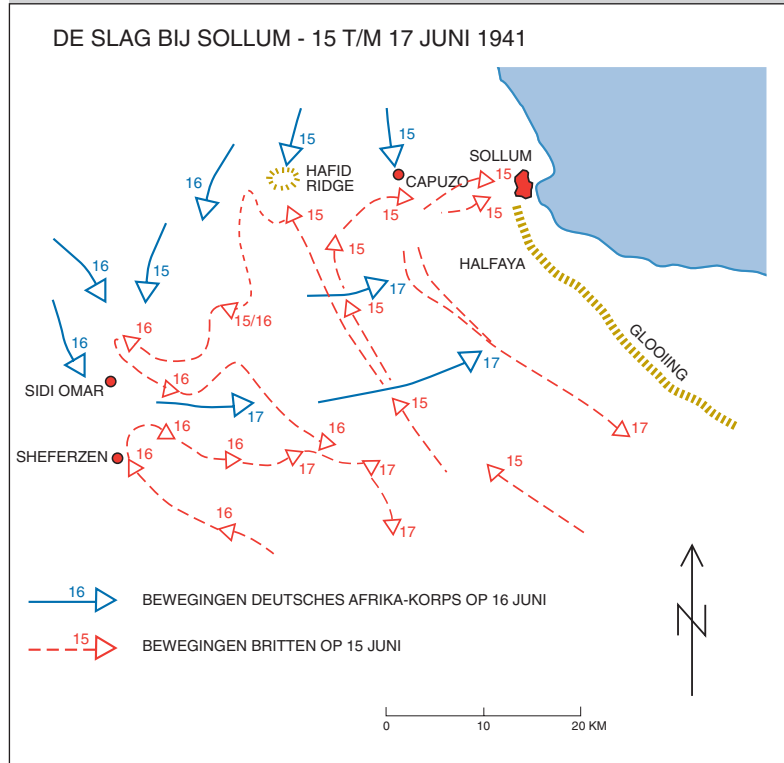
Voor het verwerven van inlichtingen beschikte de G2 over de volgende middelen.

- De verkenningsbataljons van de Duitse divisies hadden capaciteit voor verkenningen van grote gebieden. Deze bataljons beschikten echter over minder verkenningsvoertuigen dan de Britten; de Italianen beschikten helemaal niet over dit soort bataljons.
- De Italiaanse luchtmacht beschikte over verouderde toestellen, die de luchtverkenningstaak moeilijk konden uitvoeren. De Duitse luchtmacht had weliswaar modernere vliegtuigen, maar het groeiende luchtoverwicht van de Britten maakten luchtverkenningen in de loop van de tijd steeds moeilijker.
- Het interceptiepeloton Afrika, dat in april 1941 werd uitgebreid tot een interceptiecompagnie. Het Afrika-Korps beschikte daarmee over een sterke en goed uitgeruste eov-eenheid.

Andere bronnen voor de G2 van het Afrika-Korps waren buitgemaakte documenten, analyse van het nieuws en verhoren van krijgsgevangenen.

De aanloop naar de slag bij Sollum op 15 juni 1941

Voor het verloop van de Slag bij Sollum zijn vooral de inlichtingen van de eov-compagnie doorslaggevend geweest. De interceptie leverde de volgende aanwijzingen voor de vijandelijke tankaanval op.

06 juni 41 Volledige hergroepering van vijandelijke troepen en radioverkeer, dat sterke gelijkenis vertoont met de periode voor de laatste vijandelijke aanval op 15 mei.

07-II juni De opmars van 7 Engelse Div wordt vastgesteld, omdat ondanks radiostilte, incidenteel toch werd gezonden.

na 12 juni Het vijandbeeld wordt duidelijker en de vijandelijke bedoelingen worden bevestigd, omdat:

- het logistieke radioverkeer typische aanwijzingen voor een aanval geeft,
- nieuwe radioverbindingen worden vastgesteld voor het berichtenverkeer tussen luchtverkenningssquadrons en vliegbases.

De wisseling van verbindingsoorders (roepnamen, frequenties, codewoorden) wordt als misleiding onderkend, omdat na de wisseling veel fouten worden gemaakt en omdat het een misleidingsactiviteit is, die niet wordt bevestigd door andere maatregelen.

- 14 juni Het gros van 7 Engelse Div is bij het betrekken van een verzamelgebied vastgesteld. Het codewoord 'Peter' wordt doorgegeven. (Op 14 mei werd het codewoord 'Fritz' voor de aanval op 15 mei gebruikt.)
- 15 juni Om 06.15 u meldde 15 Duitse Padiv dat de vijand een aanval uitvoerde via de Duitse beveiligingslijn zuid en zuidwest van Sollum.
De melding: 'Om 07.30 u sterke vijandelijke colonne 15 km noord van Sidi Omar, verplaatst in zuidelijke richting' gaf duidelijkheid over de vijandelijke bedoeling om sterk in de westelijke flank van de Capuzzo-Sollum-opstelling door te stoten en Tobruk te ontzetten.

Reeds op 14 juni om 21.00 u konden bevelen voor tegenmaatregelen aan de divisies van het Afrika-Korps worden gegeven:

- de Italiaans Divisie Ariete werd gealarmeerd,
- hergroepering en nieuwe taken voor 5 Ldiv,
- opdracht aan alle artillerie om voor Tobruk storend vuur af te geven,
- opdracht aan de luchtstrijdkrachten op 15 jun alle middelen gereed te houden.

Op 15 juni werden door het Afrika-Korps de volgende maatregelen genomen:

- inzet van jachtbommenwerpers op de vijandelijke colonne noord van Sidi Omar,
- extra luchtsteun van 10 Luchtlegerkorps,
- beweeglijke delen van de Italiaanse Div Ariete werden ter beschikking gesteld,
- 3 Verkbat versterkt met een luchtdoelbatterij kreeg opdracht verkenningen uit te voeren.

De Britten hebben hun aanvalsplan in sterke mate op het grondbeginsel verrassing gebouwd, zeker met betrekking tot de groepering, aanvalsrichting en aanvalstijdstip. Door de interceptie is het verrassingselement geheel verloren gegaan. Alleen de locatie en inzet van 4 Indische Div is nooit vastgesteld, omdat deze een zeer strikte verbindingdiscipline toepaste.

De informatie was slechts enkele minuten oud. Een liaisonofficier van de interceptiecompagnie bevond zich permanent in de vooruitgeschoven commandopost van Rommel. Rommel was daardoor vaak eerder geïnformeerd dan de vijandelijke staven, voor wie de informatie eigenlijk bestemd was.

Typische verbindinggebruiken (codewoorden, wisseling van de verbindingsoorders), slecht verbindingdiscipline (gebruik van de radio tijdens de verplaatsingen) maakten het de interceptiecompagnie gemakkelijk gegevens te verzamelen en konden voorkomen dat het Afrika-Korps werd verrast. Daarmee waren de voorwaarden voor het Afrika-Korps geschapen om de Britse aanval te laten mislukken.

Bron: Hans-Otto Behrendt, 'Rommels Kenntnis vom Feind im Afrikafeldzug', Verlag Rombach, Freiburg.

Sectie 4 - Manoeuvre

0538. De functie 'manoeuvre' omvat het om de opdracht te volbrengen inzetten van troepen op het gevechtveld door verplaatsing van die troe-

Manoeuvre: de gevechtstank Leopard 2A5, de drager van het gepantserde gevecht.

Foto: Mediacentrum KL

pen in combinatie met vuurkracht of de dreiging ermee, teneinde een voordelige positie op de tegenstander te bewerkstelligen. Manoeuvre is het belangrijkste middel om invulling te geven aan de grondbeginselen concentratie van de inspanning, economisch gebruik van middelen en verrassing.

Sectie 5 - Vuursteun

0539. **Vuursteun** (*fire support*) is het vermogen indirect vuur van grond- en zeestrijdkrachten en vuur van luchstrijdkrachten tot gelding te brengen en daarmee het militair vermogen van de vijand (tijdelijk) uit te schakelen. Vuursteun kan met een veelheid aan munitiesoorten de diepe operatie (mede) uitvoeren en de nabij- en achtergebiedsoperatie ondersteunen. Dit verschaft, in combinatie met mobiliteit, de vereiste manoeuvreervrijheid om het initiatief te houden. Vuursteun is het meest effectief indien de beschikbare middelen volledig worden geïntegreerd met de inlichtingen- en manoeuvre functie.

0540. Vuursteun vervult drie **taken** die tegelijkertijd moeten worden uitgevoerd:

- voorwaarden scheppen voor het behoud van de eigen manoeuvreervrijheid door die van de vijand te beperken
- ontwrichten van het vijandelijke commandovoeringssysteem, zijn gevechtssteunmiddelen en zijn capaciteit om de operatie voor lange tijd voor te zetten
- aantasten van de wil van de vijand om verder te vechten

0541. Het **effect** op de vijand dat de commandant met vuursteun beoogt, wordt uitgedrukt in:

- **onderdrukken**, waarbij een doel met een zodanige intensiteit wordt bestreden, dat gedurende een beperkte periode de invloed van de doelelementen op het gevecht is gereduceerd
- een vijandelijke eenheid zodanig **schade en/of verliezen toebrengen**, dat deze tijdelijk niet meer in onderlinge samenhang zijn volledige gevechtskracht kan inzetten
- **buiten gevecht stellen**, waarbij een vuur wordt afgegeven op een vijandelijke eenheid met het oogmerk zo veel verliezen toe te brengen, dat deze voor langere tijd niet meer inzetbaar is

HET BELEG VAN DIEN BIEN PHU IN 1954

In 1953 was de strijd in Vietnam tussen de Viet Minh en de Fransen zes jaar oud. Het Franse leger was strategisch in het defensief. De Vietnamese guerrilla's en reguliere eenheden beheersten, gesteund door het Chinese Volksbevrijdingsleger, grotendeels het platteland in het noorden van het land. De Franse regering begon in te zien dat de oorlog, die zij niet meer op het slagveld kon winnen, aan de onderhandelingstafel moest worden beëindigd. In het noorden, dat praktisch als verloren moest worden beschouwd, ging het erom op een eervolle wijze de aftocht te blazen en tevens de Viet Minh te beletten vandaar zijn opmars voort te zetten. Het zuiden van Vietnam, waar de Viet Minh minder sterk was, kon dan van een verder opdringen van deze strijdmacht gevrijwaard blijven.

Hoe moest de doelstelling in het noorden bereikt worden tegen Vietnamese guerrilla's en geregelde eenheden, die tot nu toe ongrijpbaar waren gebleken? Generaal Navarre, de Franse bevelhebber in Indo-China, besloot de slag aan te gaan op de drie gebieden waar hij een duurzaam overwicht veronderstelde: vuurkracht op de grond, vuurkracht vanuit de lucht en luchtransport. Het tactisch belangrijke gebied Dien Bien Phu, nabij de grens met Laos, zou bepaald hij in november 1953, zou worden uitgebouwd tot een omvangrijke versterkte artilleriestelling, met een bezetting van 14.000 man. Het geschat zou de

*Kolonel de la Croix de
Castries bespreekt de situ-
atie bij Dien Bien Phu.
Foto: ANP*

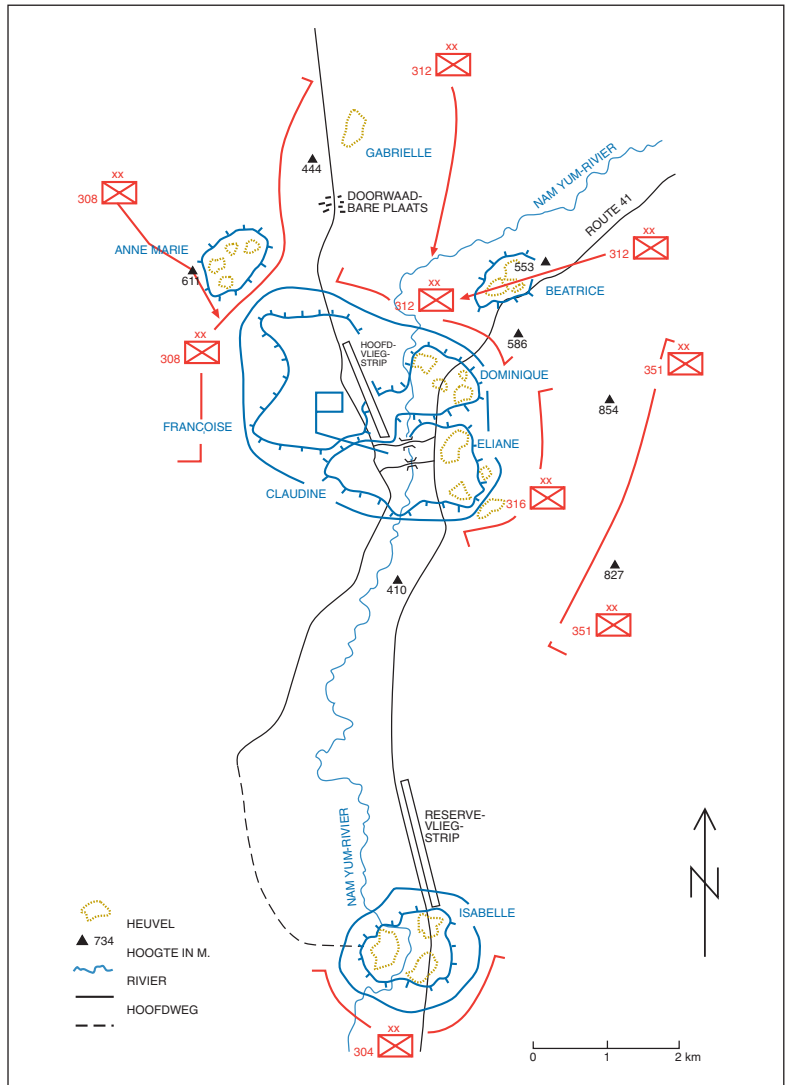

wegen en paden naar Laos door de vallei van de Nam Yum rivier beheersen, alsmede de omringende heuvels. De Franse luchtmacht zou interdictiemissies uitvoeren op de routes naar de vallei. Omdat de Fransen de verbindingen tussen het zuiden en Dien Bien Phu niet beheersten en deze ook niet geschikt waren voor zwaar transport, zou de aanvoer van alle personeel en materieel voor de bouw van de basis door de lucht geschieden. Hetzelfde zou gelden voor de bevoorrading van de basis na de voltooiing. Navarre was van mening dat Vo Nguyen Giap, de bevelhebber van de Viet Minh, niet in staat zou zijn zoveel artillerie, luchtdoelartillerie en troepen in het gebied bijeen te brengen dat deze Dien Bien Phu zou kunnen bedwingen. Al spoedig zou dit echter een misrekening blijken en groeide Dien Bien Phu voor beide partijen uit tot een symbool van overwinning of nederlaag in de oorlog in Indo-China.

Op 20 november 1953 begon de operatie 'Castor', de Franse bezetting van Dien Bien Phu. Een verzameling van negen versterkte punten met een totale omtrek van 45 kilometer werd opgebouwd. Geschut en mortieren, op twee plaatsen geconcentreerd, moesten de naderingswegen beheersen. Voor de geplande tien infanteriebataljons en twee artillerieregimenten moesten ondergrondse onderkoms en vele kilometers versperringen worden aangelegd. De aanvoer van materieel zou een luchtbrug vergen van vijf maanden. Zelfs dit bleek een te optimistische schatting. Toen het beleg begon was er van de geplande 36.000 ton slechts 6.000 gearriveerd. Een troepensterkte van ruim 10.000 man was aanwezig, grotendeels bestaande uit Thaise, Marokkaanse en Vietnamese bataljons en eenheden van het Vreemdelingenlegioen. Aan artillerie waren slechts vier stukken van 155 mm en 24 van 105 mm aanwezig, aangevuld met 20 en 40 mm luchtdoelgeschut. Van meet af aan kampten de Fransen met tegenslagen. Tot hun verrassing bereikten de eerste Vietnamese divisies de heuvels rond Dien Bien Phu reeds in december 1953. Vanaf dat moment moest de commandant kol (tijdens de slag bevorderd tot lgen) Christian de la Croix de Castries zowel patrouilles uitzenden als loopgraven en geschutsopstellingen laten maken.

De patrouilles waren te gering in aantal om te onderkennen hoeveel Viet Minh strijders zich in de bergen rondom het fort verzamelden. Deze strijders waren in staat de Franse geschutsstellingen en commandoposten nauwkeurig in kaart te brengen. Het was daarbij in hun voordeel dat de Fransen op flinke schaal bommen hadden gekapt om aan bouw materiaal voor hun versterkingen te komen. Ongewild hadden zij daardoor ook het inzicht in het terrein vanaf de heuvels verbeterd. Giap werd bijgestaan door Chinese adviseurs, die vooral op artilleriegebied waardevolle adviezen gaven. Voordat hij de aanval inzette, zorgde Giap voor zowel een grote concentratie van artillerie als voor gelijktijdige kleinere aanvallen op Franse troepen, verspreid over geheel Vietnam. Navarre had niet voorzien dat de Viet Minh in staat zou zijn massale artillerieposities in de omringende heuvels op te bouwen, noch dat hij deze met camouflage en luchtdoelgeschut effectief zou kunnen beschermen. Ten slotte had hij gemeend voortdurend over de landingsstrips te kunnen beschikken. Deze kwamen echter reeds snel onder Vietnamese vuur. De Franse bevoorradingsmogelijkheden voor Dien Bien Phu werden hierdoor ernstig aangetast.

Toen het beleg op 13 maart begon had Giap 37.500 man verzameld, aangevuld met 300.000 man voor de bevoorradinglijn, die zich tot op Chinees grondgebied uitstrekte. Onder meer voor de aanvoer van geschut en granaten waren wegen en bruggen aangelegd en in stand gehouden. In de bergen was het geschut met mankracht verplaatst. De geschutsopstellingen waren in de berghellingen uitgegraven, met dekkingen sterk genoeg om treffers van 105 en 155 mm granaten te weerstaan. Giap berekende later dat de totale logistieke ondersteuning drie miljoen mandagen werk had gekost. De Noordvietnamezen beschikten over ruim 220 stukken

geschut, Amerikaanse 75 en 105 mm howitzers en 120 mm mortieren. Tevens waren Katoesja raketten en 180 stukken luchtdoelgeschut van 12 tot 37 mm aanwezig. Veel van dit laatste materieel was van Russische makelij. In totaal beschikte Giap over meer dan honderd stukken met kalibers boven de 57 mm.

Giap beseftte dat zijn troepen weinig ervaren waren in aanvallen op versterkte plaatsen en dat de Fransen, in de tijd die hij nodig had om zijn troepen te verzamelen en vuurmondstellingen te maken, zich ook zouden versterken. Het beleg zou dan ook lange tijd duren. Er lag echter een kans de oorlog in het noorden van Indo-China een beslissende wending te geven en zo tevens de Vietnamese positie aan de onderhandelingstafel drastisch te verbeteren. Hij besloot daarom op zeker te spelen en de negen versterkingen één voor één aan te vallen.

Op 13 maart opende de Vietnamese artillerie het vuur op steunpunt Beatrice, verdedigd door het Vreemdelingenlegioen. Nog diezelfde dag viel de verster-

king. De volgende dag werd steunpunt Gabriëlle aangevallen, waar voornamelijk Algerijnse troepen zaten. Zware artilleriebeschietingen en man-tegen-man gevechten leidden op 15 maart tot de overgave, luchtbombardementen op de Vietnamese posities ten spijt. De commandant van de Franse artillerie, kol Piroth, pleegde die dag zelfmoord toen hij niet in staat bleek zijn belofte gestand te doen het Vietnamees geschut tot zwijgen te brengen.

Steunpunt Anne Marie werd verdedigd door een Thaise eenheid. Deze deserterde praktisch in zijn geheel. Nu stonden de Vietnamezen over de volle lengte van het noordelijke front van de Franse centrale versterking. Zij hadden zich via loopgraven en tunnels een weg tot vlak bij de Franse verdedigingslijnen gegraven, daarbij voortdurend door de eigen artillerie gesteund. Door de aanhoudende verliezen en de desertie van honderden militairen slonk De Castries' gevechtskracht. De vliegvelden waren nu onbruikbaar omdat ze onder Vietnamees vuur lagen en omdat het Vietnamese luchtdoelgeschut zeer effectief bleek. De enige methode van bevoorrading was per parachute. Ook de *dropping zones* lagen echter onder vuur, zodat de transporttoestellen hun lading alleen bij duisternis konden afwerpen. Als gevolg van de onnauwkeurigheden die bij nachtelijke droppings onvermijdelijk zijn, konden de Fransen niet alle afgeworpen voorraden bergen. Behalve materieel bereikten op deze wijze vanaf 14 maart toch nog ruim 4200 man, merendeels para's, Dien Bien Phu om de verliezen enigszins te compenseren. In totaal kwamen bijna 83.000 parachutes naar beneden. De Fransen voerden 20.800 sorties uit ter ondersteuning van de grondtroepen. 48 toestellen werden door luchtdoelgeschut neergeschoten en 167 beschadigd. 14 Toestellen werden op de grond vernietigd.

Ook Giap had problemen. De aanvallen eisten veel slachtoffers en de voorraden slonken. Aanvullingen waren noodzakelijk. Bovendien leden zijn soldaten onder het weken, soms zelfs maandenlange, primitieve verblijf in de jungle. Daarom duurde het tot 30 maart voordat de volgende fase van de aanval van start ging. Doelwit waren nu de steunpunten Dominique en Eliane, aan de oostzijde van de centrale versterkte positie. De Vietnamezen openden het gevecht met een mijnontploffing onder steunpunt Eliane en zware voorbereidende beschietingen. De gevechten duurden meer dan drie weken. Om iedere meter grond werd zwaar gevochten. De Fransen deden voortdurend tegenaanvallen, maar toch maakten de Vietnamezen vorderingen. De landingsstrip en de rest van de versterking kwamen nu ook onder het bereik van de Vietnamese klein-kaliberwapens.

Op 1 mei begon de laatste fase van de Vietnamese aanval, zowel op de centrale versterking als op het zuidelijke steunpunt Isabelle. Op 3 mei naderden Giaps troepen de centrale commandopost. De resterende Franse posities werden onophoudelijk onder vuur genomen. Op 6 mei zette Giap zelfs de Katoesja-raketten in. De volgende dag gaven tienduizend man zich over. Slechts een fractie hiervan zou ooit levend terugkeren. Naar schatting waren tweeduizend man aan Franse zijde tijdens de gevechten gesneuveld. Het aantal Vietnamese doden ten gevolge van de gevechten wordt geschat op 7900. Eén dag na de val van Dien Bien Phu begon in Genève de conferentie die moest leiden tot een politieke oplossing van de kwestie-Vietnam.

De Fransen schatten na afloop dat de Vietnamezen 130.000 artillerie- en mortiergranaten op hen hadden afgevuurd. De Fransen zelf verschoten 93.000 granaten. De Franse opzet met vuurkracht en materieel overwicht de oorlog in het noorden naar hun hand te zetten, was mislukt. De aanname dat de Vietnamezen in bergachtig jungleterrein aan het einde van een lange logistieke lijn geen grote concentratie artillerie en personeel zouden kunnen samen

brengen en ondersteunen, was een misrekening gebleken. Wat de Vietnamezen betreft is de vuursteun in sterke mate bepalend geweest voor hun succes. Omvang, coördinatie en diversiteit van het Vietnamese vuur leidden ertoe dat de Fransen geïsoleerd raakten zowel voor bevoorrading als voor het voeren van een samenhangende verdediging van de gehele versterking van Dien Bien Phu.

Bron: P. Macdonald Giap. 'The victor in Vietnam', London 1993, J. Dalloz, 'La Guerre d'Indochine 1945-1954', Parijs 1987.

0542. Om het gewenste effect te bereiken moet een **juiste mix van wapensystemen**, in termen van volume, inzetduur, letaliteit, precisie en munitiesoort worden gekozen. Om de flexibiliteit daarbij te handhaven, gelden de volgende overwegingen.

- Vuursteun moet zijn afgestemd op de activiteiten in het operationeel raamwerk.
- Vuursteun wordt in de regel centraal gepland en decentraal uitgevoerd. Zo wordt de benodigde coördinatie tussen vuursteun en de andere functies van militair optreden voortdurend gegarandeerd, terwijl dit niet ten koste gaat van snelheid, precisie en veiligheid van de eigen troepen.
- In de verschillende fasen van het gevecht dienen prioriteiten te worden gesteld voor de inzet van systemen die zowel inlichtingenverzameling als doelopsporing kunnen verzorgen. Deze keuze zal in de loop van het gevecht bijstelling behoeven.
- De mobiliteit, bescherming en verzorging van de inzetmiddelen moeten zijn afgestemd op de eenheden die moeten worden ondersteund.

0543. Het **vuursteunsysteem** is een geïntegreerd systeem van doelopsporingsmiddelen, wapensystemen en munitie, commandovoeringssystemen, ondersteunende systemen en coördinerende elementen in staven.

0544. Het vuursteunsysteem beschikt over diverse **doelopsporingsmiddelen**. Hiertoe behoren:

- waarnemingsgroepen, ingedeeld bij gevechtseenheden
- geluidmeetdienst
- opsporingsradars voor de opsporing van indirect vurende wapensystemen

Al deze middelen leveren primair doelinformatie, doch zijn daarnaast bijzonder bruikbaar als verzamelorganen. Middelen als *unmanned aerial vehicles* (UAV's) en gevechtsveldbewakingsradar zijn daarentegen primair bestemd als inlichtingenverzamelorganen, doch worden daarnaast ook gebruikt voor het vergaren van doelinformatie.

0545. **Vuurmondssystemen** kunnen al dan niet gepantserde en al dan niet zelf-voortbewegende kanonnen of houwitseren zijn. De bij de veldartillerie ingedeelde **raketsystemen** zijn bestemd voor het afvuren van grond-grond-raketten. Door de grote dracht van de wapensystemen en de variatie in het daarbij behorende munitiepakket, kunnen vuurmond- en raketsystemen participeren in de diepe operatie, kunnen concentraties van vuur worden gerealiseerd en kunnen deze snel worden verlegd in het gehele vak, zonder dat de vuureenheden zich hiervoor moeten verplaatsen.

0546. **Mortieren** zijn door hun dracht en munitiepakket, alsmede door het karakteristieke stijlbaanvuur zeer geschikt voor inzet tegen doelen in bedekt en geaccidenteerd terrein. Daarom zijn zij ingedeeld bij (pantser)infanterie-eenheden.

0547. Het vuursteunstelsel beschikt over **ondersteunende systemen** voor meteorologie en terreinmeetdiensten, die bestemd zijn voor het aanleveren van kwantitatieve gegevens die nodig zijn bij de inzet van de overige deelsystemen.

Vuursteun: de M109A290, de ruggengraat van het vuursteunstelsel.

Foto: Mediacentrum KL.

0548. Tactische luchtmacht-eenheden zijn effectief in het kader van het geïntegreerde land-lucht-gevecht. Zij komen het meeste tot hun recht bij min of meer autonome inzet in gebieden of tegen doelen, waar veldartillerie-eenheden niet of niet efficiënt kunnen vuren. Luchtmacht-

krachten kunnen in het kader van **offensieve luchtsteun** (*offensive air support*) verschillende taken uitvoeren ter ondersteuning van de landstrijdkrachten. Buiten het operatiegebied van de landcommandant kunnen luchtstrijdkrachten geheel zelfstandig interdictie (*air interdiction*) uitvoeren.

Offensieve luchtsteun omvat de volgende taken:

- a. **Luchtnabijsteun** (*close air support*) bestaat uit luchtoperaties in het kader van de nabijoperatie tegen vijandelijke doelen in de directe omgeving van eigen troepen. Deze inzet moet volledig afgestemd zijn op de te steunen manoeuvre- en gevechtssteeneenheden.
- b. **Gevechtsveldinterdictie** (*battlefield air interdiction*) omvat luchtoperaties tegen gronddoelen die de loop van het gevecht kunnen beïnvloeden zonder dat er sprake is van direct gevechtscontact. Zij zijn met name gericht tegen vijandelijke eenheden die na enige tijd invloed kunnen uitoefenen op de nabijoperatie en daarmee het eigen operatieplan in gevaar kunnen brengen. Gevechtsveldinterdictie is vooral effectief wanneer het wordt uitgevoerd in het kader van een *joint air attack team* (JAAT)-operatie. Dit is de geïntegreerde inzet van gevechtshelikopters en jachtvliegtuigen, eventueel aangevuld met of met steun van grondtroepen, inbegrepen artillerie- en luchtverdedigingssystemen, die gelijktijdig optreden om doelen met een hoge prioriteit te bestrijden. Een JAAT geeft de landcommandant een zeer beweeglijke capaciteit om gepantserde eenheden in het kader van de diepe operatie te bestrijden.

0549. Sommige landoperaties kunnen vanuit zee met **scheepsartilleriesteun** (*naval gunfire support*) worden gesteund. Voor het waarnemen voor de vurende schepen en het coördineren van de inzet van scheepsartilleriesteun kunnen gespecialiseerde scheepsartilleriesteun-liaison-teams worden ontplooid. Indien geen gespecialiseerde teams aanwezig zijn, voert de ingedeelde veldartillerie deze taak uit.

0550. Het **doelbestrijdingsproces** is het proces waarin doelen geselecteerd en bestreden worden, waarbij rekening gehouden wordt met operationele omstandigheden en mogelijkheden. Hierin vindt een koppeling plaats tussen het inlichtingenproces en de vuursteun. Het doelbestrijdingsproces staat niet op zichzelf, maar is een integraal deel van het commandovoeringsproces. Het vereist coördinatie tussen meerdere staf-functies onder leiding van de G3/S3. De doelbestrijdingscyclus bestaat uit een aantal opeenvolgende activiteiten:

- vaststellen van de gebieden, waarin zich belangrijke doelen bevinden
- vaststellen van de soorten doelen
- vaststellen hoe nauwkeurig doelen moeten worden gelocaliseerd

- verwerken van deze informatiebehoefte in het inlichtingenverzamelplan
- vaststellen welke geïdentificeerde doelen op welk moment en door welk middel worden aangegepen
- vaststellen op welke wijze de effectiviteit van de doelbestrijding wordt bepaald
- bestrijden van het doel
- nagaan welk effect de bestrijding heeft gehad en zo nodig het doel opnieuw in het doelbestrijdingsproces inbrengen

0551. Het leiden van vuurkracht (zowel direct als indirect vuur) die gelijktijdig in de diepe, nabij- en achtergebiedsoperatie wordt ingezet, vereist **coördinatiemaatregelen** om de vereiste snelheid te verkrijgen, zonder dat onnodig risico voor de veiligheid van eigen troepen wordt gelopen. De coördinatiemaatregelen zijn de volgende.

- a. **Vuursteuncoördinatielij**n (*fire support co-ordination line*). Deze lijn wordt vastgesteld door de daartoe bevoegde commandant (meestal legerkorpscommandant) van de grondstrijdkrachten in coördinatie met de *air component commander*. De lijn moet zo mogelijk herkenbaar zijn in het terrein. Vuursteun aan de eigen zijde van deze lijn moet gecoördineerd worden; vuursteun aan de andere zijde van deze lijn mag uitgevoerd worden zonder voorafgaande coördinatie.
- b. **No fire area**. In dit gebied is geen indirect vuur toegestaan.
- c. **Veiligheidslij**n (*no fire line*). Aan de eigen zijde van deze lijn mag alleen worden gevuurd met toestemming van de commandant die de lijn heeft vastgesteld.
- d. **Vuurcoördinatielij**n. Dit is een lijn tussen twee eenheden, waarover zonder coördinatie geen vuureffecten mogen passeren.

Sectie 6 - Bescherming

0552. **Bescherming** (*protection*) richt zich op het behoud van het eigen militair vermogen, zodat dit op de beslissende plaats en tijd kan worden ingezet. Daarmee richt bescherming zich tevens op het behoud van de vrijheid van handelen. Het vormt in elk optreden een essentieel deel van de operatie.

0553. Bescherming wordt gerealiseerd door passieve en actieve maatregelen. **Passieve maatregelen** worden altijd op elk niveau uitgevoerd en bestaan uit:

- dekking
- spreiding
- elektronische beschermingsmaatregelen

- juist gebruik van het terrein
- wisselen van locatie
- een bewakings- en alarmeringssysteem

Actieve maatregelen omvatten de inzet van gevechtskracht tegen een mogelijke vijandelijke dreiging.

Specifieke vormen van bescherming zijn:

- **beveiliging** om te vrijwaren tegen een verrassend vijandelijk optreden
- **operationele veiligheid** om de vijand informatie over de eigen troepen te ontzeggen
- **nbc-verdediging** met actieve en passieve maatregelen tegen de effecten van nbc-wapens
- **luchtbeveiliging** met actieve en passieve maatregelen tegen een dreiging vanuit de lucht, bestaande uit luchtverdediging en luchtnabijbeveiliging
- **contra-psychologische operaties** om het effect van vijandelijke psychologische operaties te minimaliseren

0554. **Dekking** biedt bescherming aan het personeel, het materieel en de eenheid of installatie als geheel, tegen vijandelijke verkenningen en vijandelijke beschietingen. Dekking wordt verkregen door een juist gebruik van het terrein, camouflage, verplaatsingen bij verminderd zicht en door elektronische en infrarood-emissiediscipline.

0555. De mate van bescherming is direct afhankelijk van het soort terrein en bebouwing. De bescherming kan worden verhoogd door de aanleg van **gevechtsdekkingen en onderkomens**. Genie-eenheden kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Spreiding beperkt de kwetsbaarheid tegen vijandelijke beschietingen of bombardementen. De vijandelijke inlichtingenverzamelorganen hebben door **spreiding** meer moeite om de voor hun operatie noodzakelijke inlichtingen te verwerven. Met name bij de inrichting en locatiekeuze van verzorgingsinstallaties heeft de afweging tussen spreiding en effectiviteit consequenties.

Door frequent van locatie te veranderen kan de eigen kwetsbaarheid worden gereduceerd. Enige flexibiliteit kan worden verkregen door het gebruik van meerdere commandoposten, die elkaars taak kunnen overnemen. Het al dan niet verplaatsen van commandoposten en met name logistieke installaties, blijft een voortdurend afwegingsproces van de commandant tussen bescherming en beschikbaarheid.

Bescherming begint bij de individuele gevechtsdekking.

Foto: Mediacentrum KL

0556. Alle gebruikers van elektronisch materieel zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van **elektronische beschermingsmaatregelen**. Daarmee kunnen ontdekking en degradatie van het eigen gebruik worden voorkomen. Met de elektronische bescherming wordt gewaarborgd dat het elektromagnetisch spectrum door eigen troepen ongehinderd gebruikt kan worden, ondanks de vijandelijke elektronische oorlogvoering. Bovendien wordt daarmee de operationele veiligheid vergroot.

0557. **Beveiligen** heeft tot doel de eenheid te vrijwaren voor (verrassend) vijandelijk optreden en de hogere commandant zo nodig tijd en ruimte te verschaffen voor het nemen van tegenmaatregelen. Indien de beveiliging specifiek gericht is op de bescherming van een object of gebied, dan is er sprake van object- of gebiedsbeveiliging.

0558. Indien een eenheid zichzelf beveiligt met zijn organieke middelen, dan wordt gesproken over **nabijbeveiliging**. Elke eenheid is verantwoordelijk voor de beveiliging van zichzelf en de aan hen toegewezen gebieden. De verantwoordelijkheid voor de beveiliging wordt vastgelegd in de operationele gebiedsindeling en de ruimtelijke ordening.

0559. Eenheden die zijn ingezet voor beveiliging wijzen een zwakkere vijand af; tegen een sterkere vijand wordt zo veel tijd gewonnen, dat de hogere commandant gelegenheid krijgt tegenmaatregelen te nemen. Vijandelijke luchtlandingen worden met alle beschikbare middelen en zonder specifieke opdracht daartoe, onmiddellijk bestreden.

0560. Voor de beveiliging van een eenheid of object kan een **beveiligingslijn** worden bepaald, waarin de beveiligende elementen worden uitgebracht. Deze ligt op een zodanige plaats dat de vijand kan worden gedwongen daar het gevecht aan te gaan. De commandant verschaft zich daarmee tijd en ruimte voor het nemen van tegenmaatregelen.

0561. **Operationele veiligheid** is het gebruik van actieve en passieve maatregelen om de vijand informatie over groepering, mogelijkheden en intenties van de eigen troepen te ontzeggen. Beginselen van operationele veiligheid zijn:

- Het richt zich op alle aspecten van de operatie, ook gevechtsverzorgingssteun, verbindingen en verplaatsingen.
- Het richt zich op voor de vijand vitale gegevens, die hij nodig heeft om een compleet beeld op te bouwen.
- Het is een permanent proces, dat ruim voor aanvang van de operatie begint.

De operationele veiligheid komt tot uiting in:

- passieve maatregelen, zoals elektronische beschermingsmaatregelen en dekking
- actieve maatregelen, zoals elektronische contra maatregelen, tegenverkenningmaatregelen en contra-inlichtingenactiviteiten

0562. De basis voor de **nbc-verdediging** wordt gevormd door passieve maatregelen als dekking en spreiding en actieve maatregelen als de inzet van organieke detectie- en alarmeringsmiddelen en persoonlijke en onderdeelbeschermsmaatregelen.

0563. De commandant is verantwoordelijk voor de **nbc-verdedigingsmaatregelen**. De individuele militair is verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de individuele beschermingsmaatregelen. Indien de inzet van nbc-strijdmiddelen op korte termijn is te verwachten of als deze strijdmiddelen zijn gebruikt:

- moet de daaraan gerelateerde beschermingsgraad worden afgekondigd
- moet worden bewerkstelligd dat personeel en materieel optimaal beschermd zijn door het toepassen van spreiding en het benutten van natuurlijke en kunstmatige dekkingen
- moet een analyse worden gemaakt van de potentiële doelen en de kwetsbaarheid van de eenheden, teneinde de groepering zo nodig aan te passen
- moet een analyse worden gemaakt van de nog beschikbare gevechtskracht, inbegrepen de verzorging
- moeten plannen worden ontwikkeld voor de ontsmetting van eenheden en voor de afvoer en behandeling van besmet personeel

0564. **Aanvullende maatregelen** in het kader van de nbc-verdediging zijn:

- het ontruimen of vermijden van besmette gebieden
- het afkondigen van een hogere nbc-beschermingsgraad
- vaststellen van een bevelsdosis
- voorbereiden van ontsmettingsplaatsen

Het van kracht verklaren van een hogere beschermingsgraad vindt alleen plaats na een zorgvuldige afweging van het gewenste preventieve effect en de afnemende operationele inzetbaarheid. Eveneens is het mogelijk tijdelijk een lagere beschermingsgraad af te kondigen als dat voor een goede uitvoering van de opdracht essentieel wordt geacht.

0565. Het uitvoeren van aanvallen vanuit de lucht is één van de meest effectieve methoden om de samenhang en de vrijheid van handelen van troepen te ontregelen. De **luchtbeveiliging** neemt daarom een essentiële plaats in bij het optreden op alle niveaus. De dreiging vanuit de lucht is een gevolg van de mogelijkheid van de vijand om luchtoperaties met alle beschikbare middelen uit te voeren. Een effectieve luchtverdediging is een voorwaarde voor het behoud van de eigen samenhang en de eigen vrijheid van handelen. Vijandelijk luchtoverwicht kan ertoe leiden dat eigen bewegingen op de grond nagenoeg onmogelijk worden.

De bescherming tegen nbc-oorlogvoering doet afbreuk aan de operationele flexibiliteit.

Foto: Mediacentrum KL

0566. De **luchtverdediging** omvat het geheel van gecoördineerde bestrijdingsmaatregelen tegen het vijandelijk optreden vanuit de lucht met het doel de vijand te beperken in zijn mogelijkheden om luchtoperaties uit te voeren. Zij wordt uitgevoerd door twee, **elkaar aanvullende componenten**:

- vliegtuigen in de *counter-air*-operatie
- grondgebonden luchtverdedigingssystemen (grond-lucht-wapensystemen)

Op tactisch niveau speelt de ontplooiing en inzet van grond-lucht-wapensystemen de belangrijkste rol. Deze ontplooiing en inzet moet echter wel zijn afgestemd op de *counter-air-operatie*. De voorwaarden hiervoor worden gecreëerd op het niveau van de gezamenlijke troepenmacht.

0567. De luchtdreiging, variërend van vliegtuigen en helikopters tot UAV's, kruisvluchtwapens en ballistische raketten, maken de inzet van elkaar aanvullende grond-lucht-wapensystemen in een **gelaagde luchtverdediging** noodzakelijk. Om zowel het beweeglijke gevecht te kunnen beveiligen als tegelijkertijd een gelaagde luchtverdediging in stand te houden, kan het noodzakelijk zijn luchtverdedigingsseenheden te hergroeperen.

Op tactisch niveau worden systemen ingezet, die effectief zijn op zeer lage hoogte (beneden 300 voet), lage hoogte (tussen 500 en 5.000 voet) en middelbare hoogte (tussen 5.000 en 25.000 voet).

0568. Indien luchtstrijdkrachten grondgebonden luchtverdedigingsmiddelen ontplooiën, dient hierover coördinatie plaats te vinden. De bescherming, die een (gemengde) luchtverdedigingscluster oplevert, dient te worden uitgebuit. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat deze clusters op zeer lage hoogte slechts beperkt bescherming bieden. De eigen luchtverdediging dient desalniettemin in het zwaartepunt van de operatie te worden ingezet.

0569. Luchtverdedigingssystemen beschikken veelal over actieve **sensoren**. Het *emission control*-plan moet richtlijnen geven over het gebruik van deze sensoren. De belangrijkste overwegingen zijn hierbij de gewenste mate van bescherming, afgezet tegen de gewenste operationele veiligheid. Voor een tijdige waarschuwing zullen tenminste de zogenaamde 'overzichtssensoren' noodzakelijk zijn.

0570. De inzet van luchtverdedigingsmiddelen vereist grondige **verkenningen** om de beschikbare gevechtskracht volledig tot gelding te kun-

nen brengen. Beweeglijk gevoerde gevechten beperken een optimale stellingkeuze.

Bescherming: Patriot, een onderdeel van de geïntegreerde luchtverdediging.

Foto: FEL/TNO

0571. Door *airspace control*-maatregelen wordt de inzet van luchtruimgebruikers in tijd en plaats op elkaar afgestemd. Hierin wordt een zo groot mogelijke vrijheid voor alle luchtruimgebruikers zoveel mogelijk gecombineerd met een maximale veiligheid.

De verantwoordelijkheid voor de *airspace control*-maatregelen ligt over het algemeen bij de regionale bevelhebber van de luchtmachtcommandanten. Hij coördineert dit met de betrokken landmachtcommandanten. De landmachtcommandant kan hierop invloed uitoefenen op grond van zijn operatieconcept.

Airspace control-maatregelen bestaan onder meer uit:

- maatregelen voor beperkingen in het gebruik van het luchtruim in tijd en plaats (zones, routes, corridors, niveaus)
- beperkingen in het gebruik van wapensystemen bij het vuren op luchtdoelen

0572. Door een gebrek aan luchtverdedigingsmiddelen is het noodzakelijk **prioriteiten** in de luchtverdediging te stellen. Zij kunnen worden bepaald op grond van de volgende factoren:

- het belang van een object, installatie of eenheid
- de kwetsbaarheid van een object, installatie of eenheid
- de redundantie of vervangbaarheid van het object of de installatie
- de waarschijnlijkheid dat de vijand een object, installatie of eenheid zal aanvallen (gebaseerd op onder meer de toestand van weer en terrein)

0573. Omdat de luchtverdedigingsmiddelen niet in staat zijn een allesbedekkende bescherming te garanderen, is **luchtnabijbeveiliging** noodzakelijk. Luchtnabijbeveiliging is een verantwoordelijkheid voor elke commandant. De passieve luchtnabijbeveiliging is gericht op het voorkomen van luchtaanvallen door het toepassen van camouflage, spreiding en door wijziging van locatie. Actieve luchtnabijbeveiliging is gericht op zelfverdediging en gericht op het bestrijden van de aanvallende vijand met alle daarvoor geschikte wapens.

0574. **Contra-psychologische operaties** zijn gericht op het neutraliseren van de vijandelijke offensieve psychologische operatie en het afschermen van eigen personeel voor de gevolgen ervan. Zij ondersteunen of versterken het moreel van de eigen troepen. Het zwaartepunt van de inspanningen ligt bij de beschikbare interne voorlichtingsmedia.

Sectie 7 - Verzorging

0575. **Gevechtsverzorgingssteun** (*combat service support*) is gericht op de instandhouding van eenheden voorafgaande aan, tijdens en na operaties. Het uiteindelijke doel van deze steun is het handhaven van het noodzakelijke niveau van militair vermogen om, in de beoogde tijdsperiode, de operationele doelstellingen te bereiken. De planning van de gevechtsverzorgingssteun geschiedt centraal, de uitvoering geschiedt decentraal. Centrale planning verzekert een efficiënte en effectieve inzet van schaarse middelen. De commandant anticipeert op de toekomstige behoefte aan gevechtsverzorgingssteun van de in te zetten eenheden en stelt dienovereenkomstig prioriteiten en capaciteiten ter beschikking. Decentrale uitvoering moet leiden tot een flexibele en snelle uitvoering van de gevechtsverzorgingssteun. Gedurende het gevecht zullen gevechtsverzorgingstaken zoveel mogelijk routinematig en decentraal worden uitgevoerd. Alleen bij grote onvoorziene verstoringen van de gevechtsverzorgingssteun, zal de commandant de uitvoering centraal aansturen. Voor de realisatie van de gevechtsverzorgingssteun zijn veel-

al ook de civiel-militaire relaties van belang. Zij kunnen zelfs een essentiële rol spelen in bepaalde logistieke activiteiten.

0576. Gevechtsverzorgingssteun omvat twee **subfuncties**: operationele logistiek en operationele personeelsverzorging.

0577. Het doel van de **operationele logistiek** is de instandhouding van een ingezette eenheid, door de verzorging van het aanwezige materieel en de verzorging van het personeel met materiële middelen. Realisatie hiervan geschiedt door zes logistieke processen, die onderling nauw samenhangen: bevoorrading, onderhoud, geneeskundige verzorging, transport van personeel, materiële dienstverlening en infrastructurele ondersteuning.

- a. Bevoorrading is gericht op het op de juiste plaats en tijd ter beschikking stellen van alle assortimenten goederen (verbruiks- en gebruiksgoederen) aan de gebruikers. Voorraadhouding en -beheer, distributie en afvoer van goederen en materieel zijn hierbij de voornaamste activiteiten.
- b. Onderhoud heeft tot doel het in bruikbare staat houden en brengen van het materieel door het uitvoeren van onderhoudshandelingen. Verzamelen en bergen van defect materieel maakt ook deel uit van dit proces.
- c. Geneeskundige verzorging omvat de afvoer, behandeling en verpleging van zieken en gewonden. De operationele geneeskundige verzorging is trapsgewijs georganiseerd, zodat binnen elk verzorgingstraject een optimale geneeskundige verzorging kan worden verleend. De effectiviteit van de geneeskundige verzorging wordt voornamelijk bepaald door:

Verzorging: bevoorrading vormt daarvan een kernactiviteit.

Foto: Mediacentrum KL

- de juiste medische zorg binnen de vereiste tijd
 - een snelle afvoer - na stabilisering van de gewonde - naar de geëigende geneeskundige installatie
- d Transport van personeel omvat alle verplaatsingen van personeel, met uitzondering van het transport van gewonden en verplaatsingen van eenheden met organiek ingedeelde voertuigen. Dit proces kan een grote omvang hebben aan het begin en einde van operaties.
- e Materiële dienstverlening bestaat uit het verstrekken van specifieke goederen en het verlenen van diensten. Het heeft betrekking op geldverstrekking, bad- en wasvoorzieningen, energievoorziening, waterwinning en -zuivering, gravendienst en veldpost.
- f Infrastructurele ondersteuning richt zich op het herstellen of aanbrengen van infrastructuur voorzieningen voor alle in het inzetgebied aanwezige eenheden. In een operatietoneel met een beperkte infrastructuur zal de behoefte aan deze vorm van ondersteuning, met name aan het begin van de operatie, groot zijn.

0578. Het doel van de **operationele personeelsverzorging** is het op de vereiste sterkte houden van het personeelsbestand en de verzorging van het aanwezige personeel met overwegend niet-materiële middelen. Dit wordt gerealiseerd door twee personele verzorgingsprocessen: personeelsbeheer en personeelszorg.

- a. Personeelsbeheer omvat alle activiteiten gericht op het op peil houden van het personeel van de ingezette eenheden zowel kwalitatief als kwantitatief. Het belangrijkste instrument hiervoor is het personeelsaanvullingssysteem. Het bevorderingsbeleid, het toepassen van het militaire straf- en tuchtrecht en het onderscheidings- en waarderingssysteem maken eveneens deel uit van de beheersfunctie.
- b. Personeelszorg omvat alle activiteiten en regelingen die ten doel hebben de lichamelijke, geestelijke en sociale belangen van het personeel van ingezette eenheden te behartigen met overwegend niet-materiële middelen. Hiertoe worden onder meer gerekend: voorlichting, psychologische zorg, ontspanning en geestelijke verzorging. Er bestaat een relatie met een aantal activiteiten uit de materiële dienstverlening.

0579. De uitvoering van de gevechtsverzorgingssteun leidt tot een groot aantal **verplaatsingen** van personeel en materieel in het operatiegebied. Om deze verplaatsingen ordelijk te laten verlopen en om de verkeersinfrastructuur optimaal te benutten, bestaat behoefte aan verkeersleiding, verkeersregeling en verkeerscontrole. Dit omvat het voorbereiden, organiseren, coördineren en controleren van verplaatsingen in een bepaald gebied.

0580. De noodzaak van zelfstandigheid van tactische eenheden enerzijds en de behoefte aan flexibiliteit en een economisch gebruik van middelen anderzijds, leiden tot een **geëchelonneerd en in de diepte gegroepeerd verzorgingssysteem**. De aaneenschakeling van echelons per verzorgingsproces vormt een verzorgingsketen.

Het laagste niveau in de verzorgingsketen wordt gevormd door de **gebruikende eenheid**: een bataljon, zelfstandige compagnie of overeenkomstige eenheid. Deze eenheden beschikken over basiscapaciteiten (voorraden, onderhoud en geneeskundige verzorging) en hebben daarmee een beperkte en basis logistieke zelfstandigheid, zowel kwantitatief als kwalitatief.

Een **brigade** beschikt in principe over een grotere logistieke zelfstandigheid. Deze zelfstandigheid wordt gevormd door enerzijds de verzorgingsmiddelen voor de gebruikende eenheden en anderzijds een aanvulling op deze middelen voor het brigadeniveau. Deze aanvulling wordt ook wel het voortzettingsvermogen van de gebruikende eenheid genoemd en bestaat uit een extra voorraad gebruiksgoederen en uit de beschikbaarheid van een aantal gevechtsverzorgingssteuneenheden. Deze eenheden steunen de gebruikende eenheden.

De **divisie** heeft de beschikking over een extra voorraad verbruiksgoederen (het voortzettingsvermogen van de brigades en de divisie-eenheden) en over een extra aantal gevechtsverzorgingssteuneenheden. Deze gevechtsverzorgingssteuneenheden steunen de gebruikende eenheden op divisieniveau (die niet bij een brigade zijn ingedeeld) en gevechtsverzorgingssteuneenheden ter beschikking gesteld aan de brigades. Hierdoor wordt de logistieke zelfstandigheid van de divisie gegarandeerd.

Op **nationaal niveau** laat het Nationaal Commando door het *National Support Command* in het gebied van inzet een logistieke basis inrichten voor de in het operatiegebied ingezette eenheden. In deze basis zijn zowel voorraden als eenheden aanwezig om het vereiste voortzettingsvermogen te garanderen.

0581. **Gevechtsverzorgingssteuneenheden** voorzien in de behoefte aan gevechtsverzorgingssteun voor alle eenheden. Zij kunnen een specifieke taak hebben op het gebied van de personeelsverzorging of logistiek.

- **Bevoorradingseenheden** hebben in beginsel de bevoorrading van alle goederen tot hoofdtaak. Afgestemd op de eisen van beweeglijkheid en de uit te voeren wijze van bevoorrading (direct en/of indirect) kunnen de bevoorradingseenheden beschikken over organieke vervoerscapaciteit voor mobiele opslag en distributie.

- **Onderhoudseenheden** zijn primair belast met de uitvoering van het onderhoud aan alle uitrustingsstukken en goederen. Het onderhoudsproces stelt speciale eisen aan de bevoorrading van reservedelen en de berging en afvoer van defecte uitrustingsstukken. Daarom kan het nodig zijn deze capaciteiten eventueel tijdelijk en plaatselijk ter beschikking van de onderhoudseenheden te stellen.
- **Geneeskundige eenheden** kunnen geneeskundige inrichtingen uitbrengen voor behandeling en verpleging van zieken en/of gewonden en het gewondentransport verzorgen. Farmaceutische taken, bloedvoorziening en de bevoorrading met geneeskundige dienst-goederen stellen specifieke eisen aan het bevoorradingsproces. Daarom kan het nodig zijn dat de bevoorrading van kleinere hoeveelheden door geneeskundige eenheden zelf wordt uitgevoerd.
- **Transporteenheden** zijn uitgerust met lichte, middelbare of zware wegvervoersmiddelen of een combinatie daarvan. Deze eenheden leveren algemene steun in de vorm van vervoer van personeel of materieel. Aangezien de taakstelling van deze eenheden voor een groot gedeelte gerelateerd is aan het bevoorradingsproces, is er veelal sprake van gecombineerde bevoorradings- en transporteenheden. Transporteenheden hebben onder meer de volgende taken:
 - transport van eenheden
 - bevoorrading van goederen
 - mobiel houden van goederen
- **Genie-eenheden** zijn geen specifieke gevechtsverzorgingssteuneenheden, maar vervullen een essentiële taak bij de infrastructurele ondersteuning, vanwege hun specifieke uitrusting. Deze eenheden zijn in staat om infrastructurele werken uit te voeren voor de eigen troepen, zoals het bouwen van onderkomens of logistieke installaties.

0582. Bij de uitvoering van de verzorgingsfunctie gelden de volgende overwegingen:

- Een betrouwbaar **commandovoeringssysteem** is onmisbaar voor de uitvoering van gevechtsverzorgingssteun. Dit is van vitaal belang voor verzorgingsprocessen met een grote tijdsdruk, zoals met name het geneeskundig afvoerproces.
- Gezien hun omvang, intensiteit en lengte zijn verzorgingsroutes eenvoudig te detecteren en moeilijk te beschermen. Dit geldt ook voor verzorgingsinstallaties. Dit maakt zowel routes als installaties **kwetsbaar** voor de vijandelijke diepe operatie. Zij vormen daardoor een risico voor de continuïteit van de eigen gevechtsverzorgingssteun.
- Er is een dynamische balans noodzakelijk tussen het enerzijds ver genoeg naar voren plaatsen van verzorgingsinstallaties om de manoeuvre te kunnen steunen en anderzijds het buiten de vijandelij-

ke dreiging blijven. Indien de afstanden tussen gevechtsverzorgingssteuneenheden en de te ondersteunen troepen te groot wordt, komt de continuïteit van de steun in gevaar.

- Spreiding van logistieke installaties vermindert de kwetsbaarheid van deze installaties, maar beperkt de interne bedrijfsvoering, waardoor de capaciteit van de logistieke ondersteuning daalt. Tevens moet voorkomen worden dat de logistieke installaties verspreid worden over het gehele gevechtveld, waardoor de manoeuvreer ruimte voor de overige eenheden beperkt wordt.
- Gevechtsverzorgingssteuneenheden zijn in staat in hun eigen nabijbeveiliging te voorzien. Het is wel noodzakelijk de verzorgingsinstallaties op te nemen in het plan voor de beveiliging van het achtergebied.
- De juiste keuze van gebieden (met dekkingmogelijkheden) draagt bij aan de bescherming van de logistieke installaties. Langer wordende verzorgingsroutes vereisen een keuze tussen de effectiviteit van de verzorgingssteun en het voorzien in gevechtskracht voor de beveiliging van deze routes.
- Verzorgingsinstallaties ontwikkelen de grootste effectiviteit en efficiëntie, indien gedurende **langere tijd vanuit eenzelfde locatie** kan worden gewerkt. Veelvuldig verplaatsen beperkt de capaciteit van deze installaties. Aangezien een groot aantal verzorgingsactiviteiten gekoppeld zijn aan tijd- en ruimtefactoren, zullen in een beweeglijk gevoerde operatie toch frequent verplaatsingen noodzakelijk zijn. Tijd- en ruimtefactoren zijn bijvoorbeeld de tijden waarbinnen gewonden een chirurgische behandeling moeten ondergaan en de maximale omloopafstanden in de bevoorradingsketen.
- **Vorbereidingstijd** is van essentieel belang voor de verzorgingstaak. De voorbereidingstijd kan sterk afwijken van de tijd die gevechtseenheden nodig hebben ter voorbereiding van hun operaties. Het kan derhalve noodzakelijk zijn om, voorafgaande aan de uitvoering van een operatie, delen van verzorgingsinstallaties vroegtijdig te ontplooiën. Hierdoor kan het element van verrassing verloren gaan.
- De groepering van de verzorgingselementen moet het plan van de commandant optimaal kunnen ondersteunen in een **uitgebalanceerde organisatie**. Afhankelijk van soort en duur van de operatie moeten verzorgingselementen kunnen worden toegevoegd aan gevechtseenheden.
- Het gezamenlijke en veelal ook **multinationale karakter** van de meeste operaties werkt door in het verzorgingssysteem. Evenals de gevechtseenheden zullen ook de gevechtsverzorgingssteuneenheden moeten kunnen samenwerken met installaties van andere krijgsmacht delen of naties. Hoewel gevechtsverzorgingssteun een nationale verantwoordelijkheid blijft, is de coördinatie en verzekering van

het voortzettingsvermogen een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken troepen en berust derhalve bij de commandant van een gezamenlijke of multinationale strijdmacht.

DE KRITIEKE LOGISTIEKE SITUATIE VAN PANZERGRUPPE 4 IN JULI 1941

De toestand van Panzergruppe 4 op 15 juli 1941 in de omgeving Luga

Op 22 juni 1941 begon de operatie 'Barbarossa', de Duitse aanval op Rusland met drie, op een breed front naast elkaar opererende legergroepen. Vanuit Oost-Pruisen voerde de Legergroep Noord het offensief uit in de richting van Leningrad via de voormalige Baltische staten. Dit offensief werd uitgevoerd met Panzergruppe 4 (drie pantservedivisies en drie gemotoriseerde infanteriedivisies in twee pantsrlegerkorpsen) als voorste formatie, en met 16 en 18 Leger (alleen infanteriedivisies) als volgende formaties. Na een snel offensief was op 8 juli het gebied Pskov - Ostrov bereikt.

Op 9 en 10 juli zette Panzergruppe 4 het offensief voort in richting Leningrad met 41 Lk langs de weg Pskov - Luga (links) en 56 Lk via Porkhov - Sol'tsy (rechts). De beveiliging van de rechterflank zou 16 Leger voor zijn rekening nemen. Voor deze aanval op Leningrad dacht de Panzergruppe nog vier dagen nodig te hebben.

De weerstand oost van Pskov was echter onverwacht hevig. Op 11 juli kwam dit 'snelle' offensief langs de wegen tot stilstand. In het gebied Plyussa - Sapolje - Utergosh ontstond een patstelling. Panzergruppe 4 deed daarom op 12 juli een poging de sterke Russische verdediging in dit gebied via het westen te omtrekken. Dit lukte: op 15 juli stond 41 Lk bij Porietschje en Sabsk. Daarmee was in 23 dagen een afstand van 750 km offensief overbrugd.

In opdracht van Legergroep Noord moest Panzergruppe 4 nu eerst een dreiging op de zuidelijke flank neutraliseren. In de penetratie van 41 Lk gebeurde dit bij Osmino. Voor de versterking van de penetratie bij Sol'tsy werden 1 en 10 Lk onder bevel van Panzergruppe 4 gesteld.

Hergroepering van de aanvalstroepen na 15 juli, verschillen van mening tussen de Panzergruppe 4 en de Legergroep Noord over de vervolgooperaties, maar vooral logistieke problemen leidden ertoe dat de voortzetting van het offensief meerdere malen werd ingesteld. Pas op 8 augustus werd het offensief opnieuw ingezet.

De logistieke planning voor de formaties van Legergroep Noord

Berekeningen voor de operatie 'Barbarossa' hadden aangetoond dat de logistieke ondersteuning maar tot een afstand van 500 km kon worden gegarandeerd. Dit gegeven was een uitgangspunt voor de operatieplanning. De lijn Pskov - OPOCHKA was de uiterste begrenzing voor de logistieke ondersteuning vanuit de logistieke basis in Oost-Pruisen. Voortzetting van het offensief vereiste een nieuwe logistieke basis. De toevoeging van extra verzorgingsseenheden en voorraden aan Panzergruppe 4 kon daar niets aan veranderen. Toch bestond de hoop dat bij een snel verloop vooral brandstof en voedsel buitgemaakt konden worden, waardoor deze afstand kon worden vergroot. Het verwerven van buit was dan ook systematisch voorbereid.

...bij Utergosh ontstond
een patstelling...

Foto: SMG

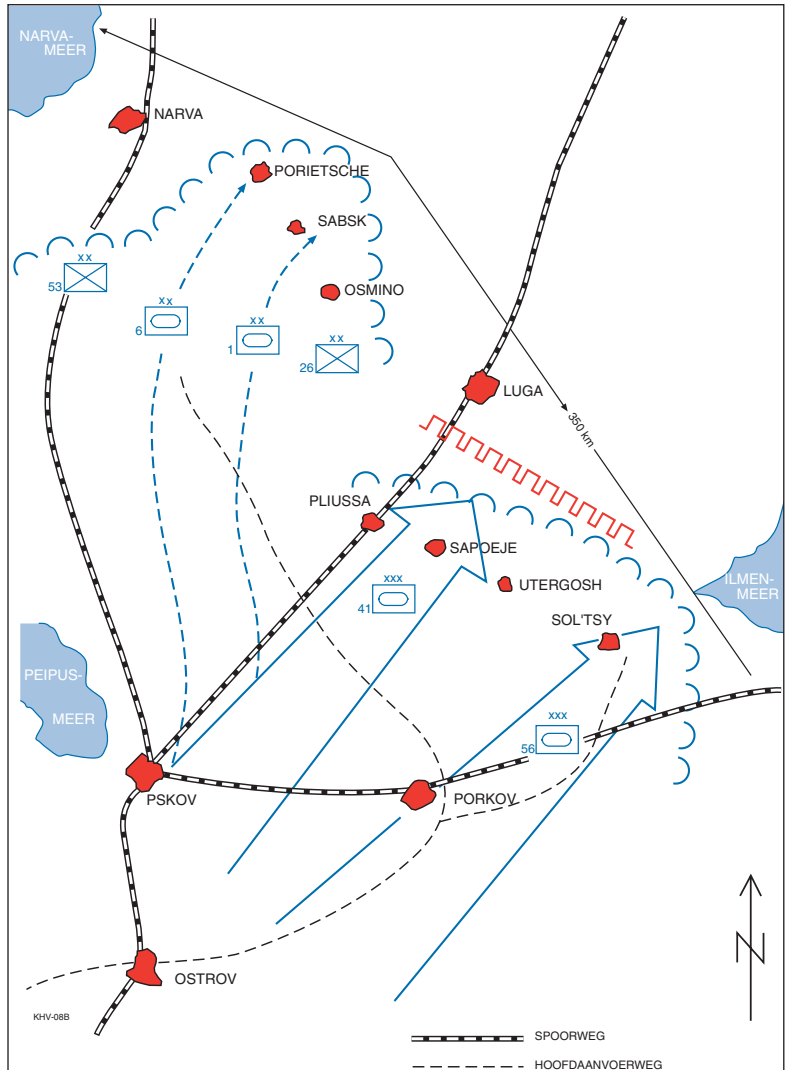
De munitievoorraad voor de operatie 'Barbarossa' was gebaseerd op vijf standaardmunitierantsoenen; een standaardmunitierantsoen was voldoende voor acht gevechtsdagen. Op grond van de ervaringen uit de veldtochten in Polen en West-Europa rekende men op elke drie dagen één gevechtsdag. De munitievoorraad was dus voldoende voor 40 gevechtsdagen in de loop van de vier maanden, die de legerleiding voor de operatie 'Barbarossa' nodig dacht te hebben.

Voor de logistieke planning gold voorts dat de snelle formatie (Panzergruppe 4) werd ingezet tussen twee infanterieformaties (16 en 18 Leger). De snelle formatie gaat voorwaarts en de infanterielegers sluiten daar links en rechts geëchelonneerd op aan, buiten zo het succes uit en zorgen voor samenhang en beveiliging. De Panzergruppe kreeg daarom geen eigen vak; het operatiegebied achter de Panzergruppe werd verdeeld over de beide infanterielegers. In tegenstelling tot de infanterielegers was de Panzergruppe 4 geen schakel in de logistieke keten, omdat zij als een tijdelijke groepering werd gezien. Logistiek moest zij gesteund worden door de logistieke inrichtingen, die het meest nabij gelegen waren. De logistieke inrichtingen van de infanterielegers werden in de oorden ondergebracht. De weinige wegen (één weg per legerkorps) werden gebruikt door alle volgende infanteriedivisies (zowel van de Panzergruppe 4 als van de beide infanterielegers) en door het logistieke verkeer. Dit belastte het wegennet meer dan verwacht. In het achtergebied beheerste de Panzergruppe 4 de situatie niet; hier waren de infanterielegers verantwoordelijk. Hun behoeften werden dan ook eerder vervuld, ook omdat de Panzergruppe niet over eigen logistieke inrichtingen beschikte en moest terugvallen op de logistieke inrichtingen van 16 en 18 Leger.

Door de grondige voorbereiding (o.a. met kaart oefeningen) verliep de logistieke ondersteuning tot de lijn Pskov - Ostrov geheel volgens plan. Ondanks de toenemende verkeersproblemen op de weinige en slechte wegen kon de brandstof- en munitiebehoefte geheel worden gedekt. Het succes van de aanval deed de aangegeven grenzen van de logistieke ondersteuning bij de commandanten echter in vergetelheid geraken. Ondanks de risico's (afhankelijkheid van buit) was tot dan alles goed gegaan. De verleiding bij de planners was nu groot om bij de vervolgooperatie uit te gaan van een even gunstig verloop van de logistieke ondersteuning.

De logistieke toestand eind juli 1941

De ontwikkeling van de situatie en de verdere operatieplanning vereiste het naar voren verleggen van de logistieke basis. De verzorgingsroutes waren overbelast en de open flanken van 41 en 56 Lk vormden een bedreiging voor het achtergebied. Verzorgingsroutes waren soms dagenlang onbruikbaar door partisanenacties, maar ook door vijandelijke eenheden, die op de grote open flanken niets in de weg werden gelegd. Het luchtoverwicht van het Rode leger zorgde ervoor dat de bevoorrading met luchtdoelartilleriemunitie geen gelijke tred hield met het verbruik. De voorraadsituatie (met name munitie en voedsel) verslechterde dagelijks. De toenemende vijandelijke weerstand met tanks verhoogde het munitieverbruik aanmerkelijk. De situatie op het spoorwegnet deed de rest: In plaats van de vier gebruikelijke treinen per dag, kwamen tussen 16 en 29 juli slechts 2.5 treinen per dag aan, die vaak ook nog met voor Panzergruppe 4 onbruikbare munitie waren beladen.

De commandanten van de Panzergruppe 4 en haar pantserlegerkorpsen vestigden herhaaldelijk de aandacht op de bedreigende logistieke situatie. Desondanks gaven ze ook blijk van hun ongenoegen, dat het offensief naar Leningrad niet meteen werd voortgezet. Slechts door de bedreiging van beide flanken hadden ze nog enig begrip voor de opdrachten van de legergroep om te stoppen en af te wachten.

Er waren nog meer oorzaken voor de logistieke crisis. Op 22 juli meldde Panzergruppe 4 dat zij 12 % van de wielvoertuigen en 15 % van de pantservoertuigen verloren had. Verder stonden er permanent ongeveer 20 % van de wielvoertuigen en 30 % van de pantservoertuigen in herstel. De eenheden hadden gemiddeld dus nooit meer dan 40 tot 50 % van hun gevechtskracht. Ook het verbruik had dus moeten dalen, maar door de voortdurende en intensieve gevechten steeg het verbruik juist.

Het verbruik per gevechtsdag werd op één achtste deel van het standaardmunitierantsoen ingeschat. Dat bleek wel van toepassing op de meeste munitiesoorten, maar het verbruik aan artilleriemunitie bleek aanmerkelijk hoger, soms zelfs tot de helft van het standaardmunitierantsoen. Daarbij kwam dat door de sterker wordende weerstand na begin juli bijna elke dag een gevechtsdag werd. Gevolg was dat midden juli het munitieverbruik van Panzergruppe 415 ton per dag was, terwijl 210 ton het uitgangspunt was. De organieke munitiebelading kon in geen enkele fase van het gevecht meer worden aangevuld. De tekorten bedroegen soms 50 tot 70 %.

Toen Panzergruppe 4 op 8 augustus het offensief opnieuw inzette, was de organieke munitiebelading weliswaar aangevuld, maar meer voorraden konden niet meer worden opgebouwd. Het door de Panzergruppe 4 voorgestelde aanvalstijdstip werd door de Legergroep Noord zes keer gewijzigd, ogenschijnlijk vanwege de dreiging op de flank. Maar ook de kritieke logistieke situatie had een eerdere voortzetting van het offensief niet mogelijk gemaakt.

Bron: Ch. W. de Beulien, 'Der Vorstoss der Panzergruppe 4 auf Leningrad' Kurt Vowinckel Verlag, Neckargemünd, 1961.

BIJLAGE A

Commandovoeringsoperatie

5A01. De **commandovoeringsoperatie** (*command and control warfare, C2W*) is het gebruik van **alle militaire middelen** om de capaciteit van de vijandelijke commandovoering te neutraliseren, terwijl gelijktijdig de eigen commandovoeringscapaciteit wordt beschermd. Het doel is het initiatief te krijgen en te behouden en het aan de tegenstander te ontnemen.

5A02. De commandovoeringsoperatie bestaat uit het geïntegreerde gebruik van:

- fysieke vernietiging
- elektronische oorlogvoering
- misleiding
- psychologische operaties
- operationele veiligheid

Deze elementen worden ook wel de ‘**pijlers**’ van de **commandovoeringsoperatie** genoemd. Zij worden gesteund door een fundament van communicatie- en informatiesystemen en *all source intelligence*. Met hun **geïntegreerde inzet** wordt een verbetering van de eigen *situational awareness* bereikt, terwijl die van de vijand gelijktijdig wordt aangetast.

5A03. De commandovoeringsoperatie maakt deel uit van het besluitvormingsproces en wordt geïntegreerd opgenomen in het operatieplan. Er wordt onderscheid gemaakt in een **offensieve** en een **defensieve** commandovoeringsoperatie.

Offensieve commandovoeringsoperatie

5A04. De doelstelling van de **offensieve commandovoeringsoperatie** is de vijandelijke commandovoering te storen, te misleiden en de effectiviteit ervan op het beslissende moment teniet te doen of in ieder geval te verminderen. Zij kan worden toegepast op alle niveaus. De commandovoeringsoperatie kan afbreuk doen aan het vermogen van de vijand om gevechtskracht te genereren doordat zij leidt tot:

- verlagen van het tempo van de vijandelijke operatie
- ontwrichten van het geïntegreerd optreden
- ontregelen van het vijandelijke besluitvormingsproces
- de vijand de wil ontnemen het gevecht voort te zetten

5A05. Om de vijandelijke commandovoering te storen, te misleiden en de effectiviteit te verminderen, wordt vooral gebruik gemaakt van de

elementen **elektronische oorlogvoering, fysieke vernietiging, misleiding en psychologische operaties**. De offensieve commandovoeringsoperatie is gericht tegen van te voren geselecteerde commandovoeringselementen, zoals commandoposten en verkenningssystemen.

5A06. Voor het begin van de eigenlijke gevechtsoperatie leveren vooral **elektronische verkenningen** een belangrijke bijdrage aan het verwerven van gegevens. Op basis van de resultaten kunnen onder meer stroomvoorzieningen worden ingezet. Voor een gerichte inzet van wapensystemen zijn deze resultaten echter niet nauwkeurig genoeg. Daarvoor moeten aanvullend doelopspringingsystemen worden ingezet.

5A07. Het uitschakelen van verkenningssystemen, alsmede de daarbij behorende verbinding- en inlichtingssystemen, vereist nauwkeurige wapensystemen met een groot bereik. Dit kan worden gerealiseerd met luchtsteun, maar ook met gevechtshelikoptereenheden, gevechtseenheden en speciale eenheden.

5A08. Snel veranderende omstandigheden en nieuwe, verrassende verkenningssystemen bieden vaak de beste mogelijkheden om het vijandelijke commandovoeringssysteem te bestrijden. De commandovoeringsoperatie moet daar snel op kunnen inspelen.

Defensieve commandovoeringsoperatie

5A09. De **defensieve commandovoeringsoperatie** is gericht op de bescherming van de eigen commandovoering en het verminderen van de effecten van daartegen gerichte vijandelijke activiteiten. Zonder een effectieve commandovoering bestaat immers het gevaar de vrijheid van handelen en het initiatief te verliezen en gevechtskracht op verkeerde wijze in te zetten, waardoor een gehele operatie kan mislukken. De defensieve commandovoeringsoperatie maakt voornamelijk gebruik van operationele veiligheid. De belangrijkste doelstellingen zijn de volgende:

- verminderen van de kwetsbaarheid voor fysieke aanvallen van commandoposten en commandovoeringssystemen
- tegengaan van de effecten van vijandelijke elektronische oorlogvoering
- verhinderen dat de vijand de commandovoering van eigen troepen gebruikt om gegevens te verkrijgen
- bewerkstelligen dat de vijandelijke psychologische operatie geen effect heeft

BIJLAGE B

Misleidingsoperatie

5B01. **Misleiding** (*deception*) is het geheel van maatregelen waardoor een situatie wordt voorgewend die erop is gericht de vijand ertoe te bewegen te handelen op een voor hem ongunstige wijze

5B02. De misleidingsoperatie heeft de volgende **doelstellingen**:

- bewerkstelligen van verrassing
- handhaven van de veiligheid
- vergroten van de vrijheid van handelen
- reduceren van de eigen verliezen

Misleidingsmaatregelen op het tactisch niveau kunnen alle activiteiten uit de functie bescherming omvatten.

5B03. Misleidingsmaatregelen worden onderscheiden in **offensieve en defensieve maatregelen**.

- a. **Offensieve misleidingsmaatregelen** bestaan uit het verspreiden van valse informatie, om de vijand te misleiden omtrent de eigen plannen of om hem op andere wijze nadeel te berokkenen. Offensieve misleidingsmaatregelen zijn gericht op bewerkstelligen van verrassing en het behouden van het initiatief.
- b. **Defensieve misleidingsmaatregelen** bestaan uit het misleiden van een vijand die over het initiatief beschikt. Deze maatregelen bestaan uit het afleiden van de aandacht van werkelijke posities en doelen. Ze zijn gericht op het verhogen van de veiligheid en het scheppen van gunstige voorwaarden voor een vervolgoperatie.

5B04. Er zijn een aantal **beginselen** voor een misleidingsoperatie te onderkennen. Hiertoe behoren de volgende.

- De misleidingsoperatie dient een **duidelijk omschreven doel** na te streven, dat de gewenste resultaten weergeeft en het operatieplan ondersteunt.
- Een eenhoofdige leiding van de misleidingsoperatie is essentieel. Misleidingsactiviteiten die verder strekken dan het bereiken van het onmiddellijke tactische doel, dienen gecoördineerd te worden met het naasthogere niveau.
- Succes van misleiding is sterk afhankelijk van een **hoge mate van coördinatie en samenwerking tussen de staven en stafsecties**. Een tussen de niveaus ongecoördineerde misleiding leidt tot verwarring bij de eigen troepen en compromitteert het misleidingsplan bij de vijand.
- De misleidingsoperatie **moet zich richten op de vijandelijke com-**

mandant en zijn staf en moet zijn gebaseerd op hun waarschijnlijke reacties. Alle maatregelen, die deel uitmaken van het misleidingsplan dienen grondig te worden voorbereid.

- De misleidingsoperatie moet **consistent en logisch** zijn en zo mogelijk in overeenstemming zijn met de verwachtingen die de vijand heeft. Indien dit niet mogelijk is, dient de onjuiste informatie hem indirect gegeven te worden via bronnen waar hij een hoge mate van betrouwbaarheid aan toekent.
- De onjuiste informatie moet via **zoveel mogelijk kanalen** aan de vijand worden overgebracht. Echter, hoe meer kanalen worden gebruikt, hoe gecompliceerder de misleidingsoperatie wordt.

5B05. Het **object van misleiding** is de vijandelijke commandant en zijn staf. Bij het vaststellen van het object in een misleidingsoperatie spelen de volgende overwegingen een rol.

- De **menselijke geest** heeft een aantal kenmerken die hem kwetsbaar maken voor misleiding: vooringenomen denkbeelden, de gewoonte informatie te interpreteren in overeenstemming met reeds verworven kennis of gewenste denkbeelden, de wens om onzekerheid te vermijden, de neiging om informatie te filteren en het hypnotiserend effect van een regelmatige informatievoorziening.
- Het effect van misleiding moet worden bereikt **binnen een bepaalde tijd**, maar zodanig dat de onjuiste informatie een rol kan spelen bij de vijandelijke besluitvorming. De vereiste hoeveelheid raffinement is evenredig aan de beoogde tijdsduur van een misleidingsoperatie.
- Kennis van **nationale karakteristieken** is van belang bij het bepalen van de gevoeligheid voor bepaalde misleidingstechnieken.

MISLEIDING BIJ DE OPERATIE 'LIGHTFOOT' IN OKTOBER 1942

Het plan van Montgomery

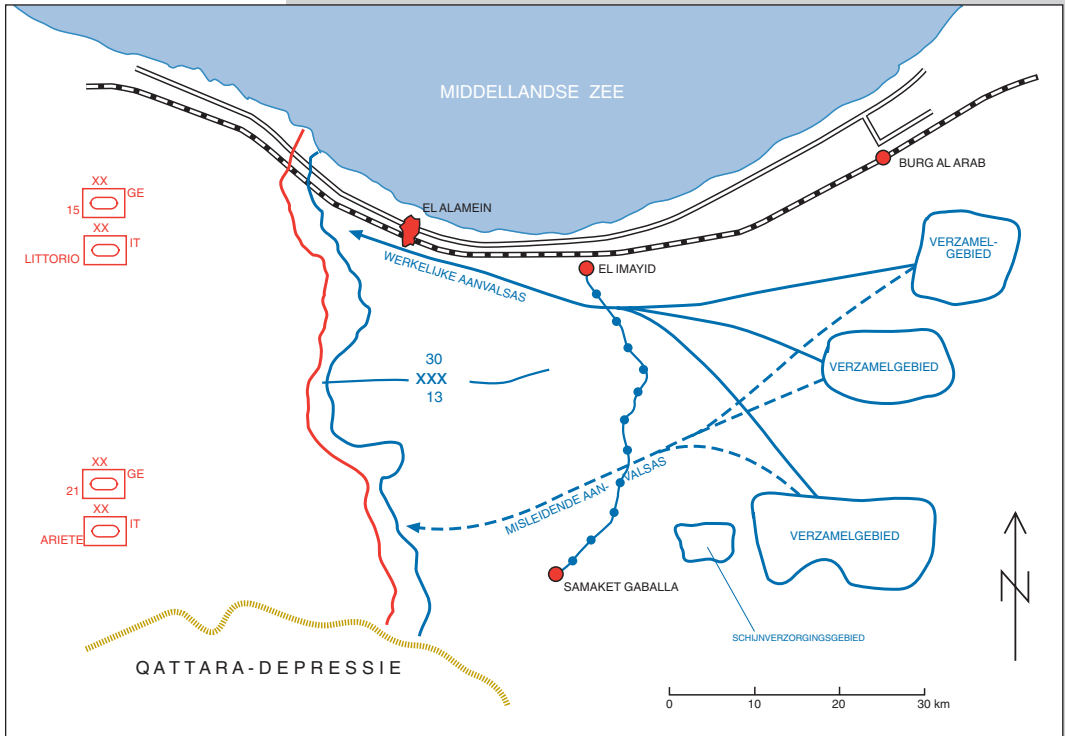
'...De hoofdaanval moest door 30 Lk in het noorden uitgevoerd, waarbij twee corridors door de vijandelijke mijnevelden en versperringen werden gemaakt. 10 Legerkorps zou vervolgens deze corridors doorschrijden en de hoofdaanvoerwegen van de vijand aanvallen. Dan zouden daar ook de Duitse tanks aanvallen en, naar ik hoopte, door ons vernietigd worden.' (Montgomery's memoires). Dit was de kern van de operatie 'Lightfoot', waarmee de Britten definitief het initiatief in Noord-Afrika van de Duitsers wilden overnemen.

Het bleek in de vlakke woestijn met het nog beperkte Britse luchtoverwicht nagenoeg onmogelijk de voorbereidingen voor het Duitse Afrika Korps van Rommel verborgen te houden. Montgomery, commandant van 8 Leger, die de El-Alamein-lijn van Rommel wilde doorbreken, besloot het bereiken van verassing zo veel mogelijk aan het tactische niveau over te laten. Daarnaast wilde hij de vijand in het ongewisse laten over tijd en plaats van de aanval en dat ver- eiste een omvangrijk misleidingsplan: de operatie 'Bertram'.

Het misleidingsplan

De operatie 'Bertram' was gebaseerd op het feit dat een strategische verrassing onmogelijk was, omdat Rommel na zijn nederlaag bij Alam Halfa een Brits offensief redelijkerwijze kon verwachten. Het misleidingsplan moest bij het Duitse inlichtingensysteem de verwachting wekken dat de hoofdaanval op 6 en 7 november in het zuiden (in het vak 13 Lk) zou plaatsvinden. Daardoor moesten ook de twee vijandelijke pantserdivisies (21 Padiv en de Italiaanse Padiv Ariete) in het zuiden worden gebonden, zodat zij de twee pantserdivisies (15 Padiv en de Italiaanse Padiv Littorio) in het noorden niet tijdig konden versterken. De gevechtskracht van deze vier pantserdivisies samen zou de voortzetting van de aanval door 10 Lk immers kunnen verhinderen. De misleiding moest worden bereikt door geheimhouding van alle werkelijke bedoelingen en van alle troepenbewegingen in het noorden en door het voorwenden van gefingeerde activiteiten in het zuiden.

De gehele misleidingsoperatie werd geleid door de staf van 8 Leger. Voor de uitvoering werd een taakgroep (A-Force) geformeerd met een camouflagecompanie,

werkplaatsen, genie-eenheden en plaatselijke werkkrachten, die grote hoeveelheden dummyvoertuigen, dummygeschut en dummyuitrusting vervaardigden.

Tot de misleidingsmaatregelen behoorde het verspreiden van onjuiste informatie en valse geruchten naar het uitgebreide Duitse en Italiaanse spionagenetwerk in Noord-Afrika. Ook werden door de aanvalstroepen van 10 Lk oefeningen in het vak van 13 Legerkorps gehouden met een accent op bewegingen in zuidoostelijke richting. Divisiestaven zorgden voor radioverkeer, waaruit een aanval in het zuiden kon worden afgeleid.

De misleidingsoperatie beoogde onder meer de pantserdivisies, die slechts voor een éénmalige inzet brandstof hadden, te binden.

Foto: SMG

Een dummyspilleiding werd vanaf de kust naar het zuiden aangelegd. Eind september werd met de aanleg begonnen in een zodanig tempo, dat de indruk gewekt werd dat de spilleiding begin november gereed moest zijn. Ze had een lengte van ongeveer 40 km, begon bij het waterpunt bij El Imayid en zou uiteindelijk bij Samaket Gaballa moeten eindigen. Dummyspoorrails werd uit oude jerrycans vervaardigd; de dummyspilleiding werd op dezelfde manier nagemaakt. Wanneer een gedeelte gereed was werd bij duisternis het materieel weer verwijderd en naar het volgende gedeelte gebracht en werd het tracé gedicht. Dummy's van pompstations en aftappunten werden op meerdere plaatsen aangebracht.

Enkele kilometers oost van Samaket Gaballa werd vanaf 7 oktober een verzorgingsgebied ingericht met 9.000 ton aan goederen en 700 dummyvoertuigen en -tanks. Veertien dagen later was dit gebied compleet.

De aanvalstroepen van 10 Lk werden ondergebracht in een drietal verzamelgebieden in het kader van oefenactiviteiten. Een vooruitgeschoven verzamelgebied voor 10 Lk lag 40 km verder naar het westen tegen het vak van 30 Lk aan. De Britten hadden niet de illusie dat een dergelijk verzamelgebied met een grootte van 20 bij 15 km aan de Duitse waarnemingen onttrokken kon worden. In de weken voor de aanval werd een patroon aan oefenactiviteiten opgebouwd, dat tot het moment van de aanval (nacht van 23 op 24 oktober) werd volgehouden. Daar hoorde bij dat op het moment dat de aanvalstroepen hun verzamelgebieden verlieten, hun plaats door dummy's werd ingenomen. Bij de verplaatsing naar het vooruitgeschoven verzamelgebied kregen de tanks met behulp van hout en jute het uiterlijk van vrachtauto's en verplaatsten zij via de gebruikelijke verzorgingsroutes. Zo kreeg de Duitse luchtverkenning een beeld van activiteiten, die op een normaal oefenpatroon wezen.

Operationele veiligheid

Het was Montgomery duidelijk dat niets aan de aanvalstroepen bekend mocht worden tot alle verloven zouden worden ingetrokken en zij van alle verkeer

met de buitenwereld was afgesneden. Aan de andere kant wilde Montgomery geen voortijdige onrust kweken door een officieel uitgaansverbod in Cairo en Alexandrie. Hij gaf voor de operationele veiligheid de volgende aanwijzingen: De aanvalstroepen moesten op de volgende momenten over de operatie worden geïnformeerd:

- brigadecommandanten en commandanten

van genie-eenheden	op 28 september,
commandanten van andere eenheden	op 10 oktober,
compagnies-, eskadrons- en batterijcommandanten	op 17 oktober,
alle overigen	op 21 oktober.
- Op 21 oktober moesten alle verloven worden ingetrokken. Dit mocht niet via een schriftelijke order, maar mondeling met als motivatie dat er aanwijzingen voor een Duitse aanval waren.
- Verder mocht niemand, ongeacht rang, de gevechtszone verlaten, nadat men over de operatie was geïnformeerd.

Van de informatieverstrekking waren verder alle troepen uitgesloten, die zich direct aan de voorste lijn eigen troepen bevonden. Zij mochten pas op 23 oktober hiervan op de hoogte worden gesteld.

Het verloop van de operatie *'Lightfoot'*

Zie ook het krijgshistorisch voorbeeld op pagina 312

De operatie *'Bertram'* was de grootste en meest succesvolle misleidingsoperatie tot dat moment. Krijgsgevangenen en buitgemaakte documenten tonen aan dat de misleidingsoperatie haar doel heeft bereikt. Toen generaal Von Thoma, de waarnemend commandant van het Deutsche Afrika Korps krijgsgevangen werd gemaakt, vertelde hij dat een aanval met drie pantserdivisies in de zuidelijke sector werd verwacht. De concentratie van 10 Lk in het noorden was geheel niet opgemerkt. Daarom werden 21 Padiv en Padiv Ariete pas vier dagen na de aanval van de Britten naar het noorden gehaald. De operatie *'Lightfoot'* is echter vastgelopen, zij het om andere redenen. Pas op 2 november werd de El-Alamein-lijn in de operatie *'Supercharge'* doorbroken.

Bron: Eugen Weyde, *'Die trojanische List - Zur Theorie und Praxis der unkonventionellen Kriegführung'*, Markus-Verlag, Köln, 1965.

BIJLAGE C

Civiel-militaire samenwerking

5CO1. Civiel-militaire samenwerking (*civil-military co-operation*, CIMIC) betreft de **samenwerking met de nationale civiele en militaire autoriteiten en bevolking** van het operatiegebied waarin wordt opgetreden. Ook de samenwerking met niet-gouvernementele en/of internationale agentschappen, organisaties en autoriteiten die in dit gebied werkzaam zijn, valt onder civiel-militaire samenwerking.

5CO2. CIMIC-activiteiten zijn gericht op **het verkrijgen van operationele voordelen voor de eenheid, het vergroten van de veiligheid** van het eigen personeel en **het tot stand brengen van vertrouwen** bij de civiele autoriteiten en bevolking. Lokale civiele capaciteit binnen het operatiegebied wordt ingezet voor de ondersteuning van de militaire eenheid en het verkrijgen van operationeel voordeel uit inlichtingen, meer veiligheid en een grotere vrijheid van handelen. Voor veel taken op het gebied van civiel-militaire samenwerking is de kennis en kunde van specialisten benodigd.

5CO3. Civiel-militaire samenwerking **maakt deel uit van de totale operationele planning en uitvoering van een operatie** en vormt daarom een integraal deel van de werkzaamheden van de staf van een eenheid.

5CO4. Civiel-militaire samenwerking is onder te verdelen in de volgende **deelgebieden**:

- humanitaire hulpverlening
- bestuurlijke activiteiten
- culturele en religieuze zaken
- civiele faciliteiten
- economische en logistieke zaken
- overige cimic-taken.

5CO5. De samenwerking in een aantal van deze deelgebieden valt buiten het kader van deze publicatie. **CIMIC-activiteiten in het kader van gevechtsoperaties** zijn te onderkennen in de volgende deelgebieden.

5CO6. **Bestuurlijke activiteiten**, waaronder ook een aantal internationale en nationale (politieke) belangen, zoals de opsporing en aanhouding van (oorlogs-)misdadigers, het aantonen van (oorlogs-) misdaden en zo nodig gravendienstactiviteiten. Andere samenwerkingsgebieden binnen dit deelgebied zijn:

- bescherming van de burgerbevolking, eventueel evacuatie

- arbeidssteun aan de militaire eenheid
- juridische samenwerking om de uitvoering van de opdracht mogelijk te maken
- samenwerking om de uitvoering van de opdracht mogelijk te maken of te begunstigen
- samenwerking met de civiele gezondheidszorg om daar op terug te kunnen vallen
- samenwerking in het kader van het handhaven van de openbare orde

5C07. **Culturele en religieuze zaken**, in het kader van de Geneefse Conventies en ter bevordering van het vertrouwen bij de bevolking. CIMIC-activiteiten in dit deelgebied zijn gericht op de bescherming van gebouwen, kunstvoorwerpen en dergelijke met een historische waarde.

5C08. **Civiele faciliteiten**, gericht op het verkrijgen van steun op het gebied van energie- en watervoorziening, communicatievoorzieningen en waterbouwkundige activiteiten. Deze taken zijn tevens gericht op het (mede)gebruik van de civiele infrastructuur.

5C09. **Economische en logistieke zaken**. CIMIC-activiteiten in dit deelgebied richten zich op de mogelijkheden terug te vallen op:

- civiele bevoorrading
- civiel transport
- civiel herstel, met name van de (wegen)infrastructuur die voor de eigen operatie van belang is
- civiele geneeskundige voorzieningen
- verkeersleiding en verkeerscontrole

Overige taken zijn deeltaken als vertaaldiensten, liaison en het voorzien in specifieke deskundigheid op het gebied van de bevolking en cultuur ter plaatse.

BIJLAGE D

Psychologische operaties

5D01. **Psychologische operaties** (*psychological operations*, PSYOPS) zijn activiteiten in tijd van vrede, crisis en oorlog, gericht op vijandelijke en neutrale partijen, teneinde hun houding en gedrag ten aanzien van politieke en militaire aangelegenheden te beïnvloeden. Goed uitgevoerde psychologische operaties kunnen in samenhang met operaties op het strategisch, operationeel en tactisch niveau een waardevolle bijdrage leveren aan het militair vermogen.

5D02. Psychologische operaties hebben drie doelstellingen:

- het verzwakken van de mentale component van de vijand
- het versterken van de eigen mentale component
- het verwerven van steun onder niet bij het conflict betrokken partijen

5D03. Psychologische operaties kunnen zowel offensief als defensief van aard zijn.

5D04. **Offensieve** psychologische operaties zijn gericht op het aantasten van de wil en bereidheid van de vijandelijke troepen en bevolking. In de besluitvorming worden zwakke punten in de politieke, economische, sociale of militaire situatie vastgesteld en beoordeeld op hun belang, toegankelijkheid en kwetsbaarheid. Vervolgens wordt een gecoördineerde en consistente aanval gelanceerd op een geselecteerde doelgroep. Daarbij wordt gebruik gemaakt van geloofwaardige en, bij voorkeur, eenvoudige thema's die de aandacht vestigen op de eerder vastgestelde zwakke punten, teneinde het moreel van de vijand te ondermijnen. Deze aanval wordt uitgevoerd door gebruik te maken van een combinatie van inzetmiddelen: radio, televisie, persberichten, publicaties in tijdschriften, toespraken, affiches, pamfletten en strooibiljetten. Een dergelijke aanval zal twijfel zaaien. Deze twijfel heeft betrekking op bijvoorbeeld de juistheid van het gevoerde beleid en over de competentie en integriteit van de leiders, over de afhankelijkheid van bondgenoten, over de uitkomst van de oorlog en, als belangrijkste, over de eigen overlevingskansen.

5D05. **Defensieve** psychologische operaties hebben de bescherming van het eigen moreel en het winnen van de steun van neutrale of nog niet betrokken groeperingen als doel. Thema's voor deze operaties zijn gericht op het verminderen van het prestige van de vijand, het teniet doen van de effecten van diens propaganda-inspanningen en het verschaffen van informatie over de eigen bedoelingen en maatregelen.

5D06. Psychologische operaties zijn onder te brengen in **drie categorieën**. Deze indeling dient in de eerste plaats om de verdeling van verantwoordelijkheden tussen nationale autoriteiten, gastlanden en operationele commandanten te vereenvoudigen. In de praktijk bestaat echter een grote overlap tussen de drie categorieën.

- a. **Strategische psychologische activiteiten** zijn psychologische operaties die op het hoogste niveau in zowel vredes- als oorlogstijd worden uitgevoerd. Ze richten zich op de lange termijn en hebben een politiek karakter. Strategische psychologische operaties zijn altijd een nationale verantwoordelijkheid.
- b. **Psychologische consolidatie-activiteiten** richten zich op de bevolking in gebieden die onder eigen controle staan. Ze beogen de vrijheid van handelen van de tactische commandant te vergroten door de steun en medewerking van de bevolking ter plaatse te verkrijgen. Psychologische consolidatie-activiteiten worden in tijd van crisis en oorlog uitgevoerd en moeten worden afgestemd met strategische psychologische activiteiten. Psychologische consolidatie-activiteiten zijn een nationale verantwoordelijkheid wanneer zij op het eigen grondgebied worden uitgevoerd. Wanneer zij in een ander land moeten worden uitgevoerd, vallen zij onder de verantwoordelijkheid van het betreffende gastland.
- c. **Psychologische activiteiten op het gevechtveld** begunstigen het eigen optreden doorgaans voor korte duur en op korte termijn. Deze activiteiten maken een integraal deel uit van de gevechtsoperatie. Ze richten zich op het ondermijnen van het moreel van de vijandelijke troepen en tegen de bereidheid onder zijn burgerbevolking om de operatie te steunen.

5D07. De **mogelijke doelen** van psychologische operaties zijn politieke, sociale, culturele, etnische, religieuze of militaire groeperingen. Omdat middelen waarmee psychologische operaties kunnen worden uitgevoerd schaars zijn, moet bij de doelkeuze een zorgvuldige afweging worden gemaakt. Daarbij moet rekening worden gehouden met:

- de kwetsbaarheid van een bepaalde doelgroep voor een psychologische benadering
- het vermogen van de doelgroep om het beoogde effect ten toon te spreiden, het zij bij zichzelf, hetzij bij andere groeperingen
- de mate waarin de doelgroep toegang heeft tot de media

5D08. Wanneer een kwetsbare en goed toegankelijke doelgroep is vastgesteld, moet tevens een geschikt **thema** worden vastgesteld. De overwegingen die daarbij een rol spelen zijn de volgende.

- De thema's moeten geloofwaardig en verifieerbaar zijn. Om dat te bereiken moeten zij zijn gebaseerd op gedetailleerde achtergrondinformatie en op accurate kennis van de bestaande situatie.
- De thema's moeten bij de doelgroep tot een bepaalde mentaliteit en actie leiden die door die doelgroep als voor de hand liggend en reëel worden ervaren.

5D09. Psychologische operaties hebben zelden direct resultaat. Voor het rijpen van bepaalde ideeën is **tijd** nodig, evenals voor het ondermijnen of juist versterken van het moreel en daarmee van de gevechtsbereidheid. Daarom moeten psychologische operaties in een zo vroeg mogelijk stadium worden ingezet en langdurig worden voortgezet.

5D10. Meer nog dan andere activiteiten vereisen psychologische operaties een **gecoördineerde planning op het hoogste niveau**. De uitvoering vindt plaats op alle niveaus in een zo breed mogelijk verband. Wanneer dit fundamentele beginsel niet wordt gevolgd is een psychologische operatie door de vijand gemakkelijk te doorzien en wordt afbreuk gedaan aan de eigen geloofwaardigheid. Een gevolg van deze vorm van planning is dat de vrijheid van handelen voor lagere commandanten om een eigen psychologische operatie uit te voeren, wordt beperkt.

5D11. Psychologische operaties vormen een **integraal deel** van militaire operaties. De plannen moeten in een vroeg stadium worden ontwikkeld en een aanvulling vormen op het totale operatieplan. Zowel de planning als de uitvoering moeten voortdurend worden aangepast aan ontwikkelingen in de psychologische, strategische en tactische situatie.

5D12. Een nauwe relatie tussen de **inlichtingenactiviteiten** en psychologische operaties is essentieel. Geschikte doelgroepen en geloofwaardige thema's kunnen alleen worden vastgesteld aan de hand van betrouwbare inlichtingen. Voor het vaststellen van de effecten van psychologische operaties en om eventuele aanpassingen van de planning door te voeren, zijn goede inlichtingen eveneens onontbeerlijk.

5D13. Psychologische operaties moeten worden afgestemd op de publieke informatievoorziening en op CIMIC-activiteiten.

BIJLAGE E

Wegverplaatsingen in de gevechtszone

Algemeen

5E01. Door verplaatsingen worden troepen, eenheden en inrichtingen van locatie gewijzigd. De wegverplaatsing is in de gevechtszone de belangrijkste verplaatsingswijze. Afhankelijk van de waarschijnlijkheid van gevechtscontact prevaleren eisen van gevechtsvaardigheid of verplaatsingstechnische eisen.

Kenmerken

5E02. Wegverplaatsingen kunnen door de vijand bij dag vanuit de lucht worden gelocaliseerd. Ook bij verminderd zicht is dit in beperkte mate mogelijk. Afhankelijk van de mate van luchtoverwicht zijn wegverplaatsingen een doel voor luchtaanvallen. Met een luchtdreiging dient bij de planning en uitvoering steeds rekening te worden gehouden.

5E03. Tijdens de verplaatsing dient voortdurend rekening te worden gehouden met verstoringen. Vijandelijke weerstand, lange drachtwapensystemen en speciale operaties kunnen het verloop onverwachts aanmerkelijk beïnvloeden. Ook hindernissen, civiel verkeer (vooral ongecontroleerde verplaatsingen van bevolking en vluchtelingen), extreme weersomstandigheden en een gering ontwikkelde infrastructuur kunnen wegverplaatsingen in de gevechtszone verstoren.

5E04. De rechtstoestand in de gevechtszone is van invloed op het gebruik van de beschikbare infrastructuur. De verplaatsingsbehoefte en de belangen van de burgerbevolking vereisen een nauwkeurige afstemming tussen de commandanten en de **civiele overheden**. Deze afstemming verloopt in principe via de militaire territoriale autoriteit. Het wegennet wordt daarbij zo mogelijk verdeeld in wegen met voorrang voor militair gebruik en wegen met voorrang voor civiel gebruik.

Planning

5E05. In zijn gebied van verantwoordelijkheid kan een commandant een **verkeersplan** opstellen. Hij kan vaststellen dat in zijn vak of in een deel van zijn vak verplaatsingen worden uitgevoerd over vastgestelde routes en in een voorgeschreven richting. Tevens kan worden bepaald dat gebruik van bepaalde routes alleen met een toestemming weggebruik mag plaatsvinden. De routes kunnen worden bewegwijzerd of begidst.

5E06. Wegverplaatsingen in het voorste deel van de gevechtszone worden **centraal voorbereid** door de commandant, die de gebiedsverantwoordelijkheid draagt. In het achterste deel van de gevechtszone wordt het verplaatsingsplan voorbereid door de territoriale autoriteit in coördinatie met de commandant van de te verplaatsen formatie.

5E07. Een grondige voorbereiding is een voorwaarde voor een vloeiend verloop van de verplaatsing in de gevechtszone. Alle **beschikbare informatie** moet voor aanvang van de verplaatsing worden geëvalueerd en aan de zich verplaatsende eenheden worden verstrekt. Dit geldt in het bijzonder voor:

- verkenningsresultaten
- informatie vanuit de plaatselijke overheid en bevolking
- informatie vanuit de territoriale organisatie en staven in de gevechtszone

5E08. Bij de planning dienen de volgende factoren van invloed in beschouwing te worden genomen:

- opdracht na de verplaatsing
- tijd- en ruimtefactoren
- invloed van het terrein, in het bijzonder de beschikbare infrastructuur
- invloed van het weer
- mate van waarschijnlijkheid van gevechtscontact op de grond
- luchtdreiging
- nbc-dreiging

5E09. Verplaatsingen kunnen worden uitgevoerd over één of meerdere marsroutes of via een marsvak. Alleen wanneer geen andere mogelijkheid beschikbaar is, wordt verplaatst over één enkele marsroute. Het verplaatsen over meerdere routes verkort de duur van de verplaatsing en vermindert de kwetsbaarheid. Een marsvak wordt opgedragen bij een beperkte infrastructuur en met name wanneer aansluitend het gevecht moet worden aangegaan. Binnen een marsvak dienen zoveel mogelijk wegen te worden gebruikt, ook al is het over kortere afstand. Verplaatsingen buiten de wegen kosten aanzienlijk meer tijd, veroorzaken meer slijtage en zorgen voor een hoger brandstofverbruik.

5E10. De **groepering** tijdens de verplaatsing is gebaseerd op de komende opdracht. Bij verplaatsingen over een langere afstand, waarbij direct contact met de vijand niet is te verwachten, kan gekozen worden voor een verplaatsing in colonneverband. Eenheden die onder eenhoofdige leiding over een marsroute met dezelfde bestemming verplaatsen, vormen een marscolonne. Grotere marscolonnen kunnen in marsseries worden verdeeld; deze zijn niet groter dan een bataljon. Een verdere ver-

deling van marsseries in marseenheden kan doelmatig zijn om een grotere spreiding te realiseren.

Naast verplaatsingen in colonneverband kunnen bloktijden worden gebruikt, waarbinnen in onregelmatige vorm wordt verplaatst. Deze methode verdient de voorkeur bij verplaatsingen over korte afstanden en bij vijandelijk luchtoverwicht.

Eenheden kunnen direct na de verplaatsing het gevecht moeten aangaan. De verplaatsing wordt dan uitgevoerd in de formatie die nodig is voor dat gevecht. Wanneer de verplaatsing wordt uitgevoerd om een nieuw gebied te betrekken, wordt voor het vaststellen van de formatie rekening gehouden met de ruimtelijke ordening in dat gebied.

5E11. Bij **goed zicht** zijn zich verplaatsende eenheden blootgesteld aan luchtverkenningen en luchtaanvallen. Een intensieve spreiding, luchtverdediging en luchtnabijbeveiliging zijn dan noodzakelijk.

Verminderd zicht beperkt de marssnelheid. De vijand wordt eveneens gehinderd bij zijn verkenning en doelopsporing. Zo mogelijk worden verplaatsingen uitgevoerd bij duisternis. Wanneer de duisternis niet lang genoeg duurt, is het beter de verplaatsing vóór het invallen van de duisternis aan te vangen dan ná dagaanbreken te beëindigen.

Uitvoering

5E12. De (mars)eenheden worden op **aanvangspunten** samengesteld tot marsseries en marscolonnes. Eenheidscommandanten zijn verantwoordelijk voor de verplaatsing naar het aanvangspunt en voor het vloeiend en zonder oponthoud passeren van het aanvangspunt.

5E13. Om verplaatsingen zo soepel mogelijk te laten verlopen, kunnen mobiliteitsbevorderende maatregelen noodzakelijk zijn. De nadruk ligt daarbij op:

- herstellen van wegen
- in stand houden en beveiligen van bruggen en andere overgangen
- voorbereiden van alternatieve overgangen en routes

5E14. Indien de verplaatsing wordt onderbroken, blijven de tussenruimten gehandhaafd. Bij een langere onderbreking worden afwachtingsgebieden naast de marsroutes betrokken. Elke **afwijking** van de opgedragen marsroutes en het opgedragen tijdschema kan de verplaatsing van andere eenheden verstoren. Dit kan grote gevolgen hebben. Indien van het verplaatsingsplan moet worden afgeweken, dient dit direct aan de verkeersleiding te worden gemeld.

5E15. Wanneer het gebied waardoor de verplaatsing verloopt, is besmet met nbc-strijdmiddelen, bepaalt de commandant op basis van de nbc-verkenning of het besmette gebied doorschreden of omtrokken wordt. Indien een eenheid tijdens de verplaatsing wordt aangevallen met nbc-strijdmiddelen, neemt zij eerst beschermende maatregelen. Daarna bepaalt de formatie- of eenheidscommandant welke delen de verplaatsing voortzetten en welke zich eerst ontsmetten.

5E16. Een gebrek aan marsdiscipline is vaak de oorzaak van verstoringen in de verplaatsing. Op alle niveaus dient een maximale inspanning te worden gedaan om de marsdiscipline te handhaven.

5E17. Verplaatsingen bij duisternis, bij extreme koude en over wegen door bergachtig terrein, stellen vaak zware eisen aan personeel en materieel. Aan de verzorging dient in die gevallen extra aandacht besteed te worden. De rijtechniek dient aan de omstandigheden te worden aangepast. De snelheid waarmee de verplaatsing wordt uitgevoerd, zal lager zijn.

5E18. Op het verspreidingspunt wordt de voor de verplaatsing bepaalde groepering ontbonden. De verplaatsing van het verspreidingspunt naar de opgedragen marsdoelen is een verantwoordelijkheid van de eenheidscommandanten.

Functies van militair optreden

Commandovoering

5E19. De commandant is verantwoordelijk voor de verplaatsingen van zijn eenheden. Wanneer hij tevens gebiedscommandant is, is hij ook verantwoordelijk voor de verkeersleiding in zijn gebied. De verplaatsing wordt uitgevoerd volgens een **verplaatsingsplan**. Dit plan kan deel uitmaken van een operatieplan en omvat alle maatregelen van verplaatsingstechnische aard om eenheden binnen de opgedragen tijd van het aanvangspunt naar het verspreidingspunt te brengen.

5E20. Bij de verplaatsing over grote afstanden (meer dan 100 km) kan besloten worden een **verkeersstaf** te formeren. Daarin kunnen ook vertegenwoordigers belast met gevechtssteun en gevechtsverzorgingssteun worden opgenomen.

5E21. De uitvoering van de verplaatsingen wordt gecontroleerd en bijgestuurd door het uitbrengen van **verkeersleiding**. Hierbij kan de verkeersstaf gebruik maken van speciaal daarvoor bestemde verkeersele-

menten en van bij de eenheid ingedeeld personeel. Zij houden zich bezig met verkeersleiding en verkeerscontrole. Verkeersleiding omvat alle maatregelen die leiden tot een goede afwikkeling van de verkeers- en verplaatsingsplannen. Verkeerscontrole is gericht op een constante doorstroming van het verkeer en op het handhaven van de marsdiscipline.

5E22. Verbindingen zijn tijdens de verplaatsing moeilijk permanent in stand te houden. In het kader van de operationele veiligheid of de misleidingsoperatie zal tijdens de verplaatsing vaak elektronische stilte worden opgelegd. Als verbindingsmiddel dienen dan in de eerste plaats lijnverbindingen, ordonnansen, verkeerscontroleposten en lichte helikopters te worden gebruikt. Er dient een voorbereid radionet ter beschikking te staan.

Bescherming

5E23. Elke eenheid is verantwoordelijk voor de beveiliging van zijn verplaatsing. Een formatie of een bataljon kan zich tijdens een wegverplaatsing in front beveiligen met een voorhoede. De voorhoede is in de regel van teamsterkte en bestaat uit gevechtseenheden, waarnemers en genieverkeners. De voorhoede moet in staat zijn een lichte weerstand op te ruimen en een sterkere vijand zodanig binden, dat de volgende eenheden voldoende tijd en ruimte krijgen om tot een gevecht over te gaan. Indien een wegverplaatsing in achterwaartse richting wordt uitgevoerd, kan een achterhoede worden aangewezen. Sterkte en groepering van de achterhoede moeten het mogelijk maken de verplaatsende eenheden tegen een achtervolgende vijand te beschermen.

Gevechtsverzorgingssteun

5E24. Voldoende gevechtsverzorgingssteun garandeert dat eenheden op elk moment het gevecht kunnen aangaan. Voor aanvang van de verplaatsing dienen de eenheden volledig verzorgd te zijn. Tijdens de verplaatsing dient elke gelegenheid om de eenheden van brandstof en voedsel te voorzien te worden gebruikt. Direct na de verplaatsing dienen alle voorraden op peil gebracht te worden en het noodzakelijke herstel van defect materieel te worden uitgevoerd. Indien de situatie dit toelaat, kunnen verbruiksgoederen in afwachtingsgebieden of op het marsdoel worden aangevuld. Marsroutes dienen steeds te worden vrijgehouden door uitgevallen voertuigen snel te bergen. Bergingscapaciteit moet bij de marscolonnes worden ingedeeld of langs de marsroutes gereed worden gehouden. Gewonden worden, afhankelijk van de situatie, meegenomen naar het marsdoel of afgevoerd naar de dichtstbijzijnde geneeskundige inrichting.

6 Troepenorganisatie en gebiedsindeling

Sectie 1 - Algemeen

- o601. Eenheden in de landmacht worden op twee manieren **ingedeeld**:
- naar hun functie in operaties
 - naar hun plaats in de organisatie

Voor een operatie kunnen eenheden in een andere bevelslijn worden gebracht of opdrachten tot gerichte steun krijgen. Door dit groeperen wordt de meest adequate gevechtsorganisatie verkregen.

Sectie 2 - Functionele indeling

o602. Naar hun functie tijdens operaties wordt onderscheid gemaakt tussen:

- gevechtseenheden** (*combat forces*), die de vijand opsporen en gebruik maken van direct vuur en beweging om de vijand aan te grijpen
- gevechtssteuneenheden** (*combat support units*), die vuursteun en andere operationele steun leveren aan de gevechtseenheden
- gevechtsverzorgingssteuneenheden** (*combat service support units*), die de fysieke component van gevechts- en gevechtssteuneenheden in stand houden en daartoe voorzien in de verzorging van alle eenheden
- commandovoeringssteuneenheden** (*command and control support units*), die de commandant en zijn staf ondersteunen

o603. **Gevechtseenheden** bestaan hoofdzakelijk uit:

- gepantserde eenheden (*armoured forces*): tanks en pantserinfanterie
- lichte infanterie (*non-armoured infantry*)
- verkenningseenheden (*reconnaissance*), gepantserd en ongepantserd
- gevechtshelikoptereenheden (*armed or attack helicopters*)
- speciale eenheden (*special forces*)

Gepantserde eenheden en lichte infanterie treden hoofdzakelijk op in de nabijoperatie. Verkenningseenheden en speciale eenheden zullen veelal in de diepe operatie optreden. Gevechtshelikoptereenheden zijn zeer

flexibel en bezitten veel gevechtskracht; zij treden daarom op zowel in de nabij- als in de diepe operatie.

0604. **Gepantserde eenheden** zijn primair van offensieve aard. Hun mobiliteit, vuurkracht en bescherming maken hen bij uitstek geschikt voor het binnendringen in een vijandelijke verdediging en voor het uitbuiten van het succes in offensieve acties. Door hun bescherming hebben gepantserde eenheden een groot incasseringsvermogen en zijn zij goed in staat vijandelijke aanvallen op te vangen en vervolgens tegenaanvallen uit te voeren in het kader van defensieve operaties.

0605. **Tankeenheden** (*heavy armoured forces*) combineren terreinvaardigheid, vuurkracht en bescherming maximaal en geven daarmee stootkracht aan de gepantserde eenheden. Zij vechten primair tegen vijandelijke gepantserde eenheden. Hun optreden komt het meest tot zijn recht in relatief open terrein met weinig hindernissen.

*Tanks in de aanval,
gesteund door mortieren.
Foto: Mediacentrum KL*

0606. **Pantserinfanterie-eenheden** (*armoured infantry*) hebben een beperkte terreinvaardigheid, vuurkracht en bescherming. Zij zijn met pantserinfanterievoertuigen in staat tot een snel afwisselend bereden, uitgestegen en te voet optreden. Daardoor zijn zij inzetbaar in alle omstandigheden. Pantserinfanterie-eenheden maken het mogelijk dat de stootkracht van tankeenheden onder nagenoeg alle omstandigheden tot haar recht kan komen.

De veelzijdigheid van haar bewapening (waaronder mortieren) stelt de pantserinfanterie in staat in bedekt en geaccidenteerd terrein het

gevecht te voeren. De mortieren vullen het vuur met directe richting aan. Door de elkaar aanvullende eigenschappen kan in directe samenwerking met tanks in vrijwel alle terreinsoorten worden opgetreden. De veelzijdigheid van deze combinatie geeft de mogelijkheid het initiatief te hernemen en te houden en een beslissing te forceren. Gemengd optreden op bataljons- en teamniveau is mogelijk.

0607. **Lichte infanterie** beschikt over een geringe mobiliteit en bescherming. De vuurkracht is beperkt tot handvuurwapens, mitrailleurs, lichte en middelbare anti-tankwapens en lichte mortieren. Zij vecht in de eerste plaats tegen vijandelijke infanterie en haar (pantser)voertuigen. Zij komt volledig tot haar recht in bedekt en geaccidenteerd terrein. Op korte en middelbare afstand is zij ook in staat op beperkte schaal andere pantservoertuigen en tanks te bestrijden. Mortieren vullen het vuur met directe richting aan.

0608. **Verkenningseenheden** beschikken over goede waarnemings- en verbindingsmiddelen, maar hebben een beperkte vuurkracht. Zij zijn geschikt om over grote breedte en diepte op te treden. De belangrijkste taken zijn het uitvoeren van verkenningen en het voorzien in beveiliging en bewaking. Zij zijn in staat de vijand te vinden, waardoor de hogere commandant wordt voorzien van reactietijd en beveiliging.

0609. **Gevechtshelikoptereenheden** beschikken over een zeer grote vuurkracht, een hoge tactische snelheid en een groot bereik. Zij zijn daardoor zeer veelzijdig en in staat op te treden in de diepe, nabij- en achtergebiedsoperatie. De snelheid en de manoeuvreerbaarheid compenseren de kwetsbaarheid van de helikopter. Gevechtshelikoptereenheden zijn bijzonder geschikt voor situaties met weinig reactietijd en waarin het terrein beperkingen aan grondtroepen oplegt. Hun inzet moet echter wel voorbereid zijn. Gevechtshelikopters kunnen worden gebruikt voor pantsербestrijding, personeelsbestrijding, bestrijding van oppervlakte doelen, verkenningstaken en beveiligingstaken, al dan niet in nauwe coördinatie met grondtroepen. Ook kunnen zij optreden tegen vijandelijke helikopters.

0610. **Speciale eenheden** zijn eenheden, die taken diep in vijandelijk gebied uitvoeren. Dit kunnen zowel verkennings- als gevechtstaken zijn. Speciale eenheden zijn hiervoor speciaal opgeleid, getraind en uitgerust. Zij opereren in de regel in zeer kleine groepen en op een heimelijke en verrassende wijze.

0611. **Gevechtssteuneenheden** steunen gevechtseenheden en doen direct of indirect afbreuk aan het vijandelijke optreden, bevorderen de

eigen bewegingen en beperken de vijandelijke bewegingen of voorzien in verdediging tegen de vijandelijke luchtdreiging. Tot de gevechtssteeneenheden behoren:

- vuursteeneenheden (*fire support forces*): veldartillerie en mortieren
- genie-eenheden (*engineering*)
- luchtverdedigingseenheden (*air defence units*)
- elektronische oorlogvoeringseenheden (*electronic warfare units*)
- *unmanned aerial vehicle*-eenheden (uav-eenheden)

o612. **Vuursteeneenheden** leveren vuur met indirecte richting aan de operatie. Dit geschiedt zowel in de diepe, de nabij- als de achtergebiedsoperatie. Taak van vuursteeneenheden is het geven van vuursteun aan het gevecht door het bestrijden van doelen:

- in de diepte van het vijandelijke gebied
- direct voor de eigen gevechtseenheden

*Een vuurmondpeloton
M109 A2/90 in actie.
Foto: Mediacentrum KL*

Zij kunnen hiertoe ook verrassend zwaartepunten in de vuursteun vormen en verleggen. Daarnaast zijn vuursteeneenheden in staat tot het verzamelen van inlichtingen.

Mortieren treden in beginsel niet op buiten het kader van de (pantser)infanteriebataljons en zijn een integraal deel van de vuurkracht van die bataljons. De vuurkracht van mortieren zal desalniettemin met de andere beschikbare vuursteunmiddelen geïntegreerd moeten worden.

0613. Sommige landoperaties kunnen gesteund worden door **scheeps-
geschut**. De veldartillerie heeft dan de verantwoordelijkheid voor de
coördinatie van dit vuur. Ook dit middel kan worden ingezet in de
diepe, nabij- en achtergebiedsoperatie.

0614. **Tactische luchtmacht** (*tactical air forces*) behoren niet tot
de landmacht, maar kunnen wel in het kader van hun optreden worden
ingezet. Zij zijn in staat verkenningen uit te voeren en doelen te bestrij-
den. Deze doelen kunnen zowel voor de gevechtseenheden, als in de
diepte van het vijandelijke gebied liggen. Aangezien de beschikbaarheid
beperkt is, dienen zij met name gebruikt te worden voor doelen, die de
landmacht zelf niet kan bestrijden.

0615. **Genie-eenheden** leveren primair steun aan gevechtseenheden en
zo mogelijk ook aan andere eenheden door het terrein te conditioneren
ten gunste van het eigen optreden (mobiliteit en bescherming) en ten
nadele van het vijandelijke optreden (contramobiliteit). De gepantserde
genie-eenheden zijn met name bestemd voor nauwe samenwerking met
gepantserde eenheden.

*Pantserinfanterie neemt
een waterhindernis met
behelp van een vouwbrug.*

*Foto: Sectie communicatie
13 Mechbrig*

0616. **Luchtverdedigingseenheden** treden op in samenhang met de
luchtverdediging, die georganiseerd is in hoger verband, de luchtmacht-
krachten inbegrepen. Zij beschikken daartoe over kanonsystemen,
geleide wapensystemen en over organieke middelen voor de doelopspor-
ring, waarschuwing en gevechtsleiding. Luchtverdediging wordt uitge-
voerd door het bestrijden van iedere vorm van vijandelijk lucht optreden
op zeer lage, lage en middelbare hoogte. Zij is georganiseerd in eenhe-
den die in staat zijn de manoeuvre in het beweeglijk gevoerde gevecht
te volgen en eenheden, die daartoe in mindere mate in staat zijn.

Pantserluchtdoelartillerie is het meest geschikte systeem om de gevechtseenheden in het beweeglijk gevoerde gevecht te steunen. De relatieve schaarste aan middelen en de samenhang met luchtverdedigingssystemen van het hogere niveau leiden veelal tot een gecentraliseerde planning en gedecentraliseerde uitvoering.

0617. **Elektronische oorlogsvoeringseenheden** steunen de gevechtseenheden in het elektromagnetisch spectrum. De functie van deze eenheden is het opsporen en storen van vijandelijke eenheden onder gelijktijdige bescherming van het eigen gebruik van het elektromagnetisch spectrum. Deze eenheden beschikken over de volgende mogelijkheden.

- a. Door middel van het zoeken naar, onderscheppen en peilen van vijandelijke radio- en radaruitzendingen en het analyseren van de hieruit verkregen gegevens kunnen zij inzicht krijgen in de identiteit, de ontplooiing, de gevechtsorganisatie en de plannen, waaronder zo mogelijk de zwaartepuntvorming, van vijandelijke eenheden. Dit is uitvoerbaar tot een diepte van 20 tot 80 kilometer voor de voorste lijn eigen troepen. De analyse van de opgevangen radioberichten blijft beperkt tot de algemene strekking. Zij zijn daarmee een verzameling voor de functie 'inlichtingen en militaire informatie'.
- b. Zij kunnen stoor- en misleidingstaken uitvoeren, om afbreuk te doen aan de commandovoering van de vijand. Dit geschiedt in opdracht van de tactische commandant in samenhang met manoeuvre en vuurkracht.
- c. Zij kunnen de eigen radio-uitzendingen maskeren door vijandelijke elektronische verkenningmiddelen te storen of te misleiden.

0618. **UAV-eenheden** beschikken over onbemande vliegende waarnemingssystemen, waarmee boven vijandelijk gebied wordt gevlogen. Met deze systemen worden gegevens verworven, die in de inlichtingenvoorbereiding van de operatie en bij de doelbestrijding worden gebruikt.

0619. **Gevechtsverzorgingssteuneenheden** omvatten:

- personeelsaanvullingseenheden (*personnel replacement units*)
- geneeskundige eenheden (*medical units*)
- bevoorradingsseenheden (*supply units*)
- transporteenheden (*transport units*)
- onderhoudseenheden (*maintenance units*)

0620. **Personeelsaanvullingseenheden** hebben tot taak de opvang, verzorging, doorvoer en - in beperkte mate - oefening van aanvullingspersoneel.

o621. **Geneeskundige eenheden** zijn belast met de geneeskundige verzorging van zieken en gewonden. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen geneeskundige installaties belast met behandeling en/of verpleging van patiënten en gewondentransporeenheden. Farmaceutische taken, bloedvoorziening en de bevoorrading met (overige) geneeskundige dienstgoederen zijn nauw met de geneeskundige verzorging verbonden. Geneeskundige eenheden op eerste (compagnie-/bataljonsniveau) en tweede echelon (brigadeniveau) hebben daarom veelal ook een bevoorradingsdiensttaak.

Geneeskundige verzorging te veld.

Foto: Mediacentrum KL

o622. **Bevoorradingseenheden** zijn eenheden met een hoofdtaak op het gebied van de fysieke distributie van verbruiksgoederen. Afgestemd op de eisen van beweeglijkheid en de uit te voeren wijze(n) van bevoorrading (direct en/of indirect) beschikken de bevoorradingseenheden over organieke vervoerscapaciteit ten behoeve van distributie en mobiele opslag. Diensten als veldpost en gravendienst zijn voor de uitvoering, met name op niveaus lager dan het legerkorpsniveau, geïntegreerd in het bevoorradingsdienststelsel en worden op dezelfde locaties verricht.

o623. **Transporteenheden** zijn uitgerust met lichte, middelbare of zware vervoersmiddelen of een combinatie daarvan. Deze eenheden leveren algemene steun in de vorm van vervoer van personeel en/of materieel (goederen).

o624. **Onderhoudseenheden** hebben als hoofdtaak het handhaven of herstellen van de vereiste inzetbaarheid. De beschikbaarheid van reservedelen en afvoercapaciteit speelt hierbij een essentiële rol.

0625. **Commandovoeringssteuneenheden** zijn eenheden, die de commandant en staf steunen bij de commandovoering. Tevens worden hier diverse eenheden onder begrepen, die redelijkerwijze niet bij de gevechts-, gevechtssteun- en gevechtsverzorgingssteuneenheden ondergebracht kunnen worden. Tot de commandovoeringssteuneenheden behoren:

- stafeenheden (*command and control units*)
- verbindingseenheden (*signal units*)
- inlichtingeneenheden (*intelligence units*)
- contra-inlichtingeneenheden (*counter intelligence units*)
- militaire politie-eenheden (*military police units*)
- verkeersleidingsorganen (*traffic control units*)

De uitvoering van taken op het gebied van psychologische operaties, civiel-militaire samenwerking en voorlichting behoren ook tot deze categorie.

0626. **Stafeenheden** beschikken over specifiek personeel en materieel, teneinde de activiteiten van commandant en staf van alle eenheden op het gebied van de commandovoering mogelijk te maken. Hiertoe behoren ook huishoudelijke diensten en nabijbeveiliging.

0627. **Verbindingseenheden** beschikken over een groot aantal verschillende middelen, waarmee informatievoorziening binnen en tussen de commandoposten wordt gerealiseerd. Afhankelijk van doel en type van deze verbindingsmiddelen zijn zij regionaal gegroepeerd dan wel direct gekoppeld aan de betrokken commandoposten.

0628. **Inlichtingeneenheden** zijn speciaal opgeleid en uitgerust voor het verzamelen en verwerken van gegevens. Zij beschikken over capaciteit voor:

- ondervragen van krijgsgevangenen
- analyseren van terrein
- adviseren en assisteren bij de inlichtingenvoorbereiding van de operatie

Bij de ondervraging van krijgsgevangenen kunnen zij, afhankelijk van de situatie, decentraal worden ingezet, teneinde zo snel mogelijk over gegevens te kunnen beschikken. Met terreinanalyseploegen kan specialistische steun worden gegeven aan staven bij de terreinanalyse.

Naast deze inlichtingeneenheden zijn er ook andere eenheden, die gegevens verzamelen, zoals vuursteuneenheden en gevechtseenheden. Het is hun hoofdtaak echter niet.

0629. **Contra-inlichtingeneenheden** adviseren de commandant bij het treffen van maatregelen ter bescherming van de eigen eenheden tegen de activiteiten van vijandelijke inlichtingendiensten, tegen sabotage, subversie en terrorisme. Voorzover voor de uitvoering van de door de commandant getroffen maatregelen specialistische kennis nodig is of speciale bevoegdheden nodig zijn, kunnen deze eenheden tevens worden belast met de uitvoering.

0630. **Militaire politie-eenheden** voorzien in politietaken voor de troepen en steunen de verkeersleidingsorganen bij de (gevechts)verkeersleiding.

0631. **Verkeersleidingsorganen** zijn eenheden, die belast zijn met het voorbereiden, organiseren, coördineren en controleren van verplaatsingen.

Sectie 3 - Troepenorganisatie

0632. Landstrijdkrachten kennen de volgende verbanden.

- **Organieke eenheden.** Dit zijn eenheden, die reeds in vreedstijd volgens een organisatietabel zijn georganiseerd. Aan organieke eenheden kunnen voor inzet individuen en ploegen worden toegevoegd en/of ontnomen, maar zij blijven daarmee organieke eenheden.
- **Taakgroepen.** Dit is een tijdelijke groepering van eenheden onder eenhoofdige leiding, die is geformeerd om een bepaalde operatie of opdracht uit te voeren. De samenstelling wordt in de regel vastgelegd in het operatiebevel.
- **Formaties.** Dit zijn troepensamenstellingen, waarvan de omvang kan variëren van een brigade tot een gezamenlijke troepenmacht. Zij zijn als eenheid van verbonden wapens georganiseerd, hetgeen betekent dat alle functies van militair optreden in de organisatie herkenbaar zijn. Een **eenheid** is een generieke aanduiding voor elke samenstelling van personeel en materieel.

Het woord 'formatie' kent twee betekenissen:

- de aanduiding van een eenheid van brigadeniveau en hoger;
- de geografische schikking van eenheden, voertuigen of personen.

0633. Voor een operatie of gevecht dient de organieke samenstelling in de regel te worden aangepast tot een **gevechtsorganisatie**. Hierbij wordt de bevelslijn van organieke eenheden zodanig gewijzigd, dat zij optimaal is afgestemd op de komende operatie of het aanstaande gevecht. Nagenoeg elke verschuiving van gevechtseenheden heeft echter ook een

verschuiving van daaraan gerelateerde gevechtssteun- en gevechtsverzorgingssteuneenheden tot gevolg.

Bij het maken van een gevechtsorganisatie dient de commandant eisen van operationele effectiviteit en cohesie in acht te nemen. Ook moet zoveel mogelijk voorkomen worden, dat gedurende de operatie of het gevecht wijzigingen in de gevechtsorganisatie moeten worden aangebracht. Wanneer dit toch noodzakelijk is, dient de wijziging tijdens een gevechtspauze doorgevoerd te worden.

o634. Indien een taakgroep is geformeerd, kunnen drie vormen worden onderscheiden.

- a. Bij een **versterkte eenheid** wordt aan een organieke gevechtseenheid een subeenheid toegevoegd.
- b. Bij een **gemengde eenheid** wordt aan de organieke eenheid zowel een eenheid onttrokken als toegevoegd. Hiermee blijft het aantal subeenheden gelijk.
- c. Bij een **eenheid-minus** wordt aan de eenheid ten minste een subeenheid onttrokken.

GROEPERING EN COHESIE

Cohesie binnen militaire eenheden is een moeilijk grijpbaar verschijnsel: iedereen kan zich er iets bij voorstellen, een scherpe definitie is echter moeilijk te geven. Dat er een verband is tussen de mate van groepsbinding binnen een eenheid en haar militaire doelmatigheid staat wel vast. Ook zijn zaken als opleiding, doctrine, tactiek, geoefendheid in groepsop treden, vertrouwen en vriendschap belangrijke bouwstenen. Veel minder duidelijk is in welke sociale omstandigheden militaire cohesie het best gedijt. Floereert groepsbinding vooral in de strijdkrachten van democratische 'open' maatschappijen? Dat lijkt op het eerste gezicht een logische veronderstelling. Vereist cohesie immers niet een 'open' klimaat, waarin alle rangen kritiek of suggesties kunnen leveren en hun eigen verantwoordelijkheid voor het geheel durven nemen?

De Falklandoorlog (1982) lijkt deze gedachtengang te bevestigen. De Argentijnse militairen waren voldoende bewapend en ongetwijfeld overtuigd van de rechtmatigheid van de 'bevrijding van de Malvinas'. Maar tijdens de gevechten bleek hun militaire cohesie breekbaar. De jonge dienstplichtigen, velen niet ouder dan 19 jaar, waren slecht opgeleid en twijfelden aan hun eigen kunnen. 'Verticale' binding met de officieren ontbrak. Dat bleek bijvoorbeeld tijdens de wapenstilstandsbesprekingen. De Argentijnse bevelhebber vroeg tijdens de onderhandelingen of zijn officieren hun persoonlijk wapen mochten behouden, vooral om ontevreden soldaten van het lijf te kunnen houden. Bij de Britse eenheden daarentegen was de hechte groepsbinding onomstreden. Basis hiervoor was het traditionele, op lokale en regionale werving gebaseerde regimentssysteem, dat de militairen een sociaal 'thuis' bood. Britse militairen maken carrière in 'hun' regiment en kunnen in beginsel voor elke functie of specialisme in dat regiment worden opgeleid. Kenmerkend is ook de grote ver-

Britse en Amerikaanse soldaten tijdens de operaties in Noord-Brabant
Foto: SMG

antwoordelijkheid die in de opleidingen en het gevecht aan de Britse onderofficieren wordt toegekend. Het Argentijnse onderofficierskader daarentegen hield zich vrijwel uitsluitend met administratieve taken bezig. Tactische ervaring hadden de onderofficieren dus nauwelijks, wat het hun zeer lastig maakte op het slagveld het respect van de manschappen af te dwingen.

Het wemelt in de Britse militaire geschiedenis van voorbeelden waarbij goed getrainde eenheden op hun cohesie vertrouwden om een getalsmatig superieure maar minder 'samenhangende' vijand te verslaan. Groepsbinding was in de Eerste Wereldoorlog bijvoorbeeld van doorslaggevend belang. In de beruchte 'killing zones' van deze oorlog kwamen Britse eenheden veelvuldig in hopeloze situaties terecht. In de literatuur wordt vaak het voorbeeld van de 2nd Scottish Rifles bij Neuve Chapelle aangehaald. Het regiment verloor in februari 1915 op één ochtend 75 procent van zijn sterkte, alle officieren - op één luitenant na - inbegrepen. Toch behielden de overlevenden een hoge mate van cohesie: de eenheid vocht nog twee volle dagen verder. De 2nd Scottish Rifles handhaafde, te oordelen naar latere gevechtsacties, die samenhang ook nadat het regiment uit de frontlinie was gehaald en voor drie kwart met nieuwe manschappen was aangevuld.

Toch is de relatie tussen de 'open' maatschappijvorm en militaire cohesie geen wet van Meden en Perzen. Ook in gesloten, starre en ondemocratische samenlevingen kan militaire groepsbinding een hoge vlucht nemen. De Duitse *Wehrmacht* van voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog is een sprekend voorbeeld. Het Duitse personeelssysteem bevorderde militaire cohesie door het creëren van stabiliteit in de eenheid. Soldaten werden om te beginnen regionaal gerecruiteerd. De divisies verzorgden vervolgens het complete opleidings-traject. Recruten werden door het kader van de divisie in eigen divisiedepots opgeleid. De soldaten verplaatsten zich na hun opleiding in organieke *Marschbataillone* naar het front onder begeleiding van (onder)officieren, die zich weer bij hun divisie gingen voegen. In het divisieachtergebied kregen de soldaten nog twee tot vijf weken aanvullende opleiding door instructeurs van het regiment waarbij ze zouden gaan dienen. Plaatsing van de nieuwelingen gebeurde pas wanneer het regiment uit de frontlinie werd gehaald voor reorganisatie. De veteranen konden zo de nieuwe soldaten in betrekkelijke rust opvangen en ze hun plaats in hun nieuwe 'thuis' te wijzen. Op het gevechtveld zelf deelden de officieren de ontberingen met hun manschappen. Beslissingen die de soldaten direct aangingen (straf, beloning, overplaatsing)

werden zoveel mogelijk aan de eenheidscommandant overgelaten en niet aan een anoniem hoofdkwartier ver achter het front. Zo prentte de *Wehrmacht* als het ware zijn militairen het belang van groepsbinding in. Door die cohesie verwaagden in het gevecht de rangverschillen, zelfs in een strikt hiërarchisch geordende krijgsmacht als die van nazi-Duitsland.

Bron: William D. Henderson, "Cohesion, The Human Element in Combat", Washington D.C., 1985.

o635. Landstrijdkrachten kennen als grootste organieke eenheid het **legerkorps**. Legerkorpsen zijn in de regel bi- of multinationalaal. Een legerkorps is verdeeld in divisies, die in de regel nationale formaties zijn en legerkorpsstroepen. De legerkorpsstroepen omvatten commandovoeringssteun- en gevechtssteuneenheden. Indien een legerkorps een schakel in de logistieke keten vormt, behoren hiertoe ook gevechtsverzorgingssteuneenheden.

o636. De **divisie** heeft veelal organiek een vaste samenstelling. Zij bestaat uit een divisiestaf, brigades en divisietroepen. De divisie kan in het kader van haar opdracht worden versterkt, ook met eenheden van een andere nationaliteit. Het vereist aanvullende logistieke maatregelen als de divisie versterkt wordt of als eigen eenheden elders onder bevel gesteld moeten worden.. Divisietroepen bestaan uit commandovoeringssteun-, gevechtssteun- en gevechtsverzorgingssteuneenheden. De divisie is het laagste niveau dat het gevecht ononderbroken kan voeren.

o637. De **brigade** is de kleinste formatie van verbonden wapens. Zij zijn in staat gedurende een beperkte tijd zelfstandig het gevecht te voeren. Er bestaan verschillende soorten brigades.

- De **gemechaniseerde brigade** is door haar bijzondere combinatie van tactische beweeglijkheid, veelsoortige vuurkracht, bescherming en voortzettingsvermogen geschikt voor het uitvoeren van alle gevechtsvormen en daarmee samenhangende taken.
- De **luchtmobiele brigade** is door haar grote operationele en flexibele tactische beweeglijkheid, die slechts in geringe mate door het terrein worden beperkt, geschikt voor specifieke inzetopties in het kader van alle gevechtsvormen. Zij beschikt over een veelsoortige vuurkracht, gevechtshelikopters inbegrepen. Snelheid en verrassing hebben meer gewicht dan grondgebonden beweeglijkheid, bescherming en voortzettingsvermogen.

Daarnaast bestaan nog andere brigadesoorten, zoals pantserbrigades (tankzwaar), pantserinfanteriebrigades, infanteriebrigades en lichte brigades (uitgerust met licht materieel en daardoor in staat tot een snelle strategische verplaatsing).

o638. Om een soepele bevelvoering en doeltreffende taakverdeling op gevechtssteun- of verzorgingstechnisch gebied te bereiken, kan een **groep** worden geformeerd. Dit is een eenheid die bestaat uit een staf en uit een aantal eenheden met dezelfde functie, bijvoorbeeld de veldartilleriegroep, de geniegroep of de *Command Support Group*. Overigens wordt het begrip ‘groep’ ook gebruikt voor de kleinste eenheid binnen de organisatie als deel van het peloton.

o639. **Bataljons en afdelingen (artillerie)** zijn de grootste eenheden van één functie c.q. wapen of dienstvak. Bataljons worden in brigadeverband ingezet. Een bataljon kan ook tijdelijk worden omgevormd tot bataljonstaakgroep, waardoor zij zelfstandig kan optreden buiten het brigadeverband. Zij wordt dan versterkt met gevechts- en gevechtsverzorgingssteun.

o640. Binnen het bataljonsverband wordt opgetreden met **compagnieën, eskadrons en batterijen**. Zij bestaan uit een staf en pelotons, meestal van gelijke samenstelling. Compagnieën, eskadrons en batterijen kunnen ook als zelfstandige eenheid binnen een brigade voorkomen. Indien op compagniesniveau met pantserinfanterie- en tankpelotons een taakgroep wordt geformeerd, spreekt men van een **team**.

De eisen van tactische en sociale cohesie en de noodzaak tot periodieke personele en logistieke recuperatie leiden tot het beginsel dat op het niveau van compagnie en eskadron een eenmaal gekozen gevechtsorganisatie zo min mogelijk wordt gewijzigd. De gevechtsorganisatie op dit niveau wordt alleen tijdelijk en bij voorkeur niet tijdens een gevechtsactie verbroken.

Sectie 4 - Groeperen

o641. De **groepering** van eenheden voor een operatie of gevecht wordt uitgedrukt in bevels- en steunrelaties. Afhankelijk van de situatie, de aard van de eenheid en de opdracht wordt de meest optimale relatie gekozen, die overigens in de loop van de operatie of het gevecht kan wijzigen.

o642. De **bevelsrelaties** geven bevoegdheden aan een commandant om opdrachten en aanwijzingen te geven aan toegewezen eenheden. De volgende bevelsrelaties kunnen worden toegepast.

- a. **Full command** (FULCOM) is de militaire bevoegdheid en de verantwoordelijkheid om orders te geven aan ondergeschikten. Het omvat alle aspecten van militaire operaties en bestaat alleen in nationaal verband.

- b. *Operational command* (OPCOM) is de bevoegdheid van een commandant opdrachten en taken te geven, om eenheden te ontplooiën, om troepen anders te organiseren en om operational control of tactical control te delegeren. Het houdt geen verantwoordelijkheid voor personele verzorging of logistiek in.
- c. *Operational control* (OPCON) is de bevoegdheid om toegewezen troepen zo te sturen dat specifieke opdrachten en taken worden uitgevoerd. Deze opdrachten zijn beperkt in functie, plaats of tijd. De bevoegdheid houdt in dat de eenheden ontplooid mogen worden en dat tactical control gedelegeerd mag worden. Er is geen verantwoordelijkheid voor personele verzorging of logistiek en het verband van de eenheden mag niet worden verbroken.
- d. *Tactical command* (TACOM) is de bevoegdheid om troepen taken op te dragen ter uitvoering van de opdracht, die door de hogere commandant is gegeven.
- e. *Tactical control* (TACON) is de gedetailleerde en - over het algemeen - plaatselijke leiding van verplaatsingen en manoeuvre, nodig om toegewezen opdrachten en taken te volbrengen.
- f. *Administrative control* (ADMINCON) is een nader vast te stellen bevoegdheid over eenheden op het gebied van verzorging, zoals personeelsbeheer, personeelszorg, bevoorrading en diensten.

Bevelsverhoudingen

In paragraaf 0642 worden de bevelsrelaties (*States-of-Command*) omschreven, zoals deze zijn vastgelegd in AAP-6 (NATO Glossary of Terms and Definitions). Deze omschrijvingen geven inhoud aan diverse vormen van onderbevelstellingen en zijn binnen de NAVO algemeen geaccepteerd. Zij zijn echter niet gedefinieerd met dezelfde criteria en daardoor soms vatbaar voor verschillende uitleg.

De volgende benadering kan een hulpmiddel zijn bij de interpretatie van de omschrijvingen uit paragraaf 0642. Deze benadering is echter niet bindend.

Om een bevelsverhouding te kunnen vastleggen, moeten uitspraken gedaan worden over de volgende vragen:

- kan de onder bevel te stellen eenheid worden gebruikt voor elke taak en kunnen daartoe dus opdrachten worden gegeven?
- wanneer de onder bevel te stellen eenheid geen opdrachten gegeven kunnen worden, kan die eenheid dan wel belast worden met bepaalde taken binnen de opdracht, die de onder bevel te stellen eenheid van zijn hogere commandant heeft ontvangen?
- kan de organisatie van de onder bevel te stellen eenheid worden verbroken, of moet deze gehandhaafd blijven?
- zijn er beperkingen in het gebruik van de onder bevel te stellen eenheid bij vijandelikheden of zijn er beperkingen in tijd?

De bevelsrelaties kunnen worden afgeleid van deze criteria:

FULCOM	Onbeperkte autoriteit om eenheden te gebruiken voor elk doel.
OPCOM	Autoriteit om eenheden voor elk doel te gebruiken, maar het veronderstelt een beperking voor de duur van de operatie. Delen van de onder bevel gestelde eenheid mogen ook voor afzonderlijke missies worden gebruikt.
OPCON	Eenheden kunnen voor elk doel worden gebruikt, maar met bepaalde beperkingen. Deze specifieke beperkingen kunnen ook betrekking hebben op de tijdsduur (duur van vijandelijkheden of een deel van de operatie). Het gebruik van de eenheid wordt in elk geval beperkt, doordat de onder bevel gestelde eenheid op elk moment onttrokken moet kunnen worden voor een nieuwe opdracht bij een andere eenheid of bij zijn moedereenheid.
TACOM	De onder bevel te stellen eenheid wordt gebruikt voor de uitvoering van een opdracht, die hij al ontvangen heeft (bijv. van de hogere eenheid of van zijn moedereenheid). De ontvangende commandant kan leiding geven aan de uitvoering van die opdrachten en haar daarbij (deel)taken opdragen.
TACON	De onder bevel te stellen heeft zijn opdracht al ontvangen van zijn moedereenheid. De ontvangende commandant kan alleen nog opdrachten geven over manoeuvres, ruimtelijke ordening en nabijbeveiliging.

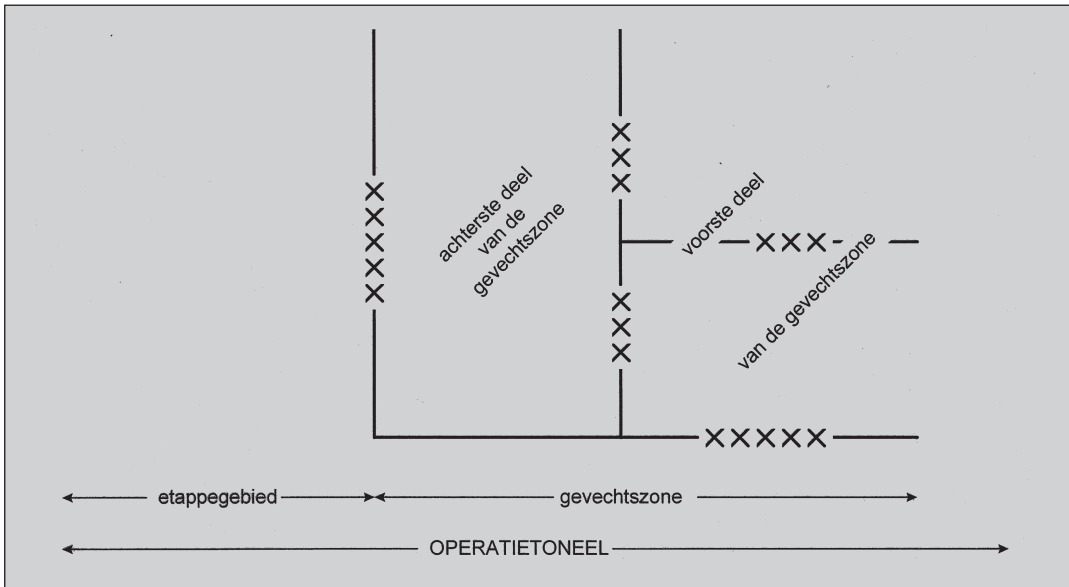
o643. Naast de bevelsrelaties kan de groepering voor het gevecht worden uitgedrukt in **steunrelaties**. Hiermee wordt een opdracht tot steun gegeven, waaraan in coördinatie tussen de eenheden vorm en inhoud gegeven moet worden. De bevelsrelaties wijzigen daarbij niet.

- **Algemene steun** (*general support*) is de opdracht om een formatie of eenheid in zijn geheel te steunen.
- **Directe steun** (*direct support*) is de opdracht om een specifiek benoemde formatie of eenheid met voorrang te steunen.

Sectie 5 - Gebiedsindeling

o644. Het **oorlogstoneel** (*theatre of war*) is het deel van het landoppervlak, de zee en het luchtruim dat op enigerlei wijze betrokken is bij oorlogshandelingen. Het kan meerdere operatietonelen bevatten. Het operatietoneel is dat deel van het oorlogstoneel dat een gezamenlijke troepenmacht nodig heeft voor het uitvoeren en ondersteunen van de militaire operaties.

o645. Een **operatietoneel** (*theatre of operations*) bestaat uit één of meer gevechtszones, het etappegebied, het luchtruim (dat zich niet noodzakelijkerwijze hoeft te beperken tot het luchtruim boven het operatietoneel) en eventueel het deel van de zee, van waaruit invloed op de operatie te land kan worden uitgeoefend.

Schematische weergave van de gebiedsindeling.

0646. De gevechtszone (*combat zone*) is het gebied dat landstrijdkrachten nodig hebben voor de uitvoering van een landoperatie. Het gedeelte van de gevechtszone waar legerkorpsen optreden, is het **voorste deel van de gevechtszone** (*forward combat zone*). Het gebied achter de achtergrenzen van het legerkorps is het **achterste deel van de gevechtszone** (*rear combat zone*). Het **etappegebied** (*communications zone*) is het achterste deel van het operatietoneel. Het ligt achter de gevechtszone en grenst daar aan. Het omvat de aanvoerlijnen en de installaties voor verzorging van de troepen in de gevechtszone. De aanvoerlijnen lopen vanuit de gevechtszone via het etappegebied naar de logistieke bases in Nederland.

0647. Formaties en eenheden krijgen voor de uitvoering van hun opdracht gewoonlijk een **vak** (*sector*) toegewezen. Dit is het **gebied van verantwoordelijkheid** (*area of responsibility*) van de betrokken commandant. In dit gebied is de commandant verantwoordelijk voor het opbouwen en onderhouden van installaties, de controle over verplaatsingen en het uitvoeren van tactische operaties met de troepen die onder zijn bevel staan.

Op basis van groepering en situatie van een eenheid ontstaat een **gebied van invloed** (*area of influence*). Dit is het gebied, waarin het gevecht beïnvloed kan worden door het gebruik van wapensystemen. Wanneer dit een vakgrens overschrijdt, kan steun gegeven worden aan een neven-eenheid, mits hierover coördinatie plaats vindt.

7 Gezamenlijke en multinationale operaties

Sectie 1 - Inleiding

0701. Dit hoofdstuk beschrijft de grondslagen van de uitvoering van **gezamenlijke en multinationale operaties**. Hoewel de aspecten van deze operaties veelal worden voorbereid op het strategisch en operationeel niveau, vereist de uitvoering ook op tactisch niveau bijzondere aandacht. De Koninklijke Landmacht treedt immers in veel situaties met landstrijdkrachten van andere nationaliteiten op. Bovendien wordt vrijwel altijd in nauwe samenwerking met andere krijgsmacht delen opgetreden.

0702. Het optreden in gevechtsoperaties is vrijwel altijd gebaseerd op multinationale en gezamenlijke samenwerking. In dit hoofdstuk zijn daarom de uitgangspunten voor deze samenwerking beschreven.

Sectie 2 - Gezamenlijke operaties

0703. **Gezamenlijke operaties** zijn geïntegreerde militaire operaties die in beginsel samen met andere krijgsmacht delen, zoals marine of luchstrijdkrachten, worden uitgevoerd. Dit sluit overigens samenwerking met andere organisaties, zoals civiele politie, inlichtingendiensten, of douane en koopvaardij niet uit. Ook samenwerking met niet-overheidsorganisaties behoort tot de mogelijkheden.

Joint planning in de divisiecommandopost
Foto: Mediacentrum KL

0704. Om een **geïntegreerd optreden** te realiseren, moeten de deelnemers elkaars mogelijkheden en beperkingen kennen. Men moet tenminste elkaars doctrines en procedures begrijpen. Gezamenlijke planning op het niveau van de gezamenlijke troepenmacht alsmede coördinatie en liaison op het uitvoerend niveau, maken een effectieve, gesynchroniseerde samenwerking mogelijk. Ook is gezamenlijke planning en leiding van operaties in nationaal verband, zowel in eigen land als in een ander operatietoneel, onontbeerlijk. Alleen op deze wijze zal de som van het geheel groter zijn dan de som der delen. Net als multinationaal optreden vergt gezamenlijk optreden intensieve opleiding en training.

0705. **Relatie landoptreden - luchtoptreden.** De luchtmachtvoeren met hun gevecht om luchtoverwicht (*air superiority*) een voor de landstrijdkrachten essentieel gevecht. Door het wegnemen of reduceren van de dreiging van het vijandelijk luchtoptreden, krijgt de commandant van de landcomponent de voor zijn operaties noodzakelijke bewegingsvrijheid. Daarnaast kunnen luchtmachtvoeren een wezenlijke bijdrage leveren aan het optreden van de landstrijdkrachten door ondersteuning vanuit de lucht op onder meer de volgende wijzen:

- luchtverdedigingsoperaties met onder meer de inzet van luchtverdedigingsjagers en grondgebonden luchtverdedigingsraketten ter beveiliging van de grondstrijdkrachten
- helikopterinzet, ter ondersteuning van luchtmobiel optreden of in een luchtgemechaniseerde rol
- offensieve luchtsteun waaronder:
 - gevechtsweldinterdictie
 - luchtnabijsteun

Een bewapende F16 op weg naar zijn doel.

Foto: AVDKLU, Fotovlucht vliegbasis Soesterberg

- bewapende verkenningen
- vliegende commandovoeringsfaciliteiten
- vliegende inlichtingen- en eov-faciliteiten
- *ombat search and rescue* (CSAR)

0706. **Relatie landoptreden - maritiem optreden.** Steun door marine-eenheden richt zich op het vrije gebruik van de zee, onder meer ten behoeve van het uitvoeren van de ondersteunende operatie. Het doel hiervan is de aanvoerlijnen open te houden, waardoor de landstrijdkrachten hun taak kunnen blijven uitvoeren. Deze operaties voert de marine altijd uit als multinationale operatie met andere NAVO-zeestrijdkrachten. Landstrijdkrachten kunnen na een amfibische operatie door marinierseenheden eveneens vanuit zee worden ingezet. Na een aanvullende speciale training kunnen zij zelf ook deelnemen aan amfibische operaties. Het optreden van zeestrijdkrachten kan het optreden van landstrijdkrachten onder meer als volgt ondersteunen:

- vanuit zee beveiligen van landoperaties
- verzekeren van het vrije gebruik van de zee, teneinde ondersteuning te garanderen en omvatting door de vijand te voorkomen
- afsluiten van vijandelijke *sea lines of communications*
- beschieten van landdoelen ter ondersteuning van landoperaties (naval gunfire en naval cruise missile support)
- vormen van een deel van de geïntegreerde luchtverdediging
- uitvoeren en/of begeleiden en beveiligen van zeetransporten
- aan land zetten vanuit zee van eenheden en/of voorraden
- voorbereiden en/of uitvoeren van een evacuatie over zee
- ter beschikking stellen van commandovoeringsmiddelen
- amfibisch optreden

Functies van militair optreden

Commandovoering

0707. De synchronisatie van de activiteiten van de verschillende componenten wordt bemoeilijkt door de verschillende operationele en tactische belangen van de afzonderlijke krijgsmacht delen. De **commandostructuur** moet de commandant bij deze synchronisatie zodanig ondersteunen dat het gezamenlijk belang altijd prevaleert boven dat van een enkel krijgsmachtdeel. Bij de inrichting van de commandostructuur moet de commandant, binnen zijn eigen verantwoordelijkheid, een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden aangeven. Deze scheiding kan betrekking hebben op functionele deelgebieden, maar ook op tijdfaseringen in de operatie. Hij moet daarbij zorgen voor een effectieve

span of control en een werkbare organisatie. Commandorelaties moeten duidelijk en tot in detail zijn vastgelegd. Bij de vorming van de commandostructuur is de gezamenlijke commandant afhankelijk van hogere politieke of militaire overwegingen. Deze kunnen zelfs tactische commandostructuren beïnvloeden.

0708. Voor de commandovoering is een **effectieve communicatie** vereist. De commandant dient maatregelen te nemen waardoor de verbindingen veilig zijn gesteld. Het afstemmen van de inzet en het gebruik van verbindingssystemen en frequentie management behoren hier zeker toe. Ook het beoefenen van procedures en het gebruik van elkaars verbindingssystemen verdient aandacht. Het gaat hierbij niet alleen om inter-operabiliteit en compatibiliteit van apparatuur en software, maar ook om de onderlinge samenwerking, coördinatie en beheersing van elkaars jargon en terminologie.

0709. Het kan bij gezamenlijk optreden noodzakelijk zijn om een of meerdere specifieke **coördinatiecentra** al dan niet permanent in te stellen. Voorbeelden hiervan zijn:

- een coördinatiecentrum voor lucht- en landoperaties op legerkorpsstafniveau
- een *airspace control*-element op het niveau van legerkorps-, divisie- en brigadestaf
- een scheepsartilleriesteun-coördinatiecentrum

0710. De commandant moet in zijn plannen en bevelen **coördinatiemaatregelen** opnemen om de coördinatie in het optreden te realiseren. Hij moet daarom de vuursteuncoördinatie vaststellen. Tussen de eigen eenheden en deze - in het terrein goed herkenbare - lijn treden luchtstrijdkrachten alleen op na voorafgaande coördinatie. Indien luchtnabijsteun wordt uitgevoerd is de coördinatie ter plaatse in handen van een voorwaartse waarnemer of een *tactical air control party*. Dit houdt verband met de aanwezigheid van de eigen grondstrijdkrachten in de directe omgeving.

Inlichtingen

0711. De **uitwisseling** van informatie en inlichtingen tussen de verschillende delen van een gezamenlijke formatie is iets dat zorgvuldig moet worden gecoördineerd. De commandant kan hiervoor een speciale organisatiestructuur ontwikkelen. Deze moet als centraal punt de contacten met alle externe en interne verzamelorganen onderhouden. Speciale aandacht moet de commandant besteden aan het realiseren van een gezamenlijk doelopsporingsprocedure.

Manoeuvre

0712. De uit te voeren operatie moet zo mogelijk worden geoefend. Dit kan door een kleinschalige kaartoefening, een computer ondersteunde, of een daadwerkelijke oefening waarin alle procedures en aspecten in voldoende mate aan de orde komen. De commandant moet lessen uit recente soortgelijke operaties voortdurend gebruiken om zijn huidige procedures te toetsen.

Vuursteun

0713. De **vuursteuncoördinatie en -synchronisatie** is ook bij gezamenlijke operaties de sleutel voor de effectieve uitvoering van de vuursteun. De commandant moet zijn staf zodanig organiseren dat het vuursteuncoördinatiecentrum in staat is om de vuursteunmiddelen van de verschillende krijgsmachtdelen te coördineren en te synchroniseren: veldartillerie, luchtsteun en scheepsgeschut. Hiermee bereikt de commandant dat tijdig vuur kan worden uitgebracht op een doel met het daarvoor meest geëigende vuursteunmiddel. Verder vormt deze wijze van coördinatie een noodzakelijke maatregel om fratricide tegen te gaan. Een van de belangrijkste maatregelen is het tijdig melden van wederzijdse mogelijkheden en beperkingen, als ook de vereiste procedures.

Bescherming

0714. **Overlevingsvermogen** van een gezamenlijke formatie is van het grootste belang. Het realiseren van gemeenschappelijke afspraken en procedures om dit te verzekeren, heeft hoge prioriteit. De bescherming van personeel en materieel moet leiden tot een zo klein mogelijke en evenwichtige slijtage. Excessieve verliezen bij een van de deelnemende contingenten kan verstrekende politieke gevolgen hebben. Bijzondere aandacht moet de commandant daarom besteden aan:

- operationele veiligheid
- identificatie- en herkenningprocedures
- misleiding

0715. De beschikbare **luchtverdediging** moet gecoördineerd worden ingezet om deze eenheden zo effectief mogelijk te ontplooien in een uitgebalanceerde mix van kanon- en raketsystemen. Er moeten daarnaast procedure afspraken vastgelegd worden om overkill te voorkomen en de veiligheid van eigen helikopters en vliegtuigen te garanderen. De tactische commandant gebruikt zijn middelen in eerste instantie ter beveiliging van zijn gehele formatie. Ook op het gebied van airspace control moet de commandant eventueel aanvullende maatregelen nemen.

Verzorging

0716. Op het tactische niveau van gezamenlijke operaties omvat de gevechtsverzorgingssteun de mogelijkheden om de operatie met de organieke tactische verzorgingsteunmiddelen uit te voeren. Op dit niveau moeten de essentiële functies van bevoorrading, transport, onderhoud, geneeskundige steun en personeel de commandant in staat stellen zijn opdracht uit te voeren. Goede gevechtsverzorging regelt de juiste steun op de juiste tijd en de juiste plaats. De link met en de wijze van uitvoeren van de nationale logistieke ondersteuning moet voor de inzet van de formatie in detail geregeld zijn.

Sectie 3 - Multinationale operaties

0717. De Koninklijke Landmacht voert operaties in beginsel uit als **multinationale operaties**. Een multinationaal verband kan reeds aanwezig zijn op basis van een eerder gesloten verdrag of op ad-hocbasis worden samengesteld.

Multinationale samenwerking in de praktijk
Foto: Mediacentrum KL

0718. Multinationaal optreden is veelal gebaseerd op **politieke overwegingen**. Hierdoor worden immers de politieke en militaire risico's gespreid over meerdere landen. Ook is multinationaal optreden vaak noodzakelijk om voldoende troepen bijeen te vergaren teneinde bij te dragen aan de oplossing van een conflict. Multinationaal optreden is in voorbereiding en uitvoering ingewikkelder dan nationaal optreden. De

aan een troepenmacht deelnemende eenheden kennen verschillende culturen, verschillende doctrines en procedures, een verschillende uitrusting en vaak een van elkaar afwijkende terminologie. Gelijksortige eenheden van verschillende landen kennen verschillende capaciteiten, door een andere organisatie of een afwijkend trainingsniveau. Binnen de NAVO bestaat het streven deze verschillen te minimaliseren en op die manier tot inter-operabiliteit te komen. Door uiteenlopende culturele achtergronden zal er echter altijd een verschil blijven. Het is van groot belang in een multinationaal verband deze culturele verschillen te begrijpen en er rekening mee te houden. Om deze reden moeten commandanten en staven intensief opgeleid en getraind worden voor het optreden met strijdkrachten van andere landen.

o719. Van de **grondbeginselen van het gevecht** zijn er voor multinationale operaties twee van uitzonderlijk belang. Dat zijn de grondbeginselen 'doelgerichtheid' en 'eenheid van inspanning'.

- a. Een commandant van een multinationale operatie moet extra aandacht besteden aan **doelgerichtheid**: duidelijk omschreven en door allen goed te begrijpen gemeenschappelijke doelen, die bijdragen aan de gewenste eindsituatie. De politieke redenen waarom de verschillende landen een bijdrage aan de operatie hebben geleverd zijn vaak verschillend. Daarnaast kan de motivatie om aan de operatie deel te nemen gedurende de operatie veranderen. Verschillende nationale belangen spelen hierbij - vaak niet expliciet - een rol. De commandant moet zich bewust zijn van en rekening houden met de nationale politieke belangen. Vervolgens moet de commandant een duidelijk, ondubbelzinnig geformuleerd, goed en werkbaar doel voor de operatie formuleren. Hij maakt een plan om dit doel te bereiken, waarbij hij rekening houdt met eventuele nationale gevoeligheden.
- b. Een succesvolle multinationale operatie vereist dat een commandant tenminste **eenheid van inspanning** realiseert. Elk van de deelnemende landen moet de commandant daarvoor voldoende bevoegdheden geven. Deze bevoegdheden zijn zelden absoluut te noemen. Het bereiken en behouden van consensus door de commandant is dan ook van vitaal belang voor het slagen van de operatie.

o720. Naast de normale **factoren van invloed** op een operatie zijn bij multinationale operaties nog een aantal factoren van invloed relevant, die vaak moeilijk herkenbaar en niet direct tastbaar zijn. Behalve factoren als taal en liaison zijn dat minder grijpbare factoren, die het succes van een operatie niet kunnen garanderen, maar het slagen ervan wel dichterbij kunnen brengen. Dit zijn de volgende aspecten.

- Het tot stand komen van een directe, goede, persoonlijke **onderlinge verstandhouding** tussen de verschillende nationale commandanten in een multinationale operatie, is iets wat alleen door goede contacten kan ontstaan. Een goede analyse en begrip van het karakter, de persoonlijkheid, de capaciteiten, ambities, persoonlijke en professionele gewoontes van de commandanten binnen een multinationale operatie, zijn voor de commandant van deze operatie van groot belang. Hiermee kan hij het respect en het vertrouwen winnen van zijn ondercommandanten. Daarnaast zal hij in staat moeten zijn compromissen aan te gaan om dit te bereiken. Een goede onderlinge verstandhouding tussen de commandanten op verschillende niveaus resulteert in succesvol teamwork van hun staven en ondercommandanten. Dit alles bevordert de eenheid van inspanning.
- **Wederzijds respect** tussen commandanten is essentieel. Alle betrokken commandanten moeten zich gelijkwaardig voelen, ongeacht de aard en de omvang van hun directe bijdrage aan de multinationale operatie. Begrip en consideratie voor de wederzijdse ideeën verstevigt de onderlinge relatie. Dit vereist respect voor de culturele achtergrond, religie, waarden, normen en gebruiken van de andere commandant.
- Elk van de deelnemende landen heeft een eigen **culturele identiteit**. Commandanten moeten de capaciteiten van de partners goed leren kennen om daarvan op de juiste wijze gebruik te maken. Deze capaciteiten zijn gebaseerd op aspecten als nationale aspiraties, politieke richtlijnen en beperkingen voor het nationale contingent, doctrine, organisatie, geweldsinstructies, uitrusting en materieel, religie, gebruiken en geschiedenis.
- De partners moeten betrokken worden in de **planning** van de operatie en zij moeten invloed kunnen uitoefenen op het verdelen van taken en het formuleren van opdrachten. Hierbij kunnen aspecten als de politieke consequenties voor de multinationale operatie in het geval van hoge verliezen bij een partner, afgewogen moeten worden tegen praktische militaire oplossingen.
- Multinationale staven zijn vaak omvangrijk, al is het maar omdat alle vertegenwoordigde landen op het juiste niveau en naar evenredigheid functionarissen willen zien geplaatst. Het gevolg hiervan is dat de **besluitvorming** vaak trager verloopt dan in puur nationale staven. De gevolgen kunnen worden beperkt door goede standaard operationele procedures uit te werken en deze te beoefenen.

0721. Het optreden op **tactisch niveau** vereist doorgaans een meer gedetailleerde aanpak in vergelijking met de daarboven gelegen niveaus. De commandant op het tactische niveau moet immers vele praktische zaken regelen met de commandanten van aanleunende, ondersteunen-

de en onder enigerlei vorm van bevel of controle gestelde, toegevoegde eenheden. Daarvoor is het nodig verschillen op het gebied van tactisch optreden en standaard operationele procedures op te heffen.

Functies van militair optreden

Commandovoering

0722. De **commandostructuur** is voor de tactische commandant veelal een gegeven. Deze structuur is opgelegd door of een hogere militaire autoriteit of een resultante van de politieke besluitvorming. Desondanks moet de tactische commandant de flexibiliteit behouden om zijn commandostructuur aan te passen. In ieder geval moeten eenheid van inspanning en coördinatie zijn verzekerd. Indien het door de veelheid van verschillende nationale aanwijzingen, niet mogelijk is om eenhoofdige leiding te realiseren, kan de commandant een gezamenlijk operatiecentrum vormen, van waaruit hij zijn multinationale eenheden leidt. Dit vereist naast personele en materiële middelen, ook een taalkundige vaardigheid van de staf van dit operatiecentrum.

0723. De **commandorelaties** moeten ondubbelzinnig zijn vastgelegd. Daarbij moet men zich realiseren dat deze begrippen door verschillende landen vaak anders worden geïnterpreteerd. Het is noodzakelijk vast te leggen welke bevoegdheden een commandant zijn gegeven. Ook de relaties tussen de gezamenlijke troepencommandant, zijn verschillende nationale contingentscommandanten en hun respectievelijke politieke leiding, moeten worden vastgelegd. Belangrijk hierbij is welke - door de politieke leiding vastgestelde - bevoegdheden de gezamenlijke troepencommandant krijgt overgedragen van de nationale bevelslijn.

0724. De keuze van **één enkele taal** voor de commandovoering van de formatie is noodzakelijk. Hierbij moet het gebruik van afkortingen of nationaal jargon worden tegengegaan. Daarnaast bevordert de commandant een effectieve communicatie door de volgende aspecten aandacht te geven.

- grootschalig gebruik van tolken op zo mogelijk alle tactische niveaus en voor alle aspecten van het optreden
- gebruik van woordenlijsten voor militaire en andere begrippen
- beoefenen van procedures en manoeuvres in het operatiegebied
- gebruik van radio-apparatuur en andere elektronische communicatiemiddelen waarvan de inter-operabiliteit en compatibiliteit zijn verzekerd

De tolkfunctie mag in principe nooit worden gecombineerd met de liaisonfunctie.

0725. Het kan noodzakelijk zijn om een of meerdere specifieke **coördinatiecentra** al dan niet permanent in te stellen. Voorbeelden hiervan zijn de volgende:

- een militair operatie- en coördinatiecentrum
- een civiel-militair operatie- en coördinatiecentrum
- liaisonofficieren of liaisonteams

De inzet van liaisonofficieren of liaisonteams is in multinationale operaties, vooral met niet-NAVO-partners, essentieel om in korte tijd een goed commandovoeringssysteem op te zetten. Bij multinationale operaties heeft het uitbrengen van wederzijdse liaison de voorkeur.

0726. De **wettelijk status** in de zin van de Nederlandse militaire (straf)wetgeving en de **wettelijke bevoegdheid** van een buitenlandse commandant om Nederlandse eenheden te commanderen moet tevoren ondubbelzinnig zijn vastgelegd. Ook moeten hierbij duidelijke afspraken worden gemaakt over eventueel ondersteunend (civiel) personeel.

0727. Binnen een multinationale staf is het noodzakelijk eenheid van opvatting te hebben over te volgen **besluitvormings- en bevelvoeringsprocedures**. De chef van de staf speelt een grote rol om deze eenheid van opvatting te realiseren. Ook hier geldt dat standaard operationele procedures in positieve zin bijdragen aan de eenheid van opvatting, zeker wanneer personeel regelmatig wordt afgelost.

Inlichtingen

0728. Het open uitwisselen van informatie is veelal moeilijk en moeilijk. De commandant moet in ieder geval zeker maken dat alle, voor het slagen van de operatie, **essentiële inlichtingen** voor allen beschikbaar zijn. Hiervoor kan het nodig zijn om speciale verzoeken te richten aan nationale regeringen om medewerking te verlenen, bijvoorbeeld om inlichtingen, verkregen door satellieten te mogen gebruiken. Daarnaast is het gebruik maken van eerder opgedane ervaring in een regio, aanwezig bij een van de deelnemers aan de operatie, een bron van informatie. De lokale bevolking kan daarbij aanvullende informatie leveren. Goed opgeleide liaisonteams zijn dan ook essentieel. De commandant van een multinationale operatie moet gebruik maken van zoveel mogelijk beschikbare nationale middelen binnen zijn formatie om de vereiste inlichtingen te verwerven.

Manoeuvre

0729. De commandant van een multinationale operatie moet de militaire capaciteiten van de verschillende nationaliteiten goed in ogen-schouw nemen bij het vaststellen van zijn manoeuvre. Verschillen in doctrine en materieel bemoeilijken al dan niet een bepaalde operatie. De contingentscommandant benut de sterke punten van de verschillende nationale contingenten. Een juist gebruik van de capaciteiten en mogelijkheden van elk van de nationale contingenten moet de sterke punten daarvan uitbuiten en zwakke punten compenseren. Als de verschillende eenheden en nationaliteiten nog niet eerder met elkaar hebben opgetreden, dienen vooraf procedures op elkaar te worden afgestemd. Bovendien is het noodzakelijk te voorzien in aanvullende trainingen om procedures te beoefenen.

Vuursteun

0730. Binnen een multinationale operatie zullen meer en andersoortige wapensystemen ingezet worden dan bij een nationale operatie. Dit vereist speciale aandacht voor de **coördinatie van de inzet van de vuursteunmiddelen**. De commandant moet zijn staf zodanig organiseren dat het vuursteuncoördinatiecentrum in staat is om alle vuursteunmiddelen van alle nationaliteiten te coördineren en te synchroniseren. Hiermee bereikt de commandant dat tijdig vuur kan worden uitgebracht op een doel met het daarvoor meest geëigende vuursteunmiddel. Verder vormt deze wijze van coördinatie een strikt noodzakelijke maatregel om fratricide tegen te gaan.

Bescherming

0731. Excessieve verliezen bij een van de deelnemende contingenten kan verstreckende politieke gevolgen hebben. Bijzondere aandacht moet de commandant daarom besteden aan:

- operationele veiligheid
- identificatie- en herkenningprocedures
- misleiding

Verzorging

0732. Verzorging is in beginsel een nationale verantwoordelijkheid. Voor multinationale operaties kunnen in de meeste situaties de geldende NAVO procedures als uitgangspunt worden gehanteerd.

Om ervoor te zorgen dat de deelnemende eenheden op het zelfde niveau aan de operatie kunnen blijven deelnemen wordt tevoren door de landen een zogenaamde **instandhoudingsverklaring** overeengekomen. Hierin is vastgelegd welke logistieke inspanning door de deelnemende landen wordt gerealiseerd. Deze verklaring heeft de commandant nodig om de logistieke organisatie te kunnen opbouwen en zijn beleid te kunnen vaststellen op het gebied van bevoorrading, onderhoud en geneeskundige verzorging. In deze verklaring is rekening gehouden met:

- de verwachte duur van de inzet en/of operatie
- het vereiste niveau van inzetbaarheid
- speciale operationele, klimatologische of topografische factoren die invloed hebben op de logistieke ondersteuning en planning
- het verwacht aantal slachtoffers en de verwachte slijtage van materieel

HET OFFENSIEF OVER DE 38^E BREEDTEGRAAD IN KOREA IN 1950

Een Amerikaanse kapitein schreef kort na het begin van de Korea-oorlog (1950-1953) over de aan zijn bevel toevertrouwde Zuidkoreaanse soldaten: *'Late in the morning a lone sniper fired at us, and immediately my ROK's [Republic of Korea Army] went to pieces. Hysterical they lay on the ground with faces pressed to the earth, weapons pointed in the general direction of the enemy, firing wildly, wasting ammunition, completely out of hand'*. De Amerikaanse officier voegde daar nog aan toe: *'And to make matters worse, most Koreans I have observed love to greet the morning sun with a song. This habit did not always fit into our security plan'*. Menig Amerikaan herkende zich op dat moment in deze neerbuigende uitspraken over de Zuidkoreaanse wapenbroeders. Eerst later kregen de Amerikanen een positieve waardering voor de Zuidkoreanen, omdat zij in de loop van de campagne dikwijls bewezen goede soldaten te zijn.

De gevechtvaardigheid van de Zuidkoreaanse soldaat was niet het enige dat de Amerikanen aanvankelijk zorgen baarde. Al snel bleek dat de Zuidkoreaanse regering en het ROK-opperbevel liever hun eigen plan trokken. De Zuidkoreanen vochten in de eerste plaats hun eigen wrede burgeroorlog uit. De Veiligheidsraad van de VN wilde het sinds 1945 verdeelde Korea weer tot één staat smeden. De Amerikaanse Commander in Chief Far East, generaal MacArthur, kreeg daartoe contingenten uit vijftien VN-lidstaten onder zijn bevel. Het Zuidkoreaanse leger leverde ongeveer de helft van deze multinationale strijdmacht. Ook de Zuidkoreanen wilden het land - onder eigen bestuur - verenigen, maar ze doorkruisten deze plannen feitelijk door de Noordkoreaanse krijgsgevangenen en burgers meedogenloos te behandelen en zo hun 'broeders uit het noorden' van zich te vervreemden. Officieren van het Britse contingent beklagden zich bij het VN-opperbevel, toen Zuidkoreaanse militairen zonder pardon honderden 'subversieve elementen' executeerden. 24 (us) Infanteriedivisie rapporteerde over de Zuidkoreaanse strijdmakkers: *'Their ideas of treatment of a fallen foe are diametrically opposed to ours.'* Westerse kranten brachten de Verenigde Naties en de Verenigde Staten in verlegenheid door steeds vaker over Zuidkoreaanse oorlogsmisdaden te berichten. De Amerikanen vroegen de Zuidkoreanen voortaan de nodige discretie te betrachten, maar het kwaad was al geschied. De officiële VN-weergave van de gebeurtenissen, die de strijd tegen Noord-Korea vooral als een bevrijdingsoorlog afschilderde, was nauwelijks geloofwaardig meer.

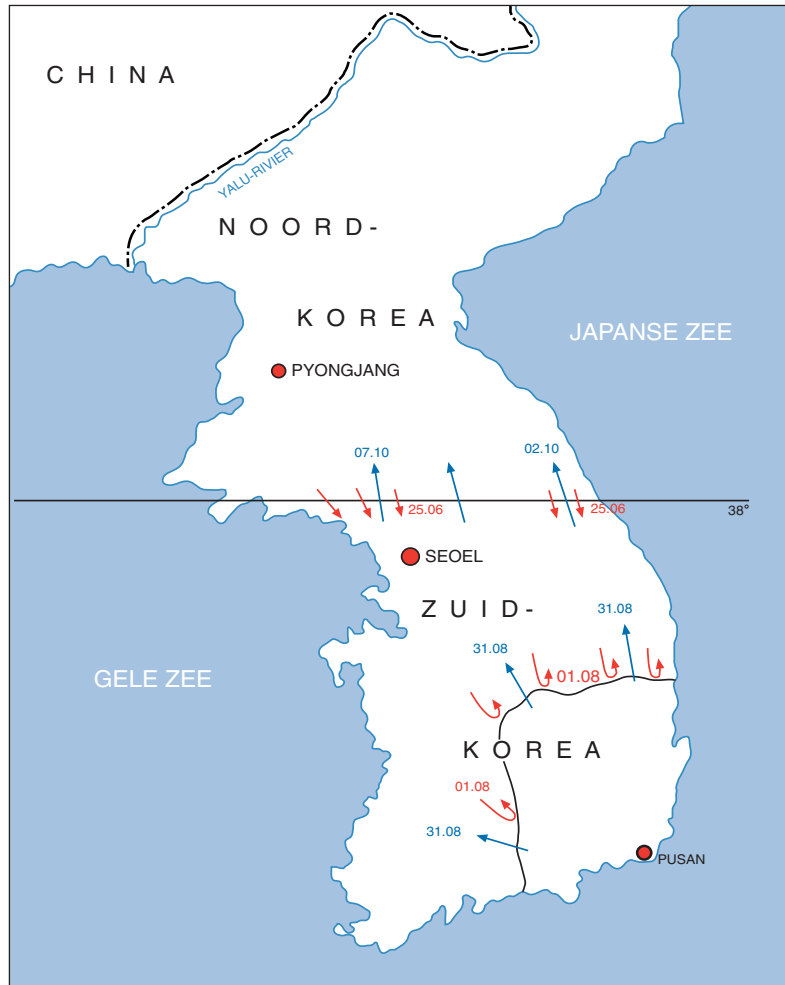
*Een patrouille in het
Koreaanse terrein
(Foto SMG/W.W. Dussel)*

De beperkingen van het multinationale optreden kwamen op een cruciaal moment in de Korea-oorlog bovendrijven. Eind september 1950 wist de VN-coalitie de Noordkoreaanse aanvallers tot de 38e breedtegraad terug te dringen. Langs deze breedtegraad had de vooroorlogse scheidingslijn tussen beide landen gelegen. De vraag speelde nu of de VN-macht haar offensief voorbij de 38e breedtegraad moest voortzetten, desnoods tot aan de grens met communistisch China. Het escalatiegevaar was groot. China en Rusland dreigden onomwonden met interventie; een stap waarop de VS mogelijk met atoomwapens zouden reageren. De Algemene Vergadering van de VN en de Amerikaanse regering gaven generaal MacArthur op 27 september 1950 niettemin toestemming om de 38e breedtegraad te overschrijden. Maar de Zuidkoreaanse regering had voordien al duidelijk gemaakt dat haar eigen strijdkrachten desnoods in hun eentje heel Noord-Korea zouden veroveren. Doel zou de grensrivier Jalo met China zijn. *'We will not allow ourselves to stop'*, benadrukte de Zuidkoreaanse president Syngman Rhee. Zo onmiskenbaar waren de Zuidkoreaanse bedoelingen, dat Amerikaanse correspondenten de gelegenheid hadden tijdig bij het front te arriveren om de eerste van Rhee's troepen over de 38e breedtegraad te zien trekken. De 3 (ROK) Div rukte in hoog tempo langs de kust op naar het noorden. Het was een vreemd spektakel: de Zuidkoreanen jaagden hun wanordelijk terugtrekkende vijand dag en nacht op, te voet of zelfs in burgervoer-

tuigen. 3 Div legde in enkele dagen 150 kilometer af. De divisiestaf had het grootste deel van de opmars geen enkele verbinding met een hoger (Amerikaans) hoofdkwartier. Flankbeveiliging ontbrak al geheel.

Toen ook de andere Zuidkoreaanse divisies de 38e breedtegraad waren overschreden, volgden ook de Amerikanen en de kleinere VN-contingenten. Het offensief verliep zeer voorspoedig, maar het multinationale karakter van de strijd zorgde in de praktijk voor verwarring. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij Sariwon, enkele tientallen kilometers ten zuiden van de Noordkoreaanse hoofdstad Pjongjang: *'There were many times during that wild night in Sariwon when U.N. soldiers thought the North Koreans were South Koreans coming up from the south with the 24 (US) Div, and the North Koreans thought the British were Russians'*, zo beschreef de Amerikaanse militair-historicus Roy Appleman de chaotische situatie. Argelose groepjes soldaten wisselden in het donker bedankjes en sigaretten uit. *'One group of North Koreans greeted a platoon of British Argylls with shouts of "comrade!" and, rushing forward in the dim light, slapped the Scots on the back and gave them the red stars from their caps as souvenirs. The ensuing fight was at very close quarters.'* Eind oktober stonden de eer-

ste Zuidkoreaanse militairen aan de grensrivier Jaloe. Op hetzelfde moment mengde het Chinese Rode Leger zich in de strijd. Versterkt met Mao's troepen drongen de Noord-Koreanen de VN-eenheden terug naar het zuiden, tot de frontlijn zich in het voorjaar van 1951 ongeveer langs de 38e breedtegraad stabiliseerde. De wapenstilstandsovereenkomst van Panmoenjon (juli 1953) bevestigde het herstel van de vooroorlogse scheidslijn tussen Noord- en Zuid-Korea.

Bron: Roy E. Appleman, "South to the Naktong, North to the Yalu (June-November 1950)", Serie US Army in the Korean War, Washington D.C., 1961.

8 Operationele planning voor post-conflictoperaties

Sectie 1 - Inleiding

o801. Dit hoofdstuk beschrijft de grondslagen voor de planning, voorbereiding en overgang van een gevechtsoperatie naar een post-conflictoperatie. **Post-conflictoperaties** zijn operaties die direct volgen op een succesvolle eigen gevechtsoperatie en zijn gericht op het uiteindelijk realiseren van de door de politieke leiding gewenste strategische eindsituatie. De commandant moet, voor zijn optreden op het tactisch niveau, op de hoogte zijn van het oogmerk van de hogere niveaus, om een post-conflictoperatie op de juiste wijze te kunnen voorbereiden. Een post-conflictoperatie eindigt na het overdragen van de verantwoordelijkheden aan daarvoor aangewezen civiele instanties.

o802. **Het einde van een gewapend conflict** is niet altijd exact vast te stellen. De overgang van de oorlogstoestand naar de vrede-toestand verloopt soms zeer geleidelijk. Een gewapend conflict kan op de volgende wijzen worden geschorst of beëindigd.

- a. vredesverdrag
- b. staakt-het-vuren
- c. algemene wapenstilstand
- d. capitulatie

o803. De meest duidelijke manier om een oorlogstoestand te beëindigen is het sluiten van een **vredesverdrag**.

o804. Een **staakt-het-vuren** schorst slechts tijdelijk, plaatselijk en bovendien op een bepaald niveau het gewapend optreden in een conflict. Het kan zowel eenzijdig worden afgekondigd als door meerdere partijen worden overeengekomen, veelal met een specifieke bedoeling, zoals het bergen van gewonden of het evacueren van burgers.

o805. Een moderne wijze van beëindigen van de oorlogstoestand is de **algemene wapenstilstand** van onbepaalde duur, die daarna in de praktijk wordt uitgelegd als een definitieve beëindiging van de oorlogstoestand. Een algemene wapenstilstand beëindigt de gevechtshandelingen

weliswaar overall, maar kan wel betrekking hebben op bijvoorbeeld alleen de landstrijdkrachten. Onder beëindiging van de gevechtshandelingen wordt verstaan: het niet meer gebruiken van wapens. Wil men meer, dan moet dat uitdrukkelijk worden overeengekomen. Het doel van een algemene wapenstilstand is gewoonlijk om gelegenheid te scheppen voor onderhandelingen die tot vrede kunnen leiden. Hoewel een wapenstilstand dus formeel geen einde aan een oorlog maakt, wordt dit begrip vanuit de internationale rechtsontwikkeling wel als zodanig beschouwd.

0806. In het volkenrecht is een **capitulatie** een overeenkomst tussen commandanten van strijdende partijen, waarbij voorwaarden worden vastgesteld waaronder een troepenmacht het gewapend verzet zal staken. Elke capitulatie - ook de onvoorwaardelijke - dient bepalingen te bevatten omtrent het tijdstip van inwerkingtreding en omtrent het gebied en de eenheden waarvoor zij geldt. De capitulerende eenheden moeten toelaten dat het tevoren door hen beheerste gebied door de tegenpartij wordt bezet.

0807. De uitvoering van post-conflictoperaties vertoont overeenkomsten met vredesondersteunende operaties, zoals deze zijn beschreven in Landmacht Doctrinepublicatie deel III (Vredesoperaties). Dit hoofdstuk beschrijft de specifieke vereisten, waarmee een commandant rekening moet houden bij de planning, de voorbereiding en de **overgang van een gevechtsoperatie naar een post-conflictoperatie**. De post-conflictoperatie wordt doorgaans gevolgd door de terugkeer naar de vredeslocatie, die deel uitmaakt van de afrondingsfase. Deze afrondingsfase wordt in dit hoofdstuk verder niet beschreven, maar is beschreven in Landmacht Doctrinepublicatie deel I, hoofdstuk 10 (Nationale verantwoordelijkheden) en Landmacht Doctrinepublicatie deel IV (Nationale en Koninkrijkstaken).

Sectie 2 - Kenmerken

0808. Een post-conflictoperatie bestaat uit **twee verschillende delen**:

- a. een overgangsoperatie
- b. een vervolgooperatie

0809. De **overgangsoperatie** omvat activiteiten, die aan de ene kant gericht zijn op het handhaven van de veiligheid van de eigen troepen, het voorbereiden op en het opnieuw ontplooien van de troepen en tenslotte op het waarborgen van de overname van de verantwoordelijkheden door civiele instanties en het eventueel beveiligen van deze instanties. Aan de andere kant zijn het activiteiten gericht op het herstellen van de

openbare orde en van de civiele infrastructuur, alsook op het minimaliseren van de gevolgen van de recent beëindigde gevechtsoperatie.

o810. Het karakter van de **vervolgoperatie** is afhankelijk van de eindsituatie van de gevechtsoperatie en de politiek gewenste eindsituatie. Dit betekent dat er twee opties voor een vervolgoperatie aanwezig zijn:

- a. overdragen van taken aan de civiele autoriteiten, waarbij de militaire middelen een eventueel vredesondersteunende taak krijgen toebedeeld
- b. optreden als bezettingsmacht

o811. Na het beëindigen van de gevechten of het van kracht worden van een wapenstilstand, moet de gevechtsoperatie **soepel kunnen overgaan** in een post-conflictoperatie. Gedurende deze overgang kunnen mogelijk plaatselijk en tijdelijk nog gevechten plaatsvinden om de gewenste militaire eindsituatie te bereiken.

o812. Al bij de eerste voorbereiding van een gevechtsoperatie moet de operationele commandant, tezamen met de politieke leiding, zich richten op het uiteindelijk realiseren van de strategische eindsituatie, het uitvoeren van post-conflictoperaties en de uiteindelijke overgang naar een blijvende vrede. Tijdige beslissingen over de in te zetten en de eventueel te mobiliseren eenheden en hun plaats in de totale gevechtsoperatie vormen belangrijke gegevens voor de operaties aan het einde van de gevechten. Van bijzonder belang is het anticiperen op de gevolgen van de gevechtsoperatie, om zo de overgang van een gevechtsoperatie naar een post-conflictsituatie te vereenvoudigen.

o813. De commandant moet - indien mogelijk - voor de uitvoering van een post-conflictoperatie **niet dezelfde eenheden** inzetten als tijdens de gevechtsoperatie. Voor het personeel zal het immers een grote mentale omschakeling betekenen samen te werken met de aanvankelijke vijand. Was het oogmerk in eerste instantie nog het vernietigen van zijn gevechtskracht en militair vermogen, nu ligt de nadruk op bijvoorbeeld herstel van de openbare orde, (weder)opbouw van zijn infrastructuur en andere taken die het rechtstreekse gevolg zijn van de recent beëindigde gevechtsoperaties. Andersom zullen de eigen troepen, die zich in de ogen van de plaatselijke bevolking en strijdende groeperingen vijandig hebben gedragen, niet meteen als onpartijdig worden beschouwd. De voor de post-conflictoperatie ingezette eenheden moeten geïnstrueerd en getraind zijn in het werken met strikte geweldsinstructies. Ook moeten zij de noodzaak inzien om begrip te hebben voor de omstandigheden van de lokale bevolking. Deze eenheden moeten in al hun handelen strikt onpartijdig optreden.

o814. Post-conflictooperaties stellen specifieke eisen aan commandanten op alle niveaus. Ook op lagere tactische niveaus kan een beroep worden gedaan om met de ter beschikking staande middelen voor gevechtsoperaties andere taken uit te voeren, zoals het verlenen van humanitaire noodhulp of het handhaven van de openbare orde. Commandanten moeten samenwerken met civiele autoriteiten, internationale organisaties en niet-gouvernementele hulporganisaties om een soepel herstel van de vrede mogelijk te maken.

o815. Bij het uitvoeren van post-conflictooperaties zijn onder meer de volgende taken te onderkennen:

- beveiligingsopdrachten
- herstellen en handhaven van de openbare orde en veiligheid in samenwerking met eventuele civiele autoriteiten; een en ander binnen het kader van de van toepassing zijnde overeenkomsten
- zeker stellen van de eerste levensbehoeften van de lokale bevolking
- herstellen van vliegvelden, havens en wegen
- helpen bij de terugkeer en opvang van de verdreven of geëvacueerde burgerbevolking (transport en registratie)
- samenwerken met civiele autoriteiten, internationale organisaties en niet-gouvernementele hulporganisaties
- registreren, geneeskundig verzorgen, administratief afhandelen en begeleiden van de terugkeer van krijgsgevangenen
- verlenen van medische noodhulp en assistentie bij het herstel van de medische voorzieningen
- markeren of ruimen van gevaarlijk oorlogsmateriaal, explosieven en mijnen
- beëindigen van lokale grensgeschillen en uitgeven van aangepaste kaarten
- voorbereiden van de overdracht van verantwoordelijkheden aan een nader aan te wijzen eenheid of civiele instantie

o816. Het opnieuw oplaaieren van de vijandelijkheden kan een post-conflictooperatie verstoren. De commandant moet daarom maatregelen treffen om zijn eenheid zo snel mogelijk te laten recupereren van de gevechtsoperatie. Hij moet daarbij aandacht besteden aan de voortgezette training van zijn eenheid. Ook moet hij een eventualiteitenplanning uitvoeren om zich voor te bereiden op het indammen van opnieuw oplaaierende gevechten. Het beschermen van de eigen eenheid is hierbij van vitaal belang, om te voorkomen dat kwaadwillende individuen of restanten van vijandelijke eenheden de eigen eenheid of de post-conflictooperatie schade kunnen toebrengen.

Sectie 3 - Planning

o817. Bij de **planning** van een post-conflictoperatie moet de commandant met de volgende stappen rekening houden:

- overgaan van een gevechts- naar een post-conflictoperatie
- eventueel uitvoeren van een vervolgooperatie
- overdragen van taken en bevoegdheden aan civiele organisaties

De planning van deze stappen is een integraal deel van de operationele planning voor aanvang van de gevechtsoperatie. Het doel is het waarborgen van een soepele overgang naar de beoogde eindsituatie. Na het beëindigen van de gevechten moet hij er voor zorgen dat bij niet-combattanten het reeds ontstane leed zoveel mogelijk wordt verzacht en er geen extra schade ontstaat. Het omvat het synchroniseren van alle relevante activiteiten en vlotte overdracht van taken en verantwoordelijkheden aan de civiele instanties.

o818. Als de vervolgooperatie van een post-conflictoperatie het karakter van een vredesondersteunende operatie heeft, moet de commandant, in tegenstelling tot de eerder in deze publicatie beschreven grondbeginselen voor gevechtsoperaties, een aantal andere grondbeginselen hanteren. Deze grondbeginselen zijn ten dele strijdig met de specifieke grondbeginselen voor gevechtsoperaties (beweeglijkheid, offensief handelen en verrassing).

o819. **Bewegingsvrijheid.** Een voldoende mate van bewegingsvrijheid is essentieel voor post-conflictoperaties. Een strijdmacht die zich niet in een operatiegebied vrij kan bewegen om zodoende zijn taken te kunnen uitvoeren, faalt en zal zijn opdracht niet kunnen volbrengen. Routes, bijvoorbeeld, moeten vrij worden gehouden, zelfs als ze niet in gebruik zijn.

o820. **Doorzichtigheid.** In een post-conflictoperatie moet een strijdmacht zich 'openlijk' gaan manifesteren. Het is belangrijk dat een post-conflictoperatie niet verkeerd wordt geïnterpreteerd door de bij het conflict betrokken partijen of door de lokale bevolking. De activiteiten moeten niet vatbaar zijn voor beschuldigingen over het voeren van een verborgen agenda. Maatregelen op het gebied van operationele veiligheid moeten overeenkomen met de gangbare behoefte. Er moet volledig worden duidelijk gemaakt wat het motief en de intenties van de strijdmacht zijn. Elke fout in deze communicatie zal argwaan wekken en de achterdocht voeden, waardoor de ontwikkeling van geloofwaardigheid en vertrouwen kan stagneren. Dit zal de samenwerking en het uitzicht op succesvolle en vroegtijdige beëindiging van de post-conflictoperatie

schaden. Een adequate informatievoorziening aan de lokale bevolking is in dit opzicht van groot belang.

o821. **Minimaal gebruik van geweld.** Het internationale recht voor gewapende conflicten schrijft voor dat geweld slechts proportioneel en bij militaire noodzaak mag worden toegepast. Succes van een post-conflictoperatie vereist slechts een minimum aan (noodzakelijk) geweld. Deze eis beperkt waar, wanneer en in welke mate een strijdmacht nog geweld gebruikt. Ook het bereiken van een lange termijn succes bij post-conflictoperaties hangt af van beheerst en proportioneel gebruik van geweld. Een tactisch succes als resultaat van het gebruik van geweld kan op de lange termijn tot een mislukking leiden. Het beginsel ‘minimaal gebruik van geweld’ mag niet worden uitgelegd als géén gebruik van geweld. Als de situatie dat vereist, mag de commandant besluiten opnieuw geweld te gebruiken.

o822. **Wederzijds respect** moet niet alleen bestaan tussen de militaire en civiele contingents van de multinationale strijdmacht, maar ook tussen hen en de leiders en troepen van de conflicterende partij(en). Vooroordelen, chauvinisme en niet voldoende rekening houden met gevoeligheden, kunnen leiden tot het verlies van wederzijds respect en kunnen op langere termijn de vooruitzichten voor het succesvol beëindigen van de post-conflictoperatie schaden. Het is daarom nodig rekening te houden met wetten, geloof, gebruiken en cultuur, zowel van de verschillende eigen civiele en militaire contingents als die van de conflicterende partijen en lokale bevolking.

o823. **Optreden als bezettingsmacht.** De in dit hoofdstuk beschreven post-conflictoperaties kunnen een ruimer en breder karakter krijgen, als de eenheden van de Koninklijke Landmacht optreden in een situatie, waarin zij - op basis van het geldende humanitair oorlogsrecht - kunnen worden aangemerkt als bezettingsmacht in vijandelijk gebied. In die situatie moeten zij de verantwoordelijkheid over het civiele bestuur op zich kunnen nemen, vanaf het moment dat zij het gebied betreden. Bij de voorbereiding van de gevechtsoperatie moet dit aspect integraal in de operationele planning worden meegenomen, omdat in het Landoorlogsrecht bijzondere bepalingen zijn opgenomen ten aanzien van de rechten en plichten van de (Nederlandse) nationale commandant. Ook reeds tijdens het conflict, terwijl de gevechtsoperaties nog gaande zijn, is het mogelijk dat dit bezettingsrecht wordt geactiveerd. Te denken valt daarbij aan het handhaven van de openbare rust en orde in een achtergebied in het kader van de eigen veiligheid, of aan een situatie waarin een eenheid voor langere tijd in een verzamelgebied verblijft. De grondslagen voor het optreden als bezettingsmacht zijn vastgelegd in de volgende documenten.

- a. **Landoorlogsreglement van 1907.** Dit reglement bepaalt dat de bezetter verplicht is alle maatregelen te nemen die in zijn vermogen liggen om de openbare orde en het openbare leven te herstellen en te handhaven. Deze maatregelen dienen, behoudens volstrekte verhindering, genomen te worden met eerbiediging van de landswetten. De maatregelen mogen niet verder in het leven van het bezette gebied ingrijpen dan nodig is voor de bezetting.
- b. **Vierde Verdrag van Genève van 1949.** Dit verdrag beschermt degenen die in geval van een conflict of bezetting zich in de macht bevinden van een bij het conflict betrokken partij, of van een bezettende mogendheid van welke zij geen onderdanen zijn. Het verdrag behelst onder meer de bescherming van de bevolking tegen oorlogsgevolgen, de status en behandeling van alle beschermde personen, regelingen inzake de bescherming van inwoners van bezette gebieden.
- c. **Eerste Aanvullende Protocol van 1977 bij de verdragen van Genève.** Dit protocol is een verdere aanvulling en uitbreiding van de bescherming van burgers. In het algemeen geeft dit protocol aan dat steeds een afweging moet worden gemaakt tussen het te behalen militaire voordeel van een actie en het nadeel dat die actie met zich meebrengt voor de burgerbevolking. Deze verplichting geldt ook de bezettingsmacht.

o824. Bij de **overgang van een gevechts- naar een post-conflictoperatie** moet de commandant met de volgende aspecten in het bijzonder rekening houden:

- de veiligheid van de eigen troepen, in het bijzonder direct na het beëindigen van de vijandelijkheden
- het ontwapenen en demobiliseren van de vijandelijke strijdkrachten
- de informatievoorziening naar de lokale bevolking

Het resultaat van deze planning is een **overgangsplan**, dat beschrijft op welke wijze de bij de uitvoering van de gevechtsoperatie betrokken eenheden deze overgang moeten voorbereiden en uitvoeren. Dit plan is gebaseerd op planningsgegevens en de verwachte militaire eindsituatie.

o825. Voor de planning van een eventuele vredesondersteunende operatie moet de commandant de aspecten bezien, zoals die van toepassing zijn voor dit soort optreden en die zijn beschreven in Landmacht Doctrinepublicatie deel III (Vredesoperaties). Bijzondere aspecten die ook in deze situatie extra aandacht van de commandant vereisen en mogelijk extra maatregelen vergen zijn **de bescherming van de eigen eenheden** en het **kunnen blijven uitvoeren van gevechtsoperaties** in het geval van opnieuw oplaaierende gevechten.

o826. Het resultaat van de planning moet een operatieplan zijn, gericht op de **uitvoering van een geplande vredesondersteunende operatie**. Hierin geeft de commandant aan welke troepen hij inzet voor deze operatie en welke hij in reserve houdt. Niet benodigde eenheden keren in principe terug naar de vredeslocatie. Verder zijn in dit plan vastgelegd de noodzakelijke voorbereidingen, de wijze van ontplooiën, de uitvoering van de operatie en de eventuele voorbereidingen voor het beëindigen van de operatie.

o827. Voor de planning van de **overdracht van taken en bevoegdheden aan civiele organisaties** moet de commandant met de volgende aspecten in het bijzonder rekening houden.

- De veiligheid van de eigen troepen moet ook in deze periode de voortdurende aandacht van de commandant houden. Zijn eerste zorg moet zijn en blijven de eigen eenheden weer veilig te laten terugkeren naar de vredeslocatie.
- De commandant moet tijdig kunnen beschikken over informatie van de overnemende instanties met betrekking tot hun positie en organisatie, hun uitrusting en personele omvang. Het verkrijgen van deze informatie kan echter vaak moeizaam verlopen.
- De bevoegdheden van de overnemende civiele instanties moeten goed zijn vastgelegd. Er moeten duidelijke criteria vastgesteld zijn waaraan voldaan moet zijn, voordat deze bevoegdheden mogen worden overgedragen en de militaire eenheden kunnen vertrekken. Voor deze overdracht dient een tijdplan met kritieke momenten en mijlpalen te worden vastgelegd.

o828. Andere aandachtspunten bij de planning van de overgangsoperatie zijn:

- het vastleggen van bevelsverhoudingen
- de uitwisseling of overdracht van inlichtingen of militaire informatie
- het vervolg van eventuele lopende militaire noodhulpoperaties (bijvoorbeeld brugslag en wegherstel)
- communicatie en liaison
- het al dan niet voortgezet worden van operaties van internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties
- de bestemming van de in het gebied aanwezige voorraden
- het beëindigen of voortzetten van bestaande contracten met plaatselijke leveranciers
- het aanbrengen van een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden tussen de overnemende civiele instanties en de vertrekkende militaire eenheden

o829. De overdracht moet op de juiste wijze ondersteund worden door **pers- en publieks- voorlichtingscampagnes**. De commandant moet in deze een pro-actief beleid voeren en ervoor zorgen dat de informatie zowel de eigen troepen en de overnemende civiele instanties, als ook de lokale bevolking tijdig bereikt.

o830. Het resultaat van deze planning is een **operatieplan**, waarin de commandant het gedachte verloop van deze overdracht aan de civiele instanties weergeeft en aangeeft waar en hoe hij zijn eenheden concentreert voor de uitvoering van de terugkeer van de eenheid naar de vredeslocatie: de afrondingsfase van de gehele operatie.

o831. De commandant en zijn staf moeten voortdurend alert reageren op wijzigende factoren, al ruim voor de aanvang van de post-conflictoperatie. In die planningsfase moet de commandant het operationele besluitvormingsproces ook voor deze opdracht uitvoeren en daarbij in ieder geval het volgende in overweging nemen:

- voortdurend bijstellen en verfijnen van de opdracht en de analyse
- samenstellen van de noodzakelijke eenheden en deze eenheden oefenen voor hun taken
- voorbereiden en opzetten van de logistieke ondersteuning
- voorbereiden en opzetten van de bevelsstructuur
- voorbereiden van de integratie van alle beschikbare en benodigde middelen, afkomstig van coalitiepartners of bondgenoten en civiele instanties

Sectie 4 - Uitvoering

o832. De uitvoering van post-conflictoperaties is beschreven in de Landmacht Doctrinepublicatie deel III (Vredesoperaties).

Sectie 5 - Functies van militair optreden

Commandovoering

o833. Bij de planning en de voorbereiding van een post-conflictoperatie speelt de stafsectie G5/S5 (CJ9), belast met het uitvoeren van civiel-militaire operaties, een belangrijke rol. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de overige stafsecties. Daarnaast werkt de sectie G5/S5 nauw samen met onder meer juridische adviseurs, de pers en de militaire geestelijke verzorging. Ook liaisons van civiele instanties en diplomatieke vertegenwoordigers kunnen in dit proces de commandant adviseren.

o834. De organieke commandostructuur van de eenheid moet bij de uitvoering van een post-conflictoperatie zoveel mogelijk gehandhaafd

blijven. Een commandant kan beslissen een zogenaamd civiel-militair operatiecentrum (*civil-military operations centre, CMOC*) in te stellen. In dit civiel-militair operatiecentrum kunnen alle militaire activiteiten met civiele instanties, internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties op elkaar worden afgestemd. Met name de laatste kunnen daarbij doelstellingen hebben die niet overeenkomen met die van de overige coördinatiepartners.

o835. **De reorganisatie van de gebieden van verantwoordelijkheid van de eenheden** verdient speciale aandacht. Na het voltooiën van de gevechtsoperatie vindt immers een overgang plaats van een gevechtsorganisatie naar een gebiedsorganisatie. Bij het vaststellen van de grenzen van deze gebieden moet de commandant zoveel mogelijk rekening houden met de voor het conflict aanwezige civiele structuur. Hij kiest zijn grenzen bij voorkeur identiek aan gemeente- of andere grenzen. De zo afgebakende gebieden kunnen aanzienlijk groter zijn dan de vakken tijdens de uitgevoerde gevechtsoperatie. Indien mogelijk kiest de commandant een locatie voor zijn commandopost in de onmiddellijke omgeving van de belangrijkste lokale politieke instanties. Dit vereenvoudigt de onderlinge communicatie en is van groot belang bij het bedwingen van weer oplaaiende conflicten.

o836. Post-conflictoperaties spelen zich altijd in **internationaal verband** af. De voertaal tussen de diverse deelnemers aan de operatie en de internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties zal veelal niet de eigen moedertaal zijn. Behalve verschillen in nationaliteit en taal kenmerken deze operaties zich door de deelname van organisaties met verschillende disciplines op het gebied van hulpverlening. In verband met de afstemming op deze (civiele) instanties is het noodzakelijk dat militaire plannen ook voor niet-militairen leesbaar en begrijpelijk zijn. De plannen voor de uitvoering van de gehele post-conflictoperatie dienen dan ook op een eenvoudige en duidelijk leesbare wijze te zijn opgesteld. Militaire afkortingen en jargon moeten zoveel mogelijk worden vermeden, of anders worden toegelicht. Het is voor een goede communicatie tussen de eigen eenheid en alle andere bij de operatie betrokken partijen dan ook van cruciaal belang te beschikken over tolken en vertalers.

Inlichtingen

o837. Het **verwerven van inlichtingen** blijft ook in post-conflictoperaties een voortdurende activiteit. Daarnaast moet de commandant, om de post-conflictoperatie te kunnen uitvoeren, over inlichtingen beschikken die de juistheid van gedane aannames staven. Op basis hiervan moet hij maatregelen kunnen nemen of zijn plan tijdig kunnen bijstel-

len. Informatiebronnen, die benut kunnen en moeten worden om dit beeld te completeren, zijn ook de diverse civiele instanties en de niet-gouvernementele organisaties. De commandant gebruikt daarnaast al de hem ter beschikking staande middelen, voorzover de situatie tijdens de post-conflictoperatie dat toelaat. De inzet van verkenningshelikopters, speciale eenheden en eventueel elektronische middelen, is vrijwel altijd mogelijk. De uitwisseling van militaire informatie met alle betrokkenen kan het wederzijdse vertrouwen verbeteren en herstellen. De commandant kan hiermee een bijzonder en positief gebaar maken in de richting van alle betrokken civiele instanties. Evenredigheid in de verdeling van informatie onder de betrokken partijen is essentieel.

Manoeuvre

0838. Bij de uitvoering van de post-conflictoperatie ligt het accent van de manoeuvre op de **bescherming en de beveiliging** van de eigen eenheden, zeker in de fase waarin nog niet alle vijandelijke eenheden zijn ontwapend, gedemobiliseerd of zelfs geheel ontbonden. Een kleine mobiele reserve moet het hoofd kunnen bieden aan eventuele oplaaiende verzetshaarden. Deze reserve bestaat voornamelijk uit verkennings- en tankeenheden, pantserinfanterie of luchtmobiele infanterie.

0839. **Tankeenheden** hebben ook in post-conflictoperaties een rol. Primair realiseren zij de benodigde escalatiedominantie. Zij kunnen tactisch belangrijke gebieden versterken en bezetten. Het is mogelijk dat de commandant een tankeenheid als mobiele reserve aanhoudt.

0840. **Verkenningsseenheden** zijn van belang om de commandant te voorzien van inlichtingen uit het gehele gebied van verantwoordelijkheid. De snelheid en beweeglijkheid van deze eenheden maakt ze tevens geschikt voor zeer frequent vlagvertoon in het gehele gebied.

0841. **Infanterie-eenheden** vormen de ruggesgraat van de gehele operatie. De commandant kan de infanterie-eenheden inzetten voor het bezetten van tactisch belangrijke gebieden, het uitvoeren van 'vlagvertoon', het doen van verkenningen en waarnemingen, het bezetten van wegversperringen en controlepunten en het verzamelen van informatie en inlichtingen.

0842. **Gevechtshelikoptereenheden** kunnen uitstekend worden ingezet voor het uitvoeren van verkenningen en waarnemingen. Bovendien dragen zij in hoge mate bij aan het 'vlagvertoon'. In samenwerking met grondgebonden eenheden zal hun rol het best tot zijn recht komen.

o843. **Genie-eenheden** voeren in de post-conflictoperatie in het kader van de functie ‘manoeuvre’ opdrachten uit in het kader van de mobiliteitsverbetering. Dit betreft het ruimen van eigen en vijandelijke hindernissen en mijnenvelden, alsmede het herstel van wegen en bruggen. Dit kan bij de uitvoering van een eventueel volgende vredesondersteunende operatie ten gunste komen van het transport en de distributie van humanitaire hulpvoorraden.

o844. De commandant kan **speciale eenheden** inzetten om verkenningen uit te voeren. Wanneer de teams van deze eenheden de taal van het inzetgebied machtig zijn, of over tolken beschikken, kunnen zij ook worden ingezet als liaisonteam met lokale civiele instanties en (voormalig vijandelijke) militaire eenheden. Op deze wijze kunnen zij de commandant voorzien van essentiële informatie.

o845. **Luchtmobiele eenheden** zijn uitermate geschikt om - ook in een post-conflictoperatie - bewakingstaken uit te voeren. Als deel van een reserve zijn zij in staat om snel te reageren op mogelijke incidenten.

Vuursteun

o846. De inzet van **veldartillerie en luchtsteun** in een post-conflictoperatie is niet noodzakelijk, met uitzondering van een beperkte capaciteit ter ondersteuning van de mobiele reserve. Een mogelijke inzetoptie is het gebruik van lichtgranaten bij de beveiliging van de eigen eenheden. De commandant kan **artillerie- en mortieropsporingsradars** inzetten voor het uitvoeren van bewakingstaken, om schendingen van overeenkomsten vast te stellen. Deze informatie is de basis voor het nemen van beschermingsmaatregelen. Als voor deze eenheden geen organieke taak meer voorzien is, kan de commandant overwegen deze eenheden te laten terugkeren naar de vredeslocatie.

Bescherming

o847. **Genie-eenheden** kunnen zich met eerste prioriteit richten op het creëren van beschermende onderkomens voor de in het gebied verblijvende eenheden en van beschermde opslagplaatsen voor eigen voorraden en aangevoerde hulpgoederen. Deze bescherming is bedoeld om de eigen troepen te vrijwaren van terroristische activiteiten. De voorraden en hulpgoederen moeten worden beschermd tegen diefstal en plundering. Daarnaast moeten genie-eenheden de eigen bevoorrading verzekeren door het uitvoeren van weg- en brugherstel. Het accent ligt hierbij op het openhouden van de eigen aanvoerlijnen.

Daarnaast kunnen genie-eenheden een grote rol spelen bij het herstel van de civiele infrastructuur, het creëren van onderkomens, het uitvoeren van vuilnisafvoer, het herstel van de civiele drinkwater- en elektriciteitsvoorziening. Ook bij het markeren en ruimen van niet-gesprongen munitie kunnen genie-eenheden assisteren.

0848. **Luchtverdedigingen** kunnen mogelijk worden benut om de naleving van een afgekondigd vliegverbod te controleren. Indien gewenst kan de commandant deze eenheden ook inzetten om het gebruik van een deel van het luchtruim boven een bepaald object of gebied te ontzeggen.

Verzorging

0849. Alle verzorgingsprocessen zijn van essentieel belang en spelen een kritieke rol bij de verzorging van de door de voorafgaande gevechtsoperatie gesleten eenheden. Het gebruik van lokaal aanwezige middelen en aanvullende ondersteuning met logistieke middelen vanuit Nederland kan hierbij noodzakelijk zijn.

0850. De **geneeskundige verzorging** van de eigen eenheden aan het einde van de gevechtsoperatie vergt een grote inspanning, ook om de politieke en publieke steun in Nederland te behouden. Kenmerkend is de overgang van een geconcentreerde, op beweging gerichte verzorging naar een verspreide en statische gebiedsverzorging. De uitvoering van de post-conflictoperatie kan van geneeskundige eenheden het maximale vergen, omdat op hen ook een beroep kan worden gedaan voor het uitvoeren van medische noodhulp en het assisteren bij het weer operationeel maken van de lokale medische voorzieningen. De prioriteit ligt echter bij de geneeskundige verzorging van de eigen eenheden. Het is over het algemeen de intentie om de civiele geneeskundige verzorging zo spoedig mogelijk onafhankelijk van militaire steun te maken. Speciale aandacht vergen daarbij het herstel van de openbare gezondheidszorg en het voorkomen van epidemieën. Het lokaliseren van milieurisico's (ontstaan door de gevechtsoperatie) voor de gezondheid van de eigen eenheden, krijgsgevangenen en de lokale bevolking, heeft eveneens een hoge prioriteit.

0851. **Militaire politie** is in post-conflictoperaties primair bestemd voor politieke steunverlening aan militaire eenheden. Het handhaven van de openbare orde is in samenwerking met de lokale politie alleen mogelijk wanneer het mandaat op basis waarvan de operatie wordt uitgevoerd daartoe ruimte biedt. Eventueel kunnen MP-eenheden worden ingezet als schakel tussen militaire en politieke inzet. In dat geval worden zij

belast met de handhaving van de openbare orde in situaties waarin zal moeten worden overgegaan tot een meer robuust politieel optreden, maar waarvoor militaire middelen te zwaar zijn en daardoor een escalerend effect kunnen hebben.

o852. Na beëindiging van de gevechtsacties beslist de commandant welke eenheden het meest geschikt zijn voor het uitvoeren van de post-conflictoperatie. Hierbij spelen niet alleen de uitkomst van het planingsproces, maar ook de kwantiteit en kwaliteit van de eenheden een rol. Het is dus niet vanzelfsprekend dat eenheden, die deel uitmaken van de reserve, de post-conflictoperatie gaan uitvoeren. De commandant dient er echter wel voor te zorgen, dat de voor deze operatie aangewezen eenheden op sterkte worden gebracht. Dit gebeurt niet via wijzigingen in onderbevelstellingen, maar zoveel mogelijk vanuit het **personeelsaanvullingssysteem**.

Begrippen-, woorden- en afkortingenlijst

1. In deze lijst is een aantal in deze publicatie gebruikte begrippen omschreven. Tevens worden daarbij de Engelse (NAVO) en Duitse vertaling en de bijbehorende afkortingen vermeld. De omschrijving van in deze lijst opgenomen begrippen prevaleert boven de omschrijving die in VS 2-7200, Militair woordenboek, 4e druk wordt gegeven.
2. De vertaling van de begrippen is primair gebaseerd op:
AAP-6, NATO *Glossary of Terms and Definitions*, 1995
HDV 100/900, *Führungsbegriffe*, april 1997 (*Entwurf*)
Daarnaast is nog een aantal andere officiële publicaties gebruikt, zoals het Amerikaanse voorschrift FM 100-5, *Operations*, de Britse voorschriften ADP-1, *Operations* en adp-2, *Command* en de Duitse opleidingsinstructie *Truppenführung/Gefecht*.
3. Bij de in de verschillende talen gebruikte begripsomschrijving treden nuanceverschillen op, waardoor een één op één vertaling eigenlijk niet gerechtvaardigd is. Toch is in veel gevallen een woord opgenomen dat de gegeven begripsomschrijving zo dicht mogelijk benadert. Dit is in de tekst aangegeven met (±). Soms wordt het verschil toegelicht. Indien een ‘-’ is opgenomen, geeft dit aan dat er in de officiële publicaties geen equivalente term voorhanden is.

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
aansluitingspunt <i>Een bij voorkeur in het terrein herkenbaar punt op een vakgrens waar neveneenheden hun ontplooiing op elkaar afstemmen.</i>	aslpt	co-ordinating point	-	Anschlusspunkt	AnschlPkt
aanval <i>Het algemene begrip voor de aanduiding van het offensief; het aanvallend gevecht en de aanvallende gevechtsactie.</i>	av	attack	atk	Angriff	Angr
aanval na voorbereiding <i>Een aanval waarbij de vijand wordt aangegrepen met een goed voorbereide en gecoördineerde inzet van manoeuvre en vuursteun. Zie ook gelegenheidsaanval.</i>	-	deliberate attack	-	Angriff nach Vorbereitung	-
aanvallend gevecht <i>De gevechtsvorm waarin vijandelijke strijdkrachten verslagen worden en/of gebied vermeesterd wordt.</i>	av gev	offensive operation	-	Angriff (±)	Angr
aanvalsdoel <i>Een zo mogelijk herkenbaar terreindeel waarvan de vermeestering is opgedragen (terrein-georiënteerd aanvalsdoel) of een vijandelijke eenheid waarvan de vernietiging of ten minste neutralisatie is opgedragen (vijand-georiënteerd aanvalsdoel).</i>	avdoel	objective	obj	Angriffsziel	Obj
aanvalsrichting <i>De algemene richting waarin de manoeuvre naar het aanvalsdoel moet worden uitgevoerd.</i>	avrg	axis of advance	-	Angriffsachse	-
aanvalsvak <i>Een in de breedte door vakgrenzen bepaald gebied waarbinnen een eenheid het aanvallend gevecht voert.</i>	avvak	zone of attack	-	-	-
aanvangspunt <i>Een duidelijk herkenbaar punt waar de verplaatsing van een (mars)colonne begint en de colonnecommandant de (mars)colonne onder bevel krijgt.</i>	apt	start point	SP	Ablaufpunkt	AblPkt
aanvoerlijnen <i>De routes over zee, land en door de lucht, waarlangs de bevoorrading en de aanvoer van versterkingen plaatsvinden vanuit het eigen land naar de gevechtszone.</i>	-	lines of communication	LOC	Verbindungslijnen	-
achtergebied <i>De algemene term voor het gebied achter ingezette troepen.</i>	-	rear area	-	rückwärtige Gebiete	-
achtergebiedsoperatie <i>De operatie, veelal in het achtergebied, gericht op het verzekeren van de eigen vrijheid van handelen.</i>	-	rear operation	-	Operationen im rückwärtigen Gebiet	-
achterhoede <i>Het deel van de troepen, dat tijdens een tactische verplaatsing tot taak heeft de hoofdmacht in de rug te vrijwaren voor (hernieuwd) gevechtscontact.</i>	-	rear guard	-	Nachhut	-
achterste deel van de gevechtszone rückwärtige Kampfzone	-	-	rear combat zone	-	RCZ
achtervolging <i>Een offensieve gevechtshandeling waarbij de vijand die tracht die te ontkomen, wordt aangegrepen om buiten gevecht te stellen.</i>	-	pursuit	-	Verfolgung	-
achterwaartse doorschijding <i>Het in het verdragend of verdedigend gevecht achterwaarts verplaatsen van een eenheid door het gebied van andere eigen troepen die daarbij het gevechtscontact overdragen.</i>	aw doors	rearward passage of lines	-	Aufnahme	Aufn
administrative control <i>Een nader vast te stellen bevoegdheid over eenheden op het gebied van verzorging, zoals personeelsbeheer, personeelszorg, bevoorrading en diensten.</i>	ADMINCON	administrative control	ADMINCON	-	-
afgelastingscriteria <i>Criteria om een luchtlandings-, luchtmobiele of luchtmechaniseerde operatie af te gelasten, nadat deze is ingezet.</i>	-	abort criteria	-	-	-
afgrendelen <i>De al dan niet planmatige inzet van een of meer eenheden om doorgebroken of binnengedrongen vijand de toegang tot een bepaald terreindeel, en daarmee zijn voortgang, te ontzeggen.</i>	-	block (in de nabijoperatie) interdict (in de diepte)	--	abriegeln	abr

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
aflossing	aflo	relief	rel	Ablösung	Ablö
<i>De vervanging van een in gevechtscontact zijnde eenheid door een andere eenheid, al dan niet van dezelfde grootte of samenstelling.</i>					
aflossing door achterwaartse doorschrijding	-	relief by rearward passage of lines	-	Ablösung durch Aufnahme	-
aflossing door voorwaartse doorschrijding	-	relief by forward passage of lines	-	Ablösung durch Angriff	-
aflossing ter plaatse	-	relief in place	rel	Ablösung in der Stellung	-
afwachtingsgebied	afwageb	assembly area (bij rivier-overgang; waiting area)	AA	Verfügungsraum	VfgR
<i>Een gebied waarin (een deel van) gevechtsgereede troepen of beladen voertuigen verblijven in afwachting van het bevel tot uitvoering of voortzetting van de opdracht.</i>					
airspace control	ASC	airspace control	ASC	Luftraumordnung	-
<i>Het geheel van maatregelen en procedures die de operationele effectiviteit vergroten, door het bevorderen van een veilig, efficiënt en flexibel gebruik van het luchtruim boven het gevechtsveld.</i>					
algemene steun	as	general support	GS	-	-
<i>Steunverlening in de vorm van een opdracht aan een eenheid om het hogere bevelschelon waarbij deze eenheid is ingedeeld, in zijn geheel te steunen, zonder wijziging in de bestaande bevelsverhoudingen.</i>					
bescherming	-	force protection	-	-	-
<i>Het geheel van maatregelen gericht op het behoud van het eigen militair vermogen.</i>					
besluitvorming	-	decision making	-	Planung	-
<i>Het planningsproces, waarin het optreden van een eenheid wordt bepaald. Dit geschiedt door een logisch en ordelijk onderzoek van alle factoren die van invloed zijn op de uitvoering van de opdracht.</i>					
bestrijdingsgebied	bestrgeb	engagement area	EA	-	-
<i>Een gebied waarin vijandelijke doelen met geconcentreerd vuur kunnen worden bestreden.</i>					
beveiligen	bev	secure (±)	-	sichern	-
<i>Het nemen van maatregelen ter bescherming van een andere eenheid, gebied of object, met als doel:</i>					
<ul style="list-style-type: none"> • de eenheid, het object of het gebied te vrijwaren voor (verrassend) vijandelijk optreden of de effecten daarvan, spionage, sabotage, subversieve activiteiten en terrorisme. • de commandant tijd en ruimte te verschaffen voor het voorbereiden en uitvoeren van zijn (geplande) tegenmaatregelen. 					
beveiligende strijdmacht	bsm	covering force	CF	-	-
<i>Een deel van een formatie dat voorziet in beveiliging voor het gros van de formatie, door verkenning, aanval, verdediging, vertraging of een combinatie hiervan. Van toepassing in het aanvallend, verdedigend en vertragend gevecht.</i>					
beveiligingslijn	bevlv	-	-	Sicherungslinie	SL
<i>Een lijn waarin beveiligende elementen worden uitgebracht ter beveiliging van een eenheid of object. Deze lijn ligt op een zodanige plaats dat de vijand wordt gedwongen het gevecht aan te gaan.</i>					
bevelvoering	-	command and control (±)	C2	Führung (±)	Fü
<i>Het proces waarmee de commandant, hierbij geassisteerd door zijn staf, de activiteiten van de aan hem toebedeelde en eventueel steunende troepen organiseert.</i>					
bevoorrading	bevo	supply	-	Nachschub	Nsch
<i>Het ontvangen, in voorraad houden, distribueren en ter beschikking stellen van goederen.</i>					
bewaken	bew	monitor, survey (±)	-	überwachen (±)	übW
<i>Het systematisch en onafgebroken toezicht houden op en waarnemen van een gebied, object, personeel of materieel teneinde gegevens te verkrijgen, te waarschuwen of te alarmeren.</i>					

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
bruggenhoofd	-	bridgehead	-	Brückenkopf (alleen voor een rivierovergang)	-
<i>Een terreindeel in vijandelijk of door de vijand bedreigd gebied, dat vermeesterd en bezet moet worden om landingen, een oversteek of een doorbraak mogelijk te maken en tevens voldoende manoeuvreer ruimte biedt voor voortzetting van de operatie.</i>					
CIMIC-activiteiten	-	CIMIC activities	-	-	-
<i>Activiteiten gericht op het verkrijgen van operationele voordelen voor de eenheid, het vergroten van de veiligheid van het eigen personeel en het tot stand brengen van vertrouwen bij de bevolking.</i>					
civil-militair operatiecentrum	CMOC	civil-military operations centre	CMOC	-	-
<i>Een coördinatiecentrum waarin een commandant het optreden van eigen troepen, civiele instanties, internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties coördineert.</i>					
civil-militaire samenwerking	-	civil-military co-operation	CIMIC Zivil-Militärischen Zusammenarbeit		ZMZ
<i>De samenwerking met de nationale civiele en militaire autoriteiten en bevolking van het gebied waar wordt opgetreden. Ook de samenwerking met niet-gouvernementele en/of internationale agentschappen, organisaties en autoriteiten die in dit gebied werkzaam zijn, wordt onder civil-militaire samenwerking geschaard.</i>					
commandant luchtmobiele operatie	-	airmobile force commander	-	-	-
<i>De commandant die de algehele verantwoordelijkheid heeft voor de planning en uitvoering van een luchtmobiele operatie.</i>					
commandant luchtoperatie	-	aviation mission controller	-	-	-
<i>De functionaris die bij een luchtmobiele operatie verantwoordelijk is voor de controle over de luchtcomponent.</i>					
commandopost	cp	command post (NATO en US) headquarters (UK)	CP HQ	Gefechtsstand	GefStd
<i>Een positie te velde van waaruit commandant en staf hun activiteiten ontplooiën.</i>					
commandovoering	cov	command and control (±)	C2	Führung (±)	Fü
<i>Het leiden en besturen van een militaire organisatie om haar doelstelling te realiseren. Commandovoering bestaat uit de elementen besluitvorming, leiding geven en bevelvoering.</i>					
commandovoeringsoperatie	covop	command and control warfare	c2w	-	-
<i>Het gebruik van alle militaire middelen om de capaciteit van de vijandelijke commandovoering te neutraliseren, terwijl gelijktijdig de eigen commandovoeringscapaciteit wordt beschermd.</i>					
commandovoeringssteun	covsteun	-	-	Führungsunterstützung	FU
commandovoeringssysteem	covsys	command and control system	-	Führungssystem	FüSys
<i>Een geïntegreerd systeem, bestaand uit doctrine, procedures, organisatiestructuur, personeel, apparatuur, infrastructuur en communicatiemiddelen, dat tijdens de juiste gegevens beschikbaar stelt aan commandanten op alle niveaus, teneinde hen in staat te stellen hun activiteiten te plannen, te leiden en te controleren.</i>					
consolidatie	-	consolidation	-	-	-
<i>Het organiseren en versterken van een vermeesterd aanvalsdoel.</i>					
contactpunt	cpt	contact point	-	-	-
<i>Een herkenbaar punt in het terrein, waar twee of meer eenheden met elkaar contact maken.</i>					
controlepunt	contrpt	check point	CP	Kontrollpunkt (rivierovergang) Durchlaufpunkt (verplaatsingen) Geländezahlen (overig)	
<i>Een vooraf vastgesteld, herkenbaar punt in het terrein dat dient als hulpmiddel bij de bevelvoering.</i>					

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
coördinatielij	coordin	phase line report line	PL RL	Durchlauflinie Meldelinie	DL ML
<i>Een in het terrein herkenbare lijn die de commandant de gelegenheid biedt verplaatsingen of gevechten/gevechtsacties van zijn ondercommandanten te controleren en op elkaar af te stemmen.</i>					
corridor	-	-	-	Enge	-
<i>Een terreincompartiment lopend in dezelfde richting als de as van de beweging.</i>					
dag D	-	D-Day	-	-	-
<i>De vastgestelde dag waarop een operatie begint.</i>					
defilé	-	-	-	-	-
<i>Een corridor, die onvoldoende ruimte biedt voor volledige ontplooiing.</i>					
demonstratie	-	demonstration	-	Scheinangriff	-
<i>Een aanval of een manoeuvre om de vijand te misleiden, zonder daarbij het gevecht aan te gaan.</i>					
diepe operatie	-	deep operation	-	Operationen in der Tiefe	-
<i>De operatie die diep in vijandelijk gebied wordt uitgevoerd, om de vijandelijke commandovoerings- en voortzettingcapaciteit te beperken, bepaalde middelen te vernietigen of de bewegingen van de vijand te vertragen.</i>					
directe bevoorrading	-	direct delivery	-	Zuführung	-
<i>Bevoorrading waarbij de goederen door de verzorgende eenheid worden afgeleverd bij de ontvangende eenheid.</i>					
directe steun	ds	direct support	DS	Unmittelbare Feuerunterstützung (vuursteun) vorgeschobene Versorgung (gevechtsverzorgingssteun)	UF
<i>De opdracht om een specifiek benoemde formatie of eenheid met voorrang te steunen.</i>					
dispositie	-	disposition	-	Dislozierung	-
<i>De verdeling van middelen in een gebied, aangegeven door de exacte locatie van de naastlagere commandopost en de ontplooiing van de eenheden onder bevel van de naastlagere eenheid.</i>					
doctrine	-	doctrine	-	-	-
<i>De formele uitdrukking van het militaire denken, geldig voor een bepaalde tijd. Doctrine beschrijft de aard en kenmerken van het huidige en het toekomstige militair optreden, de wijze van voorbereiding op dat optreden in vredetijd en de methoden om militaire operaties in crisis- en oorlogstijd met succes af te ronden.</i>					
doelaanwijzing	-	targeting	-	-	-
<i>Het selecteren van hoogwaardige doelen en het vaststellen van de wijze waarop deze bestreden worden.</i>					
doelbestrijdingsproces	-	targeting process	-	-	-
<i>Het cyclische proces, waarbij doelen worden geïdentificeerd en geselecteerd, het doel wordt bestreden en het bestrijdingseffect wordt vastgesteld.</i>					
doelopsporing	-	target acquisition	-	Zielaufklärung	-
<i>Activiteiten gericht op het verwerven van doelinlichtingen.</i>					
doorbreking	-	penetration	-	Angriff gegen die Front (±)	-
<i>Een aanval waarbij door de verdediging wordt gedrongen en het vijandelijke verdedigingssysteem wordt ontworpen.</i>					
doorschrijding	doors	passage of lines	-	Aufnahme (achterwaarts) Ablösung durch Angriff (voorwaarts)	-
<i>De verplaatsing van een eenheid door het gebied van een andere eenheid onder het gelijktijdig overnemen of overdragen van het gevechtscontact.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
doorschrijdingspunt	dsp	-	-	-	-
<i>Een zo mogelijk duidelijk herkenbaar punt in het terrein waar (in gevecht zijnde) troepen de eigen linie binnenkomen dan wel verlaten.</i>					
echelon	ech	echelon	-	1 Ebene (bevelsniveau) 2 Staffel (groepering in de diepte)	-
<i>1 Een aanduiding van een bevelsniveau.</i>					
<i>2 Een deel van een in de diepte gegroepeerde eenheid, waaraan een specifieke taak is toegewezen.</i>					
eenheid	ehd	unit	-	Teileinheit (peloton en groep), Einheit (compagnie), Verband (bataljon)	-
<i>Generieke aanduiding voor elke samenstelling van personeel en materieel.</i>					
elektronische oorlogvoering	eoV	electronic warfare	EW	elektronische Kampfführung	eloKa
<i>De handelingen waarbij elektromagnetische energie wordt aangewend om het gebruik van het elektromagnetisch spectrum door de vijand te bepalen, uit te buiten, te beperken of te verhinderen en de handelingen om zelf het elektromagnetisch spectrum met succes te kunnen blijven gebruiken.</i>					
elektronische verkenning	-	electronic intelligence	ELINT	elektronische Aufklärung	eloAufkl
<i>Het deelgebied van de elektronische oorlogvoering dat bestaat uit het opsporen, het interpreteren, het localiseren en het registreren en analyseren van uitgestraalde elektromagnetische energie met het doel te beschikken over een verzameling gegevens ten behoeve van het besluitvormingsproces.</i>					
essentiële inlichtingenbehoefte	-	priority intelligence requirements critical intelligence requirements (US)	PIR CIR	-	-
<i>Het deel van de inlichtingenbehoefte, waarvan de commandant heeft aangegeven dat de beantwoording van doorslaggevend belang is voor de planning.</i>					
etappegebied	etappegeb	communications zone	COMMZ	Verbindungszone	-
<i>Het achterste deel van het operatietoneel (achter, maar zo dicht mogelijk bij de gevechtszone).</i>					
exfiltratie	-	evasion (±)	-	-	-
<i>Een heimelijke verplaatsing binnen vijandelijk gebied die erop gericht is dit gebied te verlaten en contact met eigen troepen te maken.</i>					
extractie	-	-	-	-	-
<i>Activiteit gericht op het ophalen van een eenheid uit vijandelijk gebied.</i>					
fase	-	phase	-	Phase	-
<i>Een naar tijd en ruimte begrensde deel van een actie.</i>					
faseren	-	-	-	-	-
<i>Het indelen in fasen van de aanval, waarbij aan het einde van een fase bepaalde kenmerken in gevechtshandelingen (formatie, richting, groepering of wijze van optreden) veranderen.</i>					
fasering	-	-	-	-	-
<i>Een eventueel gebruikte indeling van de manoeuvre in volgtijdelijke delen (fasen). Een fase is een gevechtsperiode, aan het einde waarvan bepaalde kenmerken in de gevechtshandelingen (formatie, richting, samenstelling of wijze van optreden) veranderen.</i>					
formatie	-	1. major unit- 2. formation (UK)	Großverband	-	-
<i>1. De aanduiding voor een eenheid van brigade niveau en hoger</i>					
<i>2. Een geografische schikking van eenheden, voertuigen of personen.</i>					
forward arming and refueling point	FARP	forward arming and refuelling point	FARP	-	-
<i>Geïmproviseerde en tijdelijke positie waar helikopters van brandstof en/of munitie worden voorzien.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
forward operating base	fob	forward operating base	FOB	-	-
<i>Een gebied dat gelegen is in de vakken van de voorbrigades, van waaruit een luchtmobiele of een luchtgemechaniseerde operatie naar vijandelijk gebied wordt uitgevoerd.</i>					
framework nation	-	framework nation	-	-	-
<i>Organisatievorm van een multinationale troepenmacht, waarbij één land de basisorganisatie levert en andere landen deze aanvullen.</i>					
frontale aanval	-	frontal attack	-	Angriff gegen die Front (±)	-
<i>Een aanval die wordt gericht op het front van de vijand over nagenoeg de volle breedte.</i>					
full command	FULCOM	full command	FULCOM	-	-
<i>De militaire bevoegdheid en de verantwoordelijkheid om orders te geven aan ondergeschikten. Het omvat alle aspecten van militaire operaties en bestaat alleen in nationaal verband.</i>					
gastlandsteun	-	host nation support	HNS	Leistungen des Gastlandes	-
<i>Civiele en militaire steun die door een gastland wordt verleend aan geallieerde strijdkrachten die verblijven op, of op doorreis zijn door het gebied van het gastland.</i>					
gebied met hindernisbeperkingen	-	barrier restricted area	BRA	sperr- und bombletfreier Raum (±)	-
<i>Gebied waarin het gebruik van hindernissen pas na coördinatie is toegestaan.</i>					
gebied van belangstelling	-	area of interest	-	Interessenbereich	-
<i>Het gebied waarover een commandant informatie nodig heeft voor de planning van zijn verdere optreden.</i>					
gebied van inlichtingen-verantwoordelijkheid	-	area of intelligence responsibility	-	-	-
<i>Een aan een commandant toegewezen gebied waarin hij verantwoordelijk is voor het verzamelen van gegevens, voor zover zijn middelen hem dat mogelijk maken.</i>					
gebied van invloed	-	area of influence	-	-	-
<i>Het gebied waarin een commandant in staat is het verloop van het gevecht te beïnvloeden door de inzet van wapensystemen die onder zijn bevelen staan.</i>					
gebied van verantwoordelijkheid	-	area of responsibility	AOR	Verantwortungsbereich	-
<i>Het gebied waarover de verantwoordelijkheid is toegekend aan een commandant; deze verantwoordelijkheid omvat het treffen van maatregelen voor de beveiliging, de ruimtelijke ordening en de gevechtsverkeersleiding, ook ten aanzien van eenheden die niet onder zijn bevel staan.</i>					
gebiedscommandant	gebc	area commander	-	-	-
<i>De commandant die, in het kader van de ruimtelijke ordening, verantwoordelijk is voor een bepaald gebied. Hij is bevoegd aan alle eenheden en troepen in zijn gebied van verantwoordelijkheid aanwijzingen te geven over in te nemen locaties, beveiliging en verplaatsingen.</i>					
gebiedsverdediging	gebverd	area defence	-	-	-
<i>Een manoeuvrevorm van het verdedigend gevecht waarbij een binnendringende aanvalleur geleidelijk wordt verslagen door vuurkracht vanuit onderling verband houdende, in de breedte en diepte gegroepede verdedigende opstellingen, gecombineerd met aanvallende acties en geconcentreerde vuursteun.</i>					
gebruikende eenheid	-	-	-	verbrauchende Truppenteile	VTT
<i>Een eenheid die een eigen materieeladministratie voert of ten behoeve waarvan een eigen materieeladministratie wordt gevoerd.</i>					
gelegenheidsaanval	-	hasty attack	-	-	-
<i>Een aanval waarin snelheid centraal staat om een gunstige gelegenheid uit te buiten.</i>					
gelegenheidsovergang	-	hasty crossing	-	-	-
<i>Een rivierovergang die snel en zo mogelijk verrassend in één doorgaande beweging wordt uitgevoerd.</i>					
geneeskundige verzorging	gnk vzg	medical support	-	sanitätsdienstliche Versorgung	sandst Vers
<i>Alle handelingen die betrekking hebben op geneeskundige zorg, afvoer en verpleging.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
gevecht	gev	battle (US: 1. generieke term 2. op divisieniveau en hoger), engagement (US: beneden divisieniveau)	-	Gefecht	Gef
<i>Het geheel van gevechtsacties en de daarmee onmiddellijk verband houdende verplaatsingen, ontworpen en uitgevoerd door een formatie, ter bereiking van een bepaald doel of ter uitvoering van een bepaalde opdracht.</i>					
gevechtsactie	gevactie	engagement (±)	-	Kampfhandlung (±)	-
<i>Het vechtend optreden van een eenheid ter grootte van een bataljon of een deel daarvan.</i>					
gevechtseenheid	gevehd	combat force	-	-	-
<i>Een algemene aanduiding voor eenheden die de vijand opsporen en gebruik maken van vuur met directe richting en beweging om de vijand aan te grijpen.</i>					
gevechtskracht	-	combat power	-	Kampfkraft	-
<i>Het vermogen van een eenheid tot het voeren van een gevechtsactie of gevecht.</i>					
gevechtsoperatie	gevop	combat operation	-	Kampf	-
<i>Alle militaire operaties waarbij tenminste één van de strijdende partijen niet instemt met de inzet van de troepen en de doelstelling hoofdzakelijk wordt bereikt door het voeren van gevechten.</i>					
gevechtsorganisatie	gevorg	task organisation	-	Truppeneinteilung	-
<i>De organisatie waarin de bevelslijn van organieke eenheden wordt verbroken om de meest optimale samenstelling voor een bepaalde operatie te verkrijgen.</i>					
gevechtsstaf	gevst	Rover-group	-	bewegliche Befehlsstelle	-
<i>Grond- of luchtbeweeglijk middel, waarmee een formatiecommandant, los van zijn vooruitgeschoven commandopost voor korte tijd inzicht in het terrein verwerft of persoonlijk zijn invloed op de troepen te laten gelden.</i>					
gevechtssteuneenheid	gevsteunhd	combat support force	-	-	-
<i>Een eenheid die steun levert aan gevechtseenheden, in de vorm van vuursteun of andere operationele steun.</i>					
gevechtsveld	gevveld	battlefield (UK) battlespace (±) (US)	-	Gefechtsfeld	-
<i>Het gebied waarin de gevechten plaats (kunnen) vinden, ingegrepen het luchtruim voor zover de landstrijdkrachten het nodig hebben voor hun operatie en het elektromagnetisch spectrum.</i>					
gevechtsveldinterdictie	-	battlefield air interdiction	BAI	Abriegelung des Gefechtsfeldes	-
<i>Een tussen land- en luchtmacht afgestemde luchtoperatie tegen gronddoelen, hoofdzakelijk reserves in de diepte en andere vijandelijke eenheden die op korte termijn invloed zullen hebben op de nabijoperatie.</i>					
gevechtsverkenning	gevvk	combat reconnaissance	-	Gefechtsaufklärung	GefAufkl
<i>Een verkenning met het doel de commandant van een bataljon of lagere eenheid kort voor of tijdens een gevechtsactie gegevens te verschaffen voor de uitvoering van zijn gevechtstaak.</i>					
gevechtsverzorgingssteun	gevvzgstun	combat service support	CSS	Einsatzunterstützung	EU
<i>Het proces gericht op de instandhouding van eenheden voorafgaande aan, tijdens en na operaties.</i>					
gevechtsverzorgingssteun eenheid	gevvzg steunhd	combat service support troop	-	Versorgungsdienste	VersDst
<i>Een eenheid die gevechtsverzorgingssteun levert.</i>					
gevechtsvorm	gevvorm	type of combat	-	Gefechtsart	-
gevechtszone	gevzone	combat zone	CZ	Kampfzone	KpfZone
<i>1. Algemene term voor het gebied dat gevechtseenheden nodig hebben voor het uitvoeren van hun operaties (AAP-6). 2. Het in front niet-begrensde deel van het operatietoneel dat achterwaarts aansluit op het etappegebied (HDV 100/900).</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
geweldsinstructies	-	rules of engagement	ROE	-	-
gezamenlijke operatie	-	joint operation	-	teilstreitkraftübergreifende Operation	-
<i>Een geïntegreerde militaire operatie die samen met andere krijgsmachtdelen wordt uitgevoerd.</i>					
gezamenlijke troepencommandant	-	joint forces commander	JFC	-	-
grendelopstelling	-	blocking position	-	-	-
<i>Een opstelling, in één richting voorbereid, om de vijandelijke voortgang in een bepaalde richting te beletten.</i>					
groepering	-	order of battle	ORBAT	Gefechtsgliederung	GefGldg
<i>De rangschikking en bundeling van de beschikbare troepen en middelen in organisatorisch verband en hun verdeling op het gevechtveld.</i>					
grote operatie	-	major operation	-	Schlacht	-
<i>Een gecoördineerd ontwerp van een serie achtereenvolgende of simultaan uit te voeren gevechten of andere militaire acties, om een operationele doelstelling te bereiken. In tegenstelling tot een campagne wordt de grote operatie geleid door de commandant van één krijgsmachtdeel en is de inzet van middelen van dat krijgsmachtdeel dominant (LDP I).</i>					
hindernis	hind	obstacle	-	Hindernis (verzamelbegrip voor natuurlijke en kunstmatige hindernissen)	-
<i>Een terreingesteldheid, terreinvoorwerp of constructie, van natuurlijke aard of kunstmatig aangebracht, uitgebreid of gewijzigd, waardoor troepenbewegingen worden gestopt, belemmerd, vertraagd of van richting veranderd.</i>					
hindernisgordel	-	barrier	-	-	-
<i>Een onderling samenhangende en aaneengesloten reeks hindernissen, met het doel vijandelijk optreden tegen te gaan, te belemmeren of te beïnvloeden.</i>					
hindernissenstelsel	-	-	-	-	-
<i>Een aantal tactisch samenhangende, in de diepte geëcheloneerde hindernisgordels.</i>					
hoofdaanval	hoofdav	main attack	-	-	-
<i>De aanval gericht op de vermeerstering van het opgedragen aanvalsdoel.</i>					
hoofdaanvoerweg	haw	main supply route	-	Versorgungsstrasse	VersStr
<i>Een primair voor verzorgingsvervoer bestemde route in het operatiegebied.</i>					
hoofdmacht	-	main force	-	-	-
<i>Het gros van de aan een operatiegevecht deelnemende troepen.</i>					
inbraak	-	breaking-in	-	Einbruch	-
<i>Fase in de aanval, waarin een vijandelijke opstelling wordt binnengedrongen.</i>					
indirecte bevoorrading	-	collection	-	Abholung	-
<i>De wijze van bevoorrading waarbij de goederen door de ontvangende eenheid worden afgehaald bij de verzorgende eenheid.</i>					
infiltratie	-	infiltration	-	einsickern	-
<i>Het zo onopgemerkt mogelijk binnendringen en zich verplaatsen in door de vijand niet volledig beheerst gebied.</i>					
informatiebehoefte	-	information requirements	-	-	-
<i>De totale behoefte aan gegevens en over de vijand, het weer en het terrein.</i>					
inleidende gevechtsactie	-	-	-	Vorausangriff	-
inlichtingen	inln	intelligence	-	Nachrichten	-
<i>Het product van het verwerken van gegevens over vreemde mogendheden, (potentieel) vijandelijke strijdkrachten en over geografische gebieden waarin wordt of moet worden opgetreden.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
inlichtingencyclus	-	intelligence cycle	-	-	-
<i>Het cyclisch proces bestaande uit activiteiten om te voorzien in de inlichtingenbehoefte van de commandant en zijn staf en van hogere, neven- en lagere commandanten.</i>					
inlichtingvoorbereiding van de operatie	ivo	intelligence preparation of the battlefield	IPB	-	-
<i>Het systematisch en permanent proces, waarin de dreigings- en omgevingsfactoren worden geanalyseerd ten behoeve van het operationele besluitvormingsproces (FM 34-130).</i>					
instandhouding	-	maintenance	-	Instandsetzung	-
<i>Een deelproces van het materieellogistieke proces dat het geheel van steeds terugkerende activiteiten omvat en noodzakelijk is om de materiële middelen in inzetbare toestand te houden of te brengen.</i>					
instandhoudingsverklaring	-	sustainability statement	-	-	-
<i>Een verklaring waarin de deelnemers aan een multinationale operatie vastleggen hoe de logistieke inspanningen worden verdeeld.</i>					
interdictie	-	interdiction	-	-	-
<i>Acties om de vijand te verstoren, te misleiden, te vertragen of te vernietigen, voordat hij invloed kan uitoefenen op de eigen troepen (FM 100-5)</i>					
inter-operabiliteit	-	inter-operability	-	Interoperabilität	-
<i>1. Het vermogen van systemen, eenheden of strijdkrachten om diensten te verlenen aan en te ontvangen van andere strijdkrachten en de op deze wijze uitgewisselde diensten zo te gebruiken dat zij in staat zijn op effectieve wijze samen te werken (AAP-6).</i>					
<i>2. De capaciteit/mogelijkheid van systemen, eenheden en strijdkrachten om samen te werken met een gemeenschappelijke uitvoering van de opdracht als doel (HDV 100900).</i>					
inzetgebied	-	-	-	-	-
<i>Het gebied waarin een luchtmobiele operatie of een luchtlandingsoperatie plaatsvindt.</i>					
joint air attack team	JAAT	joint air attack team	JAAT	-	-
<i>Een combinatie van gevechts- en verkenningshelikopters, veldartillerie en luchtnabijsteun om gezamenlijk hoogwaardige doelen aan te grijpen (FM 71-100).</i>					
kanaliseren	-	-	-	-	-
<i>Het door middel van hindernissen, troepen, vuur en/of opstellingen dwingen van de vijandelijk naar een voor het eigen optreden gunstig terreindeel.</i>					
kernvragen	-	-	-	-	-
<i>Vragen aan inlichtingenbronnen die antwoord geven op de essentiële inlichtingenbehoefte.</i>					
laterale route	-	lateral route	-	-	-
<i>Een route die in algemene zin evenwijdig loopt aan de voorste lijn eigen troepen.</i>					
lead nation	-	lead nation	-	-	-
<i>Organisatievorm van een multinationale troepenmacht, waarbij één land leidend is en de staf hoofdzakelijk wordt bemand door personeel uit dat land.</i>					
liaison	ls	liaison	-	Verbindung	Vbdg
<i>Contact of communicatie, onderhouden tussen (militaire) eenheden om wederzijds begrip, eenheid van inspanning en doelgerichtheid te verzekeren.</i>					
luchtaanvalsop treden	-	air assault	-	-	-
<i>Offensieve inzet van luchtmobiele eenheden met een relatief kleine grondcomponent en een relatief grote helikoptercomponent.</i>					
luchtbruggenhoofd	-	airhead	-	-	-
<i>Het in het kader van een luchtlandingsoperatie te vermeesteren en te bezetten gebied, dat de permanente aanvoer van troepen, materieel en voorraden en de afvoer van gewonden mogelijk maakt.</i>					
luchtheerschappij	-	air supremacy	-	Luftherrschaft	-
<i>Situatie waarin de vijandelijke luchtmobiele strijdkrachten in een groot deel van het operatietoneel gedurende langere tijd niet in staat zijn afbreuk te doen aan de eigen land-, zee- en luchtoperaties.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
luchtnabijbeveiliging	-	all arms air defence	-	Fliegerabwehr	FlgAbw
<i>Actieve en passieve maatregelen met eigen middelen voor de beveiliging van de eenheid tegen vijandelijke luchtverkenningen en aanvallen vanuit de lucht.</i>					
luchtnabijsteun	-	close air support	CAS	Luftnahunterstützung	-
<i>Luchtoperaties in het kader van de nabijoperatie tegen vijandelijke doelen in de directe omgeving van eigen troepen.</i>					
luchtoverwicht	-	air superiority	-	Luftüberlegenheit	-
<i>Plaatselijke en/of tijdelijke situatie, waarin eigen luchtmachtkrachten het luchtruim domineren.</i>					
luchtverdediging	-	air defence	AD	Luftverteidigung	-
<i>Alle maatregelen die de effectiviteit van vijandelijke luchtmachtkrachten reduceren.</i>					
machtiging weggebruik	-	movement credit	-	Marschkredit	MarschKred
<i>De door de gebiedscommandant verleende machtiging om bepaalde routes gedurende een vastgestelde periode voor een verplaatsing te gebruiken.</i>					
manoeuvre	man	manoeuvre	-	-	-
<i>Ontplooiing van troepen op het gevechtsweld door met beweging en vuur een positie te bereiken, die voordelig is ten opzichte van de vijand.</i>					
marscolonne	marscol	march column	-	Marschkolonne	Marschkol
<i>Een onder eenhoofdsgeleiding en met onderling verband verplaatsende eenheid of taakgroep.</i>					
marseenheid	marsehd	-	-	-	-
<i>Kleinste deel van een marscolonne of marsserie, bestaande uit niet meer dan vijftieng voertuigen.</i>					
marsroute	-	route	-	Marschstrasse	-
<i>Een voorgeschreven weg tussen de plaats van vertrek en de plaats van bestemming.</i>					
marsserie	-	march serial	-	Marschgruppe	MarschGrp
<i>Een deel van een marscolonne, samengesteld uit een of meer marseenheden.</i>					
marsvak	-	-	-	-	-
<i>Een terreinstrook waarin een commandant zijn marsroutes kan kiezen.</i>					
misleiding	-	deception	-	Täuschung	-
<i>Het geheel van maatregelen waardoor een situatie wordt voorgewend die erop is gericht de vijand ertoe te bewegen te handelen op een voor hem ongunstige wijze.</i>					
misleidingsaanval	-	feint	-	Täuschungsangriff	-
<i>Een aanval met als doel het afleiden van de aandacht van de vijand door met hem het gevecht buiten het zwaartepunt aan te gaan.</i>					
mobiele verdediging	-	mobile defence	-	-	-
<i>Een manoeuvrevorm van het verdedigend gevecht die erop gericht is de aanvaller met een sterke tegenaanvalsmacht in één gevecht te verslaan, nadat men hem aanvankelijk het weerstandsgebied heeft laten binnendringen. De nadruk ligt hierbij meer op het uitschakelen van de vijandelijke gevechtskracht, dan op het behoud of hernemen van terrein.</i>					
momentum	-	momentum	-	-	-
<i>Het product van snelheid en stootkracht.</i>					
multinationale operatie	-	combined operation	-	gemeinsame Operationen	GemOp
<i>Een operatie waaraan tenminste twee landen deelnemen. In bondgenootschappelijk verband wordt ook wel gesproken van 'gecombineerde operaties'.</i>					
nabijbeveiliging	nabijbev	-	-	Sicherung (±)	-
<i>De beveiliging van de eigen eenheid met organieke middelen.</i>					
nabijoperatie	nabijop	close operation	-	unmittelbare Operationen	-
<i>De operatie in de voorste lijn eigen troepen die is gericht op het aangrijpen van de vijand met beweging, vuur en hindernissen.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
naderingsmars <i>Fase vanaf het begin van de aanval tot de inbraak.</i>	-	approach	-	Annahnung	-
no fire area <i>Een gebied waarin geen indirect vuur mag worden uitgebracht.</i>	nfa	no fire area	NFA	-	-
offensieve actie <i>Een generieke aanduiding voor elke aanvallende actie.</i>	-	-	-	-	-
offensieve luchtsteun <i>Luchtsteun ter directe ondersteuning van het tactisch optreden van landstrijdkrachten.</i>	-	offensive air support	OAS		
offensieve verkenning <i>Een offensieve actie met het doel de vijand te laten reageren en hem te verleiden tot het prijsgeven van locatie, sterkte, dispositie en intentie.</i>	-	reconnaissance in force	-	-	-
omsingelingsgebied <i>Het gebied waarin zich omsingelde troepen bevinden en waarin deze zich voorbereiden op vervolgooperaties.</i>	-	-	-	-	-
omtrekking <i>waarbij het zwaartepunt wordt gericht op aanvalsdoelen in de diepte, zodat de vijand in zijn zwaartepunt gedwongen wordt zijn weerstand op te geven.</i>	-	turning movement	-	Umfassung (±)	Een aanval
omvatting <i>Een aanval waarbij het zwaartepunt wordt gericht op de flank en/of de rug van de vijand.</i>	-	envelopment	-	Angriff in die Flanke Angriff in den Rücken	-
onderdrukking van vijandelijke luchtverdediging <i>De activiteit die de vijandelijke luchtverdediging neutraliseert, vernietigt of tijdelijk buiten gevecht stelt door een fysieke aanval en/of door elektronische oorlogvoering.</i>		suppression of enemy air defence	SEAD	Unterdrücken der feindlichen, bodengebundenen Luftverteidigung	-
onderhoud <i>Alle handelingen die aan en ten behoeve van goederen en materieel moeten worden verricht, om deze in gebruiksgereede staat te houden of te brengen.</i>	onh	maintenance	-	Materialerhaltung	MatErh
ontmoetingsgevecht <i>Een gevecht waarbij niet of niet volledig in gevechtsgereede groepering ontplooid eigen troepen bij verrassing in gevechtscontact raken met al dan niet in beweging zijnde en al dan niet ontplooid vijandelijke troepen.</i>	-	meeting engagement	-	Begegnungsgefecht	-
oorlogstoneel <i>Dat deel van het landoppervlak, de zee en het luchtruim dat op enigerlei wijze is betrokken bij oorlogshandelingen.</i>	-	theatre of war	-	Kriegsschauplatz	-
opdrachtgerichte commandovoering <i>Een vorm van commandovoering die onder meer uitgaat van decentralisatie van bevoegdheden voor de uitvoering van alle militaire operaties</i>	-	mission type tactics	-	Führen mit Auftrag	-
operatie <i>Militaire handelingen van eenheden tijdens de inzet, die in tijd en ruimte samenhangen en op een gemeenschappelijk doel zijn gericht.</i>	op	operation	OP	Operation	Op
operatiebevel <i>Een van kracht verklaard en uitgewerkt operatieplan.</i>	opbevel	operation order	OPORD	Operationsbefehl	OpBef
operatieplan <i>Een plan van de commandant voor de voorbereiding, uitvoering en/of beëindiging van een operatie.</i>	opplan	operation plan	OPPLAN	Operationsplan (brigadeniveau en hoger) Plan für den Einsatz (bataljonsniveau en lager)	OpPl PIEins

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
operatietoneel	optoneel	theatre of operations	-	-	-
<i>Deel van het oorlogstoneel, waar ter zee, te land of in de lucht met elkaar verband houdende en onderling gecoördineerde campagnes worden uitgevoerd.</i>					
operational command	OPCOM	Operational command	OPCOM	-	-
<i>De bevoegdheid van een commandant opdrachten en taken te geven, om eenheden te ontplooiën, om troepen anders te organiseren en om 'operational control' of 'tactical control' te delegeren.</i>					
operational control	OPCON	Operational control	OPCON	-	-
<i>De bevoegdheid om toegewezen troepen zo te sturen dat specifieke opdrachten en taken worden uitgevoerd. Deze opdrachten zijn beperkt in functie, plaats of tijd. De bevoegdheid houdt in dat de eenheden ontplooid mogen worden en dat 'tactical control' gedelegeerd mag worden.</i>					
operationele logistiek	op log	operational logistics	-	Einsatzunterstützung	EU
<i>Het proces gericht op de instandhouding van een ingezette eenheid, door de verzorging van het aanwezige materieel en de verzorging van het personeel met materiële middelen.</i>					
operationele personeelsverzorging op persvzg	-	-	-	personelle Unterstützung	-
<i>Het proces gericht op het op de vereiste sterkte houden van personeelsbestand en de verzorging van het personeel met overwegend niet-materiële middelen.</i>					
operationele veiligheid	-	operational security	OPSEC	-	-
<i>Het gebruik van actieve en passieve maatregelen om de vijand informatie over disposities, mogelijkheden en intenties van de eigen troepen te ontfangen.</i>					
opmars	-	advance-to-combat	-	-	-
<i>Een verplaatsing in de richting van de vijand om gevechtscontact tot stand te brengen en een marsdoel te bereiken.</i>					
oppikzone	-	pick-up zones	PUZ	-	-
<i>Terreindeel waar helikopters landen om personeel te laten instijgen.</i>					
opstelling	opst	position (UK) battle position (US)	-	Stellung	-
<i>Een samenhangend stelsel van vuurposities, zo gelegen dat het mogelijk is op gecoördineerde wijze vuur uit te brengen en/of een bepaald terreindeel in eigen hand te houden.</i>					
overdracht van bevoegdheden	-	transfer of authority	TOA	-	-
overgangsgebied	ovggeb	crossing zone	-	Gewässerzone	-
<i>Terreinstrook, aan weerszijden van een rivier, die de formatiecommandant vastlegt om een gecoördineerde overgang over de rivier mogelijk te maken.</i>					
overlevingsvermogen	-	survivability	-	-	-
overnamelij	-	hand-over line	-	Aufnahmelinie	AnL
<i>Een coördinatielij, zo mogelijk herkenbaar in het terrein, waar de verantwoordelijkheid voor de gevechtsvoering overgaat van de ene op de andere eenheid.</i>					
oversteekplaats	-	crossing site	-	Übergangsstelle	-
<i>Plaats aan een rivier met een toe- en een afrit, waar troepen kunnen oversteken met boten, veren, een brug of door het doorwaden van de rivier.</i>					
overvaling	-	raid	-	-	-
<i>Een offensieve actie met als doel het vernietigen of in bezit nemen van een vijandelijk essentieel element of terreindeel om de vijand hierdoor te ontwrichten.</i>					
partieel bevel	-	fragmentation order	FRAGO	Einzelbefehl	-
<i>Een bevel dat opdrachten bevat van onmiddellijk belang voor een of meerdere ondercommandanten en waarin elementen van volledige bevelen achterwege blijven, voor zover deze:</i>					
<ul style="list-style-type: none"> • reeds bekend zijn; • nog niet direct van belang zijn. 					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
post-conflictooperatie	-	post-conflict operation	-	-	-
<i>Een operatie die direct volgt op een succesvolle gevechtsoperatie en die is gericht op het realiseren van de door de politieke leiding gewenste strategische eindsituatie.</i>					
psychologische operaties	psyops	psychological operations	PSYOPS	-	-
<i>Geplande activiteiten in tijd van vrede, crisis en oorlog, gericht op vijandelijke en neutrale partijen, teneinde hun houding en gedrag ten aanzien van politieke en militaire aangelegenheden te beïnvloeden.</i>					
reactietijd	-	-	-	-	-
<i>De tijd die nodig is om gevechtskracht tot gelding te brengen, bestaande uit de tijd om volledige inzetbaarheid te verkrijgen, te verplaatsen en te ontplooiën.</i>					
reserve	res	reserve	-	Reserve	-
<i>Eenheden die een commandant onder eigen controle houdt en pas inzet wanneer de situatie dit vereist om de operatie beslissend te beïnvloeden.</i>					
scheepsartilleriesteun	-	naval gunfire support	NGS	-	-
<i>Indirect vuur, afgegeven vanaf schepen ter ondersteuning van het gevecht van landstrijdkrachten.</i>					
standaard operatieprocedures	SOPS	standard operational procedures	SOP	-	-
<i>Instructies voor een bepaalde eenheid over aspecten van het optreden die zich lenen voor gestandaardiseerde procedures.</i>					
startcriteria	-	go-/no go criteria	-	-	-
<i>Criteria om een luchtlandings-, luchtmobiele of luchtgemechaniseerde operatie al dan niet in te zetten.</i>					
startlijn	sl	line of departure	LOD, LD	Ablauflinie	AL
<i>Een, bij voorkeur in het terrein herkenbare, lijn waarmee de afzonderlijke manoeuvres en de vuursteun bij het begin van de aanval op elkaar af worden gestemd.</i>					
steunpunt	-	strong point	-	-	-
<i>Een voorbereide en versterkte opstelling, gericht op het behoud van terrein, van waaruit naar alle zijden waarneming bestaat en zo nodig vuur kan worden uitgebracht.</i>					
stootkracht	-	-	-	Stosskraft	-
<i>Het product van mobiliteit, vuurkracht en bescherming.</i>					
taakgroep	taakgp	task force	TF	-	-
<i>Een tijdelijke groepering van eenheden die onder eenhoofdige leiding staat en is geformeerd om een specifieke operatie of opdracht uit te voeren.</i>					
tactical command	TACOM	Tactical command	TACOM	-	-
<i>De bevoegdheid om troepen taken op te dragen ter uitvoering van een opdracht, die door een andere (eventueel hogere) commandant is gegeven.</i>					
tactical control	TACON	Tactical control	TACON	-	-
<i>De gedetailleerde en - over het algemeen - plaatselijke leiding van verplaatsingen en manoeuvre, nodig om toegewezen opdrachten en taken te volbrengen.</i>					
tactisch belangrijk gebied	tacb geb	key terrain	-	-	-
<i>Het terreindeel, waarvan het nemen of het behoud een aanmerkelijk voordeel oplevert.</i>					
tactisch essentieel gebied	tacess geb	vital ground	-	Schlüsselgelände	-
<i>Het terrein in het toegewezen vak dat de laatste mogelijkheid biedt voor een verdediging.</i>					
tactische luchtverkenning	-	tactical air reconnaissance	TAR	-	-
<i>Verkenningen door luchstrijdkrachten om gegevens te verzamelen voor de landoperatie.</i>					
tegenaanval	tegenav	counter attack	-	Gegenangriff	-
<i>Een in het operatieplan al dan niet voorziene aanval met het doel de gevechtskracht van de aanvaller uit te schakelen, verloren gegaan terrein te herne-men of ingesloten eigen troepen te ontzetten.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
tegeenaanvalsmacht	-	striking force (UK) counter attack force (US)	-	-	-
<i>Het deel van de troepen in een mobiele verdediging, die specifiek zijn bestemd voor het uitvoeren van de tegenaanval.</i>					
tegenstoot	tsto	-	-	Gegenstoss	-
<i>Een actie, meestal zonder voorbereiding, die op de lagere tactische niveaus op eigen initiatief wordt uitgevoerd wanneer zich een gelegenheid voordoet de vijand plaatselijk te verslaan of terug te dringen.</i>					
tegenverkenningsmaatregelen	-	counter reconnaissance	counterrecce	-	-
<i>Samenhangende maatregelen om te voorkomen dat de vijand in staat is gegevens te verwerven door grondverkenningen.</i>					
tegenvoorbereidingsaanval	-	spoiling attack	-	-	-
<i>Een offensieve actie met als doel een vijandelijke aanval ernstig te ontwrichten, door aan te vallen wanneer de vijand nog bezig is met zijn voorbereiding of ontplooiing.</i>					
tussengelegen aanvaldoel	-	intermediate objective	-	Zwischenziel	ZZ
<i>Een gebied, gelegen tussen startlijn en aanvaldoel, dat vermeesterd moet worden voordat het aanvaldoel genomen kan worden.</i>					
uitgangsgebied	-	forming-up place attack position	FUP	-	-
<i>Een gebied, gelegen aan eigen zijde van de startlijn, waarin de aanvalstroepen hun laatste voorbereidingen voor de aanval kunnen treffen.</i>					
uitmanoeuvreren	-	-	-	-	-
<i>Het voorkomen dat de vijand in staat is zijn militaire macht effectief te gebruiken door met troepen snel in zijn achtergebied door te dringen, zodat hij voor een voldongen feit wordt gesteld.</i>					
unmanned aerial vehicle	uav	unmanned aerial vehicle	UAV	-	-
<i>Onbemand vliegtuig, dat een voorgeprogrammeerde koers vliegt (drone) of tijdens de vlucht op afstand wordt bestuurd (remotely piloted vehicle).</i>					
uur F	-	F-Hour	-	-	-
<i>Het vastgestelde tijdstip waarop de eerste helikopters, die een luchtmobiele of luchtgemechaniseerde operatie uitvoeren, de voorste lijn eigen troepen passeren.</i>					
uur U	-	H-Hour	-	-	-
<i>Het vastgestelde tijdstip waarop een operatie begint.</i>					
vak	-	sector zone of action	-	Gefechtsstreifen	-
<i>Een zijwaarts en achterwaarts door vakgrenzen afgebakend gebied waarbinnen een eenheid of formatie tactisch optreedt en waarvoor deze gebiedsverantwoordelijk is.</i>					
vakgrens	-	boundary	-	Grenzen	-
<i>Een zo mogelijk in het terrein herkenbare lijn tussen twee vakken, die zijn vastgelegd op grond van de wijze waarop de commandant het gevecht wil voeren.</i>					
veiligheidslijn	vln	no fire line	NFL	-	-
<i>Een lijn, waarvan aan de eigen zijde alleen indirect vuur mag worden uitgebracht met toestemming van de commandant die de lijn heeft vastgesteld.</i>					
verdedigend gevecht	verd gev	defensive operations	-	Verteidigung (±)	Vtdg
<i>De gevechtsvorm, waarbij een vijandelijke aanval binnen het toegewezen gebied tot staan wordt gebracht onder het aan de vijand toebrengen van zodanige verliezen dat hij zijn aanvallend optreden niet kan voortzetten.</i>					
verdediging	verd	defence	def	Verteidigung	-
<i>Het algemene begrip voor de aanduiding van het defensief, het verdedigend gevecht en de verdedigende gevechtsactie.</i>					
verkeerscontrole	vkcontr	traffic control	-	-	-
<i>Controle, gericht op een constante doorstroming van het verkeer en op naleving van wettelijke en overige door bevoegde instanties uitgegeven voorschriften en bepalingen voor het wegverkeer.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
verkeersleiding	vkleiding	-	-	-	-
<i>Het voorbereiden, organiseren, coördineren en controleren van verplaatsingen in een bepaald gebied.</i>					
verkeersregeling	vkregeling	-	-	-	-
<i>Alle maatregelen die leiden tot een goede afwikkeling van het verkeer volgens de verkeersplannen.</i>					
<i>In enge zin: het daadwerkelijk op een punt aanwijzingen geven aan het verkeer door een persoon (verkeersregelaar) of door technische voorzieningen.</i>					
verkeersstaf	vkstaf	-	-	-	-
<i>Een aan een commandant toegevoegde staf, belast met verkeersleiding in zijn bevelsresort.</i>					
verkennen	verk	reconnaissance	RECCE	aufklären (<i>verkennen van vijand</i>) spähen (<i>daadwerkelijk</i> <i>verkennen op het laagste niveau</i>) erkunden (<i>verkennen van het terrein</i>)	aufkl
<i>Het visueel waarnemen of op andere wijze detecteren met het doel gegevens te verkrijgen over de vijand, dan wel gegevens te verkrijgen over terrein en weer.</i>					
verplaatsing	verpl	movement	-	Marsch	-
<i>Het veranderen van locatie van troepen, eenheden, inrichtingen, goederen, etc.</i>					
verspreidingspunt	vspt	release point	-	Auslaufpunkt	AuslaufPkt
<i>Een herkenbaar punt op de weg of in het terrein, waar de verplaatsing van een (mars)colonne en de bevelsbevoegdheid van de colonnecommandant als zodanig eindigt.</i>					
versterken	verst	reinforce	-	verstärken	-
<i>Tijdens het een operatie toevoegen van gevechtskracht aan een lager bevelsniveau.</i>					
vertragend gevecht	vertr gev	delaying operations	-	Verzögerung	Vzö
<i>De gevechtvorm waarbij onder vijandelijke druk ruimte wordt geruild tegen tijd door het vijandelijke momentum te reduceren en de vijand maximale verliezen toe te brengen, onder het behoud van de eigen vrijheid van handelen.</i>					
vertraging	vertr	delaying operation	-	Verzögerung	Vzö
<i>Het algemene begrip voor de aanduiding van het vertragend gevecht en de vertragende gevechtsactie.</i>					
vertragslijn	vertrln	delay line	-	Verzögerungslinie	VZL
<i>Een lijn om het vertragend gevecht te coördineren en te synchroniseren en waarin een tijdelijke verdediging gevoerd moet kunnen worden.</i>					
verzamelgebied	vzgeb	assembly area	AA	Verfügungsraum (±)	VfgR
<i>Een gebied waarin troepen worden ondergebracht om zich voor te bereiden op de komende operatie.</i>					
voorbereidende beschieting	voorb besch	preparation fire	-	Feuervorbereitung	-
<i>Een voorbereid en verrassend vuur, kort voor een aanval af te geven volgens een tevoren vastgesteld tijdschema, met als doel de gevechtskracht van de vijand zo aan te tasten, dat hij geen beslissende invloed meer kan uitoefenen op de inbraak.</i>					
voorhoede	-	advanced guard	-	Vorhut	-
<i>Het deel van de troepen dat op de marsroute in front wordt uitgezonden en het beveiligen van de hoofdmacht in front tot doel heeft.</i>					
vorste deel van de gevechtszone	-	forward combat zone	-	vordere Kampfzone	-
<i>Het gedeelte van de gevechtszone waar de legerkorpsen optreden.</i>					
vorste lijn van eigen troepen	vlet	forward line of own troops	FLOT	vordere Linie eigener Truppen	-
<i>Een lijn die de posities van eigen troepen op een bepaald moment aangeeft.</i>					
vorste rand van het weerstandsgebied	vrw	forward edge of the battle area	FEBA	vordere Rand der Verteidigung	vrV
<i>De voorste begrenzing van het weerstandsgebied, aangegeven door aansluitingspunten op de vakgrenzen en aan te passen aan de configuratie van het terrein.</i>					

BEGRIPPEN-, WOORDEN- EN AFKORTINGENLIJST

Nederlands	afk.	Engels (NAVO)	afk.	Duits	afk.
<i>omschrijving/definitie</i>					
voortuitgeschoven commandopost	vcp	forward headquarters (UK) tactical command post (US)	TACCP	vorgeschobener Gefechtsstand	-
<i>Beweglijke commandopost, van waaruit gedurende langere tijd het gevecht voorin geleid kan worden.</i>					
voortuitgeschoven opstellingen	-	forward position	-	Vorgeschobene Stellungen	-
<i>Opstellingen voor het weerstandsgebied van waaruit de brigadecommandant zijn gevecht beveiligd door een tijdelijke verdediging te voeren.</i>					
voorwaartse doorschrijding	vw doors	forward passage of lines	-	Ablösung durch Angriff	-
<i>Voorwaarts verplaatsen van een eenheid door het gebied van andere, in gevechtscontact zijnde troepen, waarbij dit gevechtscontact wordt overgenomen.</i>					
voorwaartse luchtwaarnemer	-	forward air controller	FAC	Fliegerleitoffizier	-
<i>Een functionaris die van een positie op de grond of vanuit de lucht de gevechtsvliegtuigen leidt bij de luchtnabijsteun.</i>					
vuurcoördinatielij	vucoordln	-	-	-	-
<i>Een coördinatielij, waarover geen effect van direct en indirect vuur mag plaatsvinden zonder voorafgaande coördinatie.</i>					
vuursteun	vust	fire support	-	Feuerunterstützung	-
<i>Het vermogen indirect vuur van grond- en zee strijdkrachten en vuur van luchtmacht strijdkrachten tot gelding te brengen om daarmee het militair vermogen van de vijand (tijdelijk) uit te schakelen.</i>					
vuursteuncoördinatielij	vustcoordln	fire support co-ordination line	FSCL	Koordinierungslinie für Feuerunterstützung	-
<i>Een zo mogelijk in het terrein herkenbare lijn, die wordt vastgesteld door de daartoe bevoegde commandant van de grond strijdkrachten na coördinatie met de air component commandant. Vuursteun aan eigen zijde van deze lijn moet worden gecoördineerd; vuursteun aan de andere zijde mag zonder voorafgaande coördinatie worden uitgevoerd.</i>					
waarschuwingsbevel	wabvl	warning order	-	Vorbefehl	-
<i>Een bevel dat ten doel heeft ondercommandanten op een zo vroeg mogelijk tijdstip op de hoogte te stellen van toekomstige opdrachten, zodat commandanten tijdig de nodige voorbereidingen kunnen treffen.</i>					
weerstandsgebied	wgeb	defence area	-	Verteidigungsraum	VgR
<i>Het gebied waarin een bataljon of formatie het beslissende verdedigend gevecht voert en dat zich uitstrekt van de voorste rand van het weerstandsgebied tot aan de achtergrens van de betrokken eenheid.</i>					
zuiveren	-	mop-up sweep	-	durchkämmen	-
<i>Het opsporen en uitschakelen van achtergebleven vijandelijke weerstanden, infiltranten en/of subversieve elementen.</i>					
zwaartepunt	zwpt	main effort	ME	Schwerpunkt	-
<i>De plaats waar het gros van de gevechtskracht wordt ingezet.</i>					

Index

a

aansluitingspunt	250
aanval	185
aanval na voorbereiding	187
aanvallend gevecht	151; 185
coördinatie	206
coördinatiemaatregelen	204
doelstellingen	185
manoeuvrevormen	194
plaats van de commandant	203
reserves	200
vakbreedtes	205
aanvalsdoel	204
aanvalsrichting	206
aanvalsvak	206
aanvangspunt	93
Aanvullende Protocollen	22; 135
achtergebiedsbeveiliging	175
achtergebiedsoperatie	173
achtergebiedsoperatie – schema	182
achtergrens	290
achterhoede	299
achterste deel van de gevechtszone	112
achtervolging	220
achterwaartse doorschrijding	312
achterwaartse rivierovergang	341
<i>acoustic intelligence</i>	51
ADMINCON	110
afbreken van het gevecht	325
afdeling	109
afgelastingscriteria	372; 393; 404
afgrendelen	243
aflossing	308
door achterwaartse doorschrijding	312
door voorwaartse doorschrijding	311
ter plaatse	309
afrondingsfase	13

afwachtingsgebied	206; 243
<i>airspace control</i>	68
algemene steun	III
algemene wapenstilstand	129
<i>all sources intelligence centre</i>	51
amfibische aanval	4II
amfibische operaties	II5; 4II
amfibische overvalling	4I2
amfibische taakgroep	4I2
amfibische terugtocht	4I2
b	
bataljon	109
batterij	109
beladingsplan	393
bergland	360
bescherming	62
besluitvorming	40
beveiligen	64
beveiligende strijdkmacht	232; 298
beveiliging	24; 63
beveiligingslijn	65; 250
bevelsdosis	66
bevelsrelaties	109
bevelvoering	40
bevoorrading	70
bevoorradingseenheden	72; 103
bewapende verkenningen	115
beweeglijk optreden	228
beweeglijke oorlogvoering	149
beweeglijkheid	27
bewegingsvrijheid	133
bezettingsmacht	134
bijzondere omstandigheden	156
bijzondere operaties	156
binden	32
bosgebieden	158
brigade	108
c	
capitulatie	130
CIMIC	86
CIMIC-activiteiten	86
civiel-militair operatiecentrum	138

civiel-militaire samenwerking	37; 86
<i>collection co-ordination and intelligence requirements management</i>	50
<i>combat air patrols</i>	398
<i>combat search and rescue</i>	115; 423
commandant luchtlanding	380
commandant luchtmobiele eenheden	395
commandant luchtoperatie	395
commandant luchttransport	380
commandovoering	37
commandovoeringsoperatie	37; 79
commandovoeringsproces	61
commandovoeringssteuneenheden	104
<i>communications intelligence</i>	51
compagnie	109
concentratie	24
conceptuele component	14
conditioneringsfase	373
consolidatie	203
consolidatiefase	337
contact maken met eigen eenheden	323
contactpunten	204
contra-inlichtingeneenheden	105
contra-psychologische operaties	63; 69
controlepunten	204
Conventies van Genève	20
coördinatielijnen	204
coördinatiemaatregelen	
aanvallend gevecht	204
andere krijgsmachtdelen	116
commandovoering	45
contact maken	324
luchtgemechaniseerd optreden	406
operationeel raamwerk	172
verdedigend gevecht	249
vertragend gevecht	290
vuursteun	62
<i>counter-air</i> -operatie	67
d	
decentralisatie	39
defensieve commandovoeringsoperatie	80
defensieve misleidingsmaatregelen	81
defensieve psychologische operaties	88
dekking	63

INDEX

dekkingstroepen	329
demonstratie	188
diepe manoeuvre	170
diepe operatie – schema	181
diepe vuurkracht	170
directe actie	421
directe steun	III
divisie	108
doctrine	14
doctrinepublicaties	13
doelbestrijdingscyclus	61
doelbestrijdingsproces	48; 62
doelgerichtheid	24; 119
doelopsporingsmiddelen	60
doorbreken van hindernissen	333
doorbreking	194
doorzichtigheid	133
e	
economisch gebruik van de middelen	25
eenheid	105
eenheid van inspanning	25; 119
eenheid-minus	106
eenvoud	25
einde van een gewapend conflict	129
<i>electronic intelligence</i>	51
elektronische beschermingsmaatregelen	64
elektronische oorlogsvoeringseenheden	102
elektronische oorlogvoering	80
elektronische verkenningen	80
eskadron	109
essentiële inlichtingenbehoefte	49
etappegebied	112
eventualiteitenplan	40
f	
FARP	399; 406
flankbeveiliging	299
flexibiliteit	26
formatie	105
<i>forward operating base</i>	405
frictie	25; 143
frontale aanval	194
FULCOM	109

functies van militair optreden	173; 37
fysieke component	14
g	
gebied van belangstelling	49
gebied van inlichtingenverantwoordelijkheid	49
gebied van invloed	112
gebied van verantwoordelijkheid	112
gebieden met hindernisbeperkingen	250
gebiedscommandant	46
gebiedsinterdictie	368
gebiedsverdediging	238
gebruikende eenheid	72
gelaagde luchtverdediging	67
gelegenheidsaanval	187
gelegenheidsdoorbreking	335
gelegenheidsovergang	335
geloofwaardigheid	26
gemechaniseerde brigade	108
gemengde eenheid	106
Geneefse Conventies	22
geneeskundige eenheden	73; 103
geneeskundige verzorging	71
genie-eenheden	73; 101
gepantserde eenheden	98
gevecht	143; 152
gevechtsactie	143
gevechtsdekkingen	64
gevechtshelikoptereenheden	99
gevechtsoperaties	13
gevechtsorganisatie	105
gevechtssteuneenheden	100
gevechtsveld	143
gevechtsveldinterdictie	61; 114
gevechtsverzorgingssteun	69
gevechtsverzorgingssteuneenheden	72; 102
gevechtsvormen	152
gevechtszone	112
geweldsinstructies	21
gezamenlijke operaties	113
<i>go/no go-criteria</i>	393
grendelopstelling	235
groep	109
groepering	109

groepering van gevechtseenheden	149
grondbeginselen	23
grondcomponent	397
grondgebonden FARP	408
h	
Haagse Landoorlogsverdrag	20
Handvest VN	20
hindernis	22; 333
hindernisgordel	333
hindernissen	252
hindernissenstelsel	333
hoofdmacht	300
<i>human intelligence</i>	51
Humanitair Oorlogsrecht	19; 20
i	
<i>imagery intelligence</i>	51
inbraak	199
infanteriebrigade	106
infiltratie	197
infrastructurele ondersteuning	71
initiatief	26
inlichtingen	48
inlichtingencyclus	49
inlichtingeneenheden	104
inlichtingenvoorbereiding van de operatie	48
instandhoudingsverklaring	124
interdictie	61
irregulier optreden	15
j	
<i>joint air attack team</i>	61; 388
<i>joint airborne task force</i>	379
k	
kerntaken	29
kernvragen	48
l	
landingscomponent	413
landingsplan	393
Landoorlogsreglement van 1907	135
lange-afstandsverkenningen	421

INDEX

legerkorps	108
legerkorpstroepen	108
legitimiteit	26
leiderschap	39
leiding geven	39
liaison	45; 204
lichte brigade	108
lichte infanterie	99
luchtaanvalsoptreden	385
luchtbeveiliging	63
luchtbruggenhoofd	371
luchtcomponent	397
luchtgemechaniseerde manoeuvre	403
luchtgemechaniseerde operaties	401
luchtgemechaniseerde overvalling	403
luchtlandingsoperaties	367
luchtlandingsovervalling	368
luchtmobiele brigade	106
luchtmobiele FARP	409
luchtmobiele operaties	385
luchtnabijsteun	61; 114
luchtoverwicht	114
luchtverdediging	66
sensoren	67
luchtverdedigingscluster	67
luchtverdedigingseenheden	101
luchtverdedigingssystemen	67
m	
manoeuvre	53; 148
manoeuvrevormen	
aanvallend gevecht	194
verdedigend gevecht	238
vertragend gevecht	279
marine-eenheden	115
maritieme component	412
marscolonne	92
marsdiscipline	94
marsdoel	300
marseenheid	92
marsroute	92; 300
marsserie	92
marsvak	92
materiële dienstverlening	71

mentale component	I4
mijnenvelden	334
doorbreken	342
militair vermogen	I4
militaire politie	I42
militaire politie-eenheden	I05
minimaal gebruik van geweld	I34
misleiden	32
misleiding	8I; I69
misleidingsaanval	I88
misleidingsoperatie	38
mobiele verdediging	238
mobiliteit	27
mortieren	60; 99; I00
mortieropsporingsradars	I40
MP-eenheden	I05; I4I
multinationaal optreden	II8
multinationale operaties	II3; II8
n	
nabijbeveiliging	64
nabijoperatie	I49
nabijoperatie - schema	I8I
naderingsmars	I98
Nationaal Commando	72
<i>National Support Command</i>	72
<i>naval cruise missile support</i>	II5
<i>naval gunfire support</i>	II5
NAVO-verdrag	20
nbc-beschermingsgraad	66
nbc-verdediging	63; 65
Neutraliseren	55
niet-oorlogsoperaties	I5
<i>no fire area</i>	62
o	
oerwoud	355
offensief handelen	27
offensieve commandovoeringsoperatie	79
offensieve luchtsteun	60
offensieve misleidingsmaatregelen	8I
offensieve psychologische operaties	88
offensieve verkenning	I89
omsingeling	264

INDEX

omtrekking	195
omvatting	194
onderdrukken	56
onderhoud	71
onderhoudseenheden	74; 104
onderkomens	64
ontmoetingsgevecht	185; 304
ontsmettingsplaatsen	67
ontwrichten	149
oogmerk	41
oord	162
oorlogsoperaties	15
oorlogstoneel	112
OPCOM	112
OPCON	112
opdrachtgerichte commandovoering	39
operatiebevel	42
operatieconcept	41
operatieplan	42; 139
operatietoneel	113
operationele logistiek	71
operationele personeelsverzorging	72
operationele veiligheid	64; 66; 81
opmars	297
opstelling	235
optreden	
bij extreme koude	346
in bergland	360
in oerwouden	355
in overgangssituaties	297
in polderland	358
in woestijngebieden	350
organieke eenheid	107
overgangsoperatie	132
overgangspan	137; 340
overgangssituaties	297
overnamelij	290; 317
overschrijden van een waterhindernis	337
overvalling	189
P	
pantserbrigade	110
pantserinfanteriebrigade	110
pantserinfanterie-eenheden	102

partiële bevelen	41
personeelsaanvullingseenheden	102
personeelsbeheer	71
personeelszorg	71
plan voor de luchtmobiele verplaatsing	393
plan voor de ruimtelijke ordening	47
plan voor het verzamelgebied	393
polderland	358
post-conflictoperatie	129
<i>post-strike</i> verkenningen	422
preëemptieve inzet	147
psychologische operaties	37; 80; 88
PSYOPS	88
r	
raketsystemen	60
<i>recce-pull</i>	207
<i>reconnaissance-pull</i>	149
regulier optreden	15
reguliere gevechtsoperaties	143
reorganiseren	203
reserves	156
aanvallend gevecht	200
verdedigend gevecht	237
vertragend gevecht	295; 328
riviercommando	338
rivierovergang	337
ruimtelijke ordening	46
s	
samenhang in de operatie	156
samenhang in het vijandelijk optreden	147
scheepsartilleriesteun	61
scheepsgeschut	111
<i>signal intelligence</i>	51
slaan	32
speciale eenheden	99
speciale operaties	420
speciale verkenningen	421
spreiding	63
staakt-het-vuren	127
stafeenheden	104
standaard operatieprocedures	41
startlijn	204; 206

INDEX

startpunt	204
steunpunt	235
steunrelaties	III
stormovergang	337
strijdende factie	22
synchroniseren	330
t	
taakgroep	105
TACOM	110
TACON	110
<i>tactical air control party</i>	116
tactisch essentieel gebied.	226
tactische luchtmacht	101
tactische luchtverkenning	112
tankeenheden	98
team	109
tegenaanval	188; 236; 244
tegenaanvalsmacht	238
tegenstoot	237
tegenverkenningsmaatregelen	232; 234
tegenvoorbereidingsaanval	188
tempo	148
tempoverlies	154
ter plaatse	
terroristische aanvallen	22
tijd- en ruimtefactoren	153
transporteenheden	73; 103
tussengelegen aanvalsdoel	204; 206
u	
UAV-eenheden	102
uitbouwfase	337
uitgangsgebied	204; 206
uitmanoeuvreren	147
v	
vak	112
vakbreedtes	
aanvallend gevecht	205
verdedigend gevecht	249
vertragend gevecht	289
vakgrens	206; 249
veiligheidslijn	62

Veiligheidsraad	20
verbindingen	45
verbindingseenheden	104
verdedigend gevecht	153; 225
coördinatiemaatregelen	249
manoeuvrevormen	238
reserves	237
vakbreedtes	249
Verdrag van Genève	135
Verenigde Naties	20
verkeerscontrole	96
verkeersleiding	94
verkeersleidingsorganen	105
verkeersleidingsorganisatie	301
verkeersstaf	94
verkenningseenheden	99; 203; 223
verminderd zicht	162
vernielingen	22
verplaatsing	91
verplaatsingen	71
verplaatsingsoperaties door de lucht	386
verplaatsingsplan	94
verrassing	27; 149
verspreidingspunt	94
verstedelijkte gebieden	161
versterken	243
versterkte eenheid	106
verticale omvatting	390
verdragend gevecht	152; 271
coördinatiemaatregelen	290
manoeuvrevormen	279
relaties met verdedigend gevecht	348
reserves	295; 328
vakbreedtes	289
vertragslijn	290
vervolgoperatie	131
verzamelgebied	204
verzamelorganen	29; 48
verzoek om inlichtingen	50
verzorgingssysteem	72
vijandelijke bedoeling	22
vijandelijke daad	21
vinden	29
voorbataljon	233

INDEX

voorbereide doorbreking	335
voorbereide overgang	335
voorbereidingsfase	13
voorhoede	95; 298
vorste deel van de gevechtszone	112
vorste rand van het weerstandsgebied	249
voortzetting van de aanval	199
voortuitgeschoven opstellingen	233; 256
voorwaartse doorschrijding	311
vredeondersteunende operatie	136
vredeverdrag	129
vrijheid van handelen	26
vuurcoördinatielij	62
vuurkracht	148
vuurmondsystemen	60
vuursteun	54
coördinatiemaatregelen	62
effect op de vijand	54
taken	54
vuursteuncoördinatielij	62
vuursteuneenheden	100
vuursteunplanning	251
vuursteunsysteem	59
ondersteunende systemen	60
w	
waarschuwingsbevel	41
wapenstilstand	129
wederzijds respect	43; 135
wederzijds vertrouwen	43
weer en terrein	158
weerstandsgebied	227
wegverplaatsingen	37
woestijn	350
z	
zelfverdediging	21
zwaartepunt	40; 156

Militaire operaties vergen een goede planning, voorbereiding, uitvoering en afronding. Voor een succesvolle afloop van militair optreden is naast gezond verstand, vakkennis noodzakelijk. Dit officiële handboek van de Koninklijke Landmacht draagt bij aan de eenheid van opvatting over de wijze van optreden.

Het deel *Gevechtsoperaties* beschrijft de doctrine voor het optreden in gevechtsoperaties op tactisch niveau. Gevechtsoperaties zijn alle militaire operaties, waarbij ten minste één van de strijdende partijen niet instemt met de inzet van de troepen en de doelstelling wordt bereikt door het voeren van gevechten. Zij hebben een afdwingend karakter.

Deze doctrine is deels gebaseerd op ervaringen opgedaan tijdens militaire operaties in beide wereldoorlogen en in Korea, Vietnam, de Falklands en het Midden Oosten. Daaraan worden een aantal voorbeelden ontleend, die illustreren op welke wijze een doctrine in operaties wordt toegepast.